

ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ВЛАДИМИР ПУТИН БИЛАН УЧРАШУВИ

4 май, Москва. ЎзА махсус мухбири Анвар БОБОЕВ хабар беради.

Маълумингизким, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг давлат ташрифи давом этмоқда. Кеча Президент Ислон Каримов номаълум аскар қабрига гул қўйиб, фашизм устидан ғалаба қозонилган сана — 9 май арафасида мархумлар руҳини ёд этди.

Кремлда давлатимиз раҳбари ва унинг рафиқасини расмий кутиб олиш маросимидан сўнг, Ўзбекистон ва Россия президентлари яккама-якка суҳбатлашди. Мулоқот чоғида икки мамлакат ўртасидаги муносабатларнинг барча жабҳалари атрофлича муҳокама этилди.

Жумладан, суҳбат чоғида давлатимиз раҳбари икки томонлама савдо-иқтисодий муносабатлар тузилмасини қайта кўриб чиқиш зарурлигини таъкидлаб, Россиянинг Ўзбекистон бозорида янада фаоллашуви ҳар икки томон учун ҳам фойдали бўлишига эътиборни қаратди. Президентимизнинг фикрича, бу жараён қўшма корхоналар тузиш ва хусусийлаштириш дастурларида қатнашиш шаклида бўлиши мумкин.

Президентлар учрашувида Ўзбекистон-Россия савдо палатасини тузиш тўғрисида сўз борган ва айни масала юзасидан деярли келишувга эришилган. Айни пайтда В. Путин Россия Хавфсизлик кенгашида икки мамлакат ўртасидаги ҳарбий-техникавий алоқалар мониторинги бўйича махсус гуруҳ тузишни таклиф этган.

Мулоқот чоғида Марказий Осиёдаги хавфсизлик масаласига катта эътибор қаратилди. Ислон Каримов Россия билан бу соҳадаги ҳамкорлик минтақада халқаро террорчиликка қарши курашнинг муҳим шартларидан бири эканлигини таъкидлади. Жиноий гуруҳларнинг Ўзбекистон ва Қирғизистонга суқилиб кириши қайта такрорланмаслиги учун Россия билан ҳамкорлик зарурдир. Бундай гуруҳлар пайининг қирқилишидан Россия ҳам жуда манфаатдордир. Чунки халқаро террорчилик Шимолдаги ҳамкоримизни ҳам четлаб ўтмаётганлиги сир эмас.

Икки давлат делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокараларида йигилиб қолган муаммоларга ечим топиш, ҳамкорликни ҳар томонлама кенгайтириш борасида фикр алмашилди. Томонлар ҳар-

бий-техникавий, иқтисодий, маданий ва ижтимоий соҳаларга оид масалаларни муҳокама қилди. Музокаралар якунида ҳужжатларни имзолаш маросими бўлди. Ислон Каримов ва Владимир Путин Ўзбекистон Республикаси ва Россия Федерацияси Президентларининг Қўшма баёноти ҳамда Чегара масаласи бўйича ҳамкорлик тўғрисидаги шартномага имзо чекди.

1999 йилнинг декабрида В.Путиннинг Тошкентга ташрифи чоғида икки давлат ўртасида ҳарбий ва ҳарбий-техникавий соҳаларда ҳар томонлама ҳамкорликни янада чуқурлаштириш тўғрисидаги шартнома қабул қилинган эди. Ана шу ҳужжатнинг ратификация ёрликларини алмашиш ҳақидаги протокол имзоланди.

Шунингдек, иқтисодий ҳамкорлик бўйича ҳукуматлараро комиссия, ўзаро савдода билвосита солиқ олиш тамойиллари, контрабанда ва божхона қонунбузарлигига қарши курашда ҳамкорлик, божхонага оид ҳужжатлар ва тартиб-қоидаларни ўзаро тан олиш, божхонадан ўтиш тартибини енгилаштириш ва соддалаштириш, маданий соҳада 2001-2003 йилларга мўлжалланган ҳамкорлик тўғрисидаги ҳужжатлар қабул қилинди.

Кремлдаги тadbирлар ниҳоясига етгач, Президент Ислон Каримов Россия ҳукумати уйига ташриф буюрди. Бу ерда ҳукумат раиси Михаил Касьянов билан учрашув бўлиб ўтди. Тадбирда асосий эътибор савдо-иқтисодий ҳамкорликни ҳар томонлама ривожлантириш масаласига қаратилди.

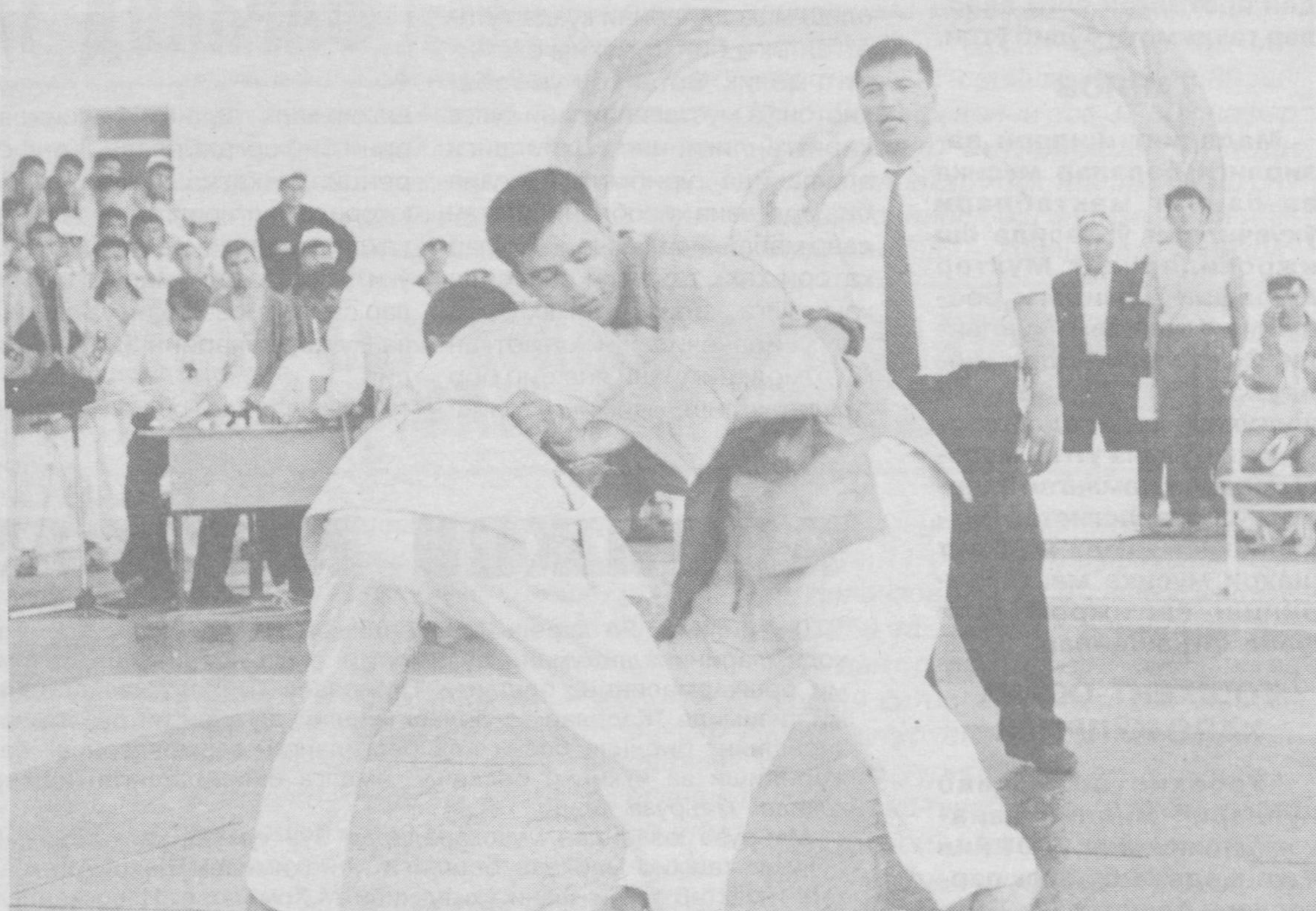
Ўзбекистон-Россия муносабатларида фан ва таълим соҳалари алоҳида ўрин тутди. Президентимизнинг ташрифи дастурига Михаил Ломоносов номидаги Москва Давлат университети илмий кенгаши вакиллари билан учрашув киритилгани бежиз эмас. Мазкур учрашувда таълим соҳасидаги ҳамкорликни янада кенгайтириш, қўшма тадқиқотларни кўпайтириш ҳақида сўз борди.

Ислон Каримовнинг МДУга ташрифи чоғида бу ерда “Ўзбекистон: Мустақилликнинг ўн йили” мавзуида фотокўргазма ҳам ташкил этилди. Унда етмишдан ортиқ сурат ҳамда юртимизнинг бугуни ва ўтмиши ҳақида батафсил маълумот берувчи лавҳалар намоиш қилинмоқда.

(ЎзА)

«Barkamol avlod» sport musobaqalari

ҚУЁШДАН НУР ОЛГАН “БАРКАМОЛ АВЛОД”

Мана бир неча кундирки, Жиззах шаҳрининг “Сугдиёна” марказий ўйингоҳида қуёшдан нур олган машъала порлаб турибди. Ватанимизнинг минглаб навқирон авлоди—Алпомишларию Барчинойлари, Жалолиддинларию Темур Маликлари мамлакатимизда илк маротаба ўтказилаётган “Баркамол авлод” спорт мусобақаларида шижоат билан беллашишмоқда. Аввал хабар берганимиздек, асосий мусобақалар Жиззах шаҳрида ҳамда Пахтакор, Фаллаорол ва Бахмал туманларидаги спорт иншоотларида ўтказилмоқда. Жиззахнинг қоқ марказига жойлашган, Марказий осиеда ягона бўлган Олимпия заҳиралари спорт коллежи бугун Ўзбекистоннинг турли вилоятларидан ташриф буюрган юзлаб ёш спортчиларни ўз бағрига олган. Ҳар қандай йирик мусобақаларни ўташиш учун қулай шарт-шароитларга эга бўлган ушбу спорт мажмуасида ёш баскетболчилар, теннисчилар, сув спорти вакиллари ўз маҳоратларини синовдан ўтказмоқдалар.

Озод юртнинг обод масканларидан ҳисобланган пахтакор кишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежида мамлакатимизнинг 252 нафар кураги ерга тегмаган ёш полвонлари куч синашишмоқда. Бу ерда халқаро қоидалар ва фарғонача усул

бўйича еттита вазн тоифасида кураш мусобақалари уюштирилиб, дастлабки натижалар чиқарилмоқда.

“Баркамол авлод” спорт мусобақалари футбол турининг Фаллаоролда ўтказилиши белгилангач, бу туманда футболчиларга яратилган шароитлар янада яхшиланди. Марказий ўйингоҳ, 44-ўрта мактаб ва ўтган йили иш бошлаган саноат касб-хунар коллежи футбол майдонлари айни кунда томошабинлар билан гавжум.

Бахмал туманидаги кишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежи спорт мажмуаси, 1-ўрта мактаб ва туман ички ишлар бўлимига қарашли спорт залларида эса волейбол бўйича мурасасиз беллашувлар давом этмоқда. Бу ерда ўсмирлар ва қизлардан таркиб топган жамоалар гуруҳларга бўлиниб, бир пайтнинг ўзида мусобақаларни бемалол давом эттириш имкониятига эга бўлмоқда.

“Сугдиёна” Марказий ўйингоҳида айни пайтда енгил атлетикачиларнинг баҳслари давом этмоқда. Шунингдек, бу ерда “Баркамол авлод” спорт ўйинларининг тантанали ёпилиш маросимларига тайёргарлик жараёни айни авжида.

(Давоми 15-бетда)

Ташаббус
сарлавҳа

3-бет

Фарғона
таассуротлари

5-бет

«Кутубхона»

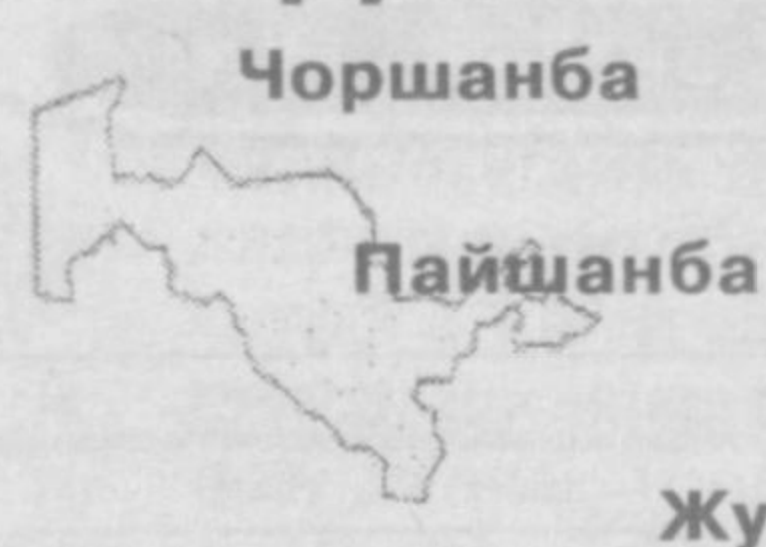
6-бет

Инглиз тили
сабоқлари

12-бет

Кимё саноати
қалдирғочлари

13-бет

СЎНГГИ УЧ КУН
МУЖДАЛАРИ

ТАҚДИМОТ

Москвада ўзбекистон-лик ва россиялик хужжат-ли кино усталари томони-дан яратилган янги асар-лар тақдими бўлиб ўтди.

ТАНЛОВ

Маданият ишлари ва-зирлиги болалар мусиқа ва санъат мактаблари ўқувчилари ўртасида ёш ижрочиларнинг Мухтор Ашрафий номидаги рес-публика танлови якунлан-ди. Фортепьяно, торли чо-лгулар, зарбли чолгулар ва эстрада ижро-чилиги бўйича ўтган мусо-бақаларда Наманган вило-яти, Қорақалпоғистон Рес-публикаси ҳамда Тошкент шаҳри мусиқа мактаб-ларининг ёш ижрочилари фаол қатнашдилар.

ТОШКЕНТ-ОСАКА
ХАВО КЎПРИГИ

“Ўзбекистон ҳаво йўллари” миллий авиа-компаниясининг 2001 йил ёзги жадвал бўйича пар-возлари бошланиши Тош-кент-Осака янги халқаро авиайўналиши очилиши билан нишонланди.

O'zbekiston Respublikasi o'qituvchilari anjumani oldidan

Хабарингиз борки, шу кун-ларда юртимизнинг барча вило-ят ва шаҳарларида ўқитувчилар анжуманлари бўлиб ўтмоқда. Ушбу анжуманда давлатимиз то-монидан босқичма-босқич амал-га оширилиши лозим бўлган “Кадрлар тайёрлаш миллий да-стури”нинг 1-босқичида белги-ланган вазифаларнинг жойлар-да бажарилиши таҳлили ҳамда 2-босқичда бажарилиши лозим бўлган вазифаларни белгилаб олиш мақсадларини кўзда ту-таётганлиги билан муҳим аҳамия-тга молик. Зотан, бугун Ўзбе-кистон ўз мустақиллигини кўлга киритганлигининг 10 йиллиги арафасида турибмиз. Бу сана биз учун азият хисобланиб, ўтган давр мобайнида барча жабҳалар қатори халқ таълими соҳасида ҳам кўлга киритилган ютуқ ва келгусида ечимини кутаётган муаммоларимизни яна бир бор таҳлил қилиш, ечимини топиш

вазифаларини кўяди. Зеро, таъ-лимнинг ривожини ҳар қандай дав-латнинг пойдеворини мустаҳ-кам, келажагини буюқ қилади-ган муҳим бўғин хисобланади.

Куни кеча ўтказилган яна бир ана шундай анжуман Тошкент

ҳокими ўринбосари Эркин Эр-назаров кириш сўзи билан очар экан, кўтарилган биринчи маса-ла юзасидан сўзни ТШХТБ Бош-лиги Исроил Зокировга берди.

Нотиқ ўз нутқида ўтган 10 йил мобайнида таълим тизимида

Музокаралар сўнгида анжу-ман қатнашчиларининг пойтах-тдаги барча ўқитувчиларга му-рожаати ўқиб эшиттирилди ҳамда республика ўқитувчи-лари анжуманига вакиллар сай-ланди. Шундан сўнг анжуман якуни байрамона руҳ олди. Унда бир гуруҳ таълим фидойилари “Ўзбекистон Республикаси халқ таълими аълочилиги”, “Ижодкор ўқитувчи” кўрак нишонлари ва Тошкент шаҳар ҳокимлиги ҳамда ТШХТБ бошқармасининг Фахрий ёрлиғи, касба уюшма-сининг пул мукофоти билан тақ-дирландилар.

Анжуманда Ўзбекистон халқ таълими вазири Рисбой Жўра-ев иштирок этди ва тақдирлан-ган ҳамда вакил этиб сайланган ўқитувчиларни табриклади.

Баҳодир ЖОВЛИЕВ,
“Маърифат” мухбири

АЖДОДЛАРГА МУНОСИБ
ФАРЗАНД ТАРБИЯЛАЙЛИК

шаҳар халқ таълими фидойила-рини бир ерга тўплади. Конфе-ренцияда қатнашчилар ўзаро юқорида келтирилган масалалар таҳлили ҳамда республика 1-ўқитувчилар анжуманига вакил-лар сайлаш юзасидан ўз тақлиф ва мулоҳазаларини билдириш-ди.

Анжуманни Тошкент шаҳар

олиб борилган ишлар борасида ахборот бериб, эришилган ютуқ ва дуч келинган муаммоларга алоҳида тўхталди. Шундан сўнг маъруза бўйича музокараларда бир гуруҳ ўқитувчилар ҳам сўзга чиқишиб, нотиқ нутқидан келиб чиқадиган масалалар ечимига доир ўз тақлифларини билди-ришди.

АНДИЖОН МУАЛЛИМЛАРИ АНЖУМАНИ

Шу йилнинг 24 апрель куни Андижон вилояти халқ таълими ходимларининг анжумани бўлиб ўтди. Унда вилоят халқ таъли-ми бошқармасининг бошлиғи Т.Мирзаев “Вилоят халқ таъли-ми тизимида “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”ни рўёбга чи-қаришнинг биринчи босқичида белгиланган вазифаларнинг ба-жарилиши ва иккинчи босқичда амалга ошириладиган ишлар ҳақида” маъруза қилди.

Маъруза юзасидан музокараларда Бўз тумани халқ таълими бўлими ташхис маркази бошлиғи М.Раҳимова, Шаҳрихон ша-ҳар 1-мактаб тарих фани ўқитувчиси М.Ҳомидова, Избоскан ту-манидаги 6-ихтисослашган мактаб она тили ва адабиёти ўқитув-чиси Ш.Зайнобиддинов, Хўжабод туманидаги 9-ўрта мактаб-нинг ўқитувчиси З.Бакирова, Олтинкўл туманидаги 44-мактаб бошланғич синф ўқитувчиси О.Ҳайдаровалар сўзга чиқишиб, ви-

лоят халқ таълими тизимида бугунги кунда амалга оширилаётган ибратли ишлар, мустақиллик йилларида соҳада кўлга киритилган муваффақиятлар, ҳал этилиши зарур бўлган муаммолар, уларни ҳал этиш йўллари ҳақида ўз фикрларини билдирдилар.

Анжуманда энг илғор, фидойи маорифчилар рағбатлантирил-ди. Иштирокчилар анжуман резолюциясини қабул қилдилар. Шу-нингдек, вилоят халқ таълими ходимлари ўз сафларидан 63 ки-шини республика ўқитувчилар анжуманига вакил қилиб сайлаш-ди.

Халқ таълими ходимлари анжуманида вилоят ҳокимининг ўрин-босари Қ.Убайдуллаев ва М.Шамсидиновлар ҳамда РХТХМОМИ ректори Ж.Йўлдошевлар иштирок этдилар.

О.СИДДИКОВ

ҒАМХЎРЛИК

Боғча-мактабнинг асосий мақсади шуки, бошланғич синф ўқувчилари-нинг руҳий-физиоло-гик ёш хусусиятлари-ни ва қобилиятлари-ни ҳисобга олган ҳолда узлуксиз таъ-лимни ташкил эта-ди. Ўқувчининг би-лим олишга нисбатан қизиқишини оши-риш мақсадида янги-ча дарс ўтиш усул-ларидан фойдалана-ди. Она тили, мате-матика, иқтисод асослари, компьютер саводхонлиги ва хо-рижий тилларни пух-та ўзлаштиришга за-мин яратади.

Чунки ўқувчилар дарсдан кейин куни узайтирилган гуруҳ-ларда тафаккурини кенгайтирувчи ўйин машғулоти орқали дарсда олган би-лимларини мустаҳ-камлайдилар, — дей-ди боғча-мактаб раҳбари Гуландон Раҳмонова.

Бугунги кунда бо-лалар ва ота-оналар бу ерда олиб бора-ётган таълим-тарби-явий ишлардан мам-нун. Байрамлар ва

атокли саналар кўта-ринки руҳда нишон-ланмоқда.

Самарқанд вилоят таълим ва фан ходим-лари касба уюшма-си марказий кўмита-си ходимлари доимо ўқитувчи ва ўқувчи-ларнинг ғамхўридир. Яқинда улар Челақ ту-манидаги 21-мактаб-да бўлишиб, у ерда-ги шарт-шароитлар билан танишдилар.

Мактабдаги ёр-дамга муҳтож оила фарзандларидан 10 нафарига пойабзал ва 280 нусхадаги тур-ли ўқув дарсликлари совға қилинди.

Вилоят таълим ва фан ходимлари кас-ба уюшма кўмитаси-нинг раиси Х.Норму-родов ўқувчи, ўқитув-чилар даврасида сўзга чиқиб уларнинг ўқиш ва ишларига ривож тилади ва со-вғани топширди.

Ўз ўрнида ўқувчи-лар ҳам кўрсатилаёт-ган ғамхўрликларга аъло ўқишлари орқали жавоб беришларини айтиб, миннат-дорчилик билдириш-ди.

Н.ШЕРБОЕВА

ВПХМОИ йиғини ҳақида Бухоро вилояти ўқитувчи-ларининг анжумани бўлиб ўтди. Унда “Кадрлар тай-ёрлаш миллий дастури”-ни рўёбга чиқаришнинг биринчи босқичида бел-гиланган вазифаларнинг бажарилиши ва иккинчи босқичда амалга ошири-ладиган ишлар муҳокама қилинди. Кун тартибиди-га масала юзасидан вило-ят халқ таълими бошқармаси бошлиғи С. Мухторов маъруза қилди.

— Вилоятимизда 528 та умумтаълим мактаби бўлиб, уларда 340125 на-фар фарзандларимиз тах-сил кўраётти, — деди бо-шқарма бошлиғи. — Жум-ладан, 20 та ихтисослаш-тирилган иқтидорли бола-лар мактаб-интернатида 3620 нафар, 8 та махсус мактаб-интернатда 2 минг нафардан ортиқроқ ўқув-чи таълим-тарбия олмоқ-да. Таълим мазмунини тубдан ислоҳ қилиш билан бир қаторда ўқувчилар иқтидорини аниқлаш ва касб-хунарга йўллаш бо-расида ҳам бир қатор ишлар амалга оширил-моқда. Вилоят ҳокимлиги ўрта махсус, касб-хуна-р таълими бош-қармаси билан ҳамкорликда умум-таълим мактабларининг 9-синфини тугатганлар-нинг асосий қисмини ака-демик лицей ва коллеж-ларга йўллаш бўйича иш олиб борилмоқда. Бу со-ҳада бошқарма ва барча

халқ таълими бўлимлари-да ташкил этилган “Ўқув-чиларни касб-хунарга йўналтириш ва психоло-гик-педагогик ташхис марказлари ишламоқда. Бу марказлар ўқувчилар иқтидорини, касб-хунарга мойиллигини аниқлаш билан чекланиб қолмай, балки ташхис марказла-ри ходимлари томонидан болаларнинг жисмоний ва ақлий ривожланганли-гини ҳисобга олиб мак-табга қабул қилинмоқда.

Маърузачи таълим мазмунини давр талаб-лари даражасига кўтариш

ФАОЛИЯТ САРҲИСОБИ

билан боғлиқ фаолиятни атрофлича таҳлил этар экан, бу борада кўлга ки-ритилаётган салмоқли ютуқларни аниқ мисоллар, далиллар асосида эъти-роф қилди.

— Амалга оширилган ишлар билан бир қатор-да фаолиятимизда ҳал қилиниши лозим бўлган бир қатор муҳим масала-лар борлигидан ҳам кўз юмиб бўлмайди, — деди бошқарма бошлиғи фик-рини давом эттириб. — Жумладан, педагог ва ил-мий педагог кадрлар тай-ёрлаш, улар малакасини ошириш, ўқув-услубий ҳамда таълим жараёни

дидактик, ахборот таъми-нотининг янги авлодини яратиш, таълим муасса-салари фаолиятига баҳо беришнинг рейтинг ти-зимини, кадрлар тайёр-лаш сифати ва уларга бўлган эҳтиёж монито-рингини вужудга келти-риш ва амалиётга татбиқ этиш, таълим муассаса-ларининг халқаро алоқа-ларини кенгайтириш, пи-ривардида ягона мақсад — “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” ижро-сини тўла таъминлаш шулар жумласидандир. Вилоят таълим муассаса-

фар педагог етишмасли-ги аниқланди. Бу масала олий таълим тизимида атрофлича ҳал қилинмоқ-да. Баъзи шаҳар, туман-ларда хорижий тиллар, математика, ўзбек тили ва адабиёти, кимё, гео-графия, информатика фанлари бўйича ўқитув-чиларга бўлган талаб тўла қондирилган эмас...

Маъруза юзасидан бўлган музокараларда Ф.Хўжаев туман ХТБ му-дири Саидризо Кулижо-нов, Шофиркон туманида-ги 38-мактаб директори Назира Каримова, Воб-кент туманидаги маъна-вият ва кўшимча таълим маркази директори Ро-ҳатой Ҳайитова, Ромитон-даги 29-мактаб ўқитувчи-си Тўра Халимов ва бо-шқалар қатнашдилар.

Анжуманда республи-ка халқ таълими вазири-нинг ўринбосари Усмо-нали Мусаев иштирок этди ва сўзга чиқди. Кон-ференция қатнашчилари ўқитувчиларнинг мамла-кат олий анжуманига де-легатлар сайладилар. Конференцияда “Кадр-лар тайёрлаш миллий дастури”нинг иккинчи босқичини ҳаётга татбиқ этиш, таълим тизимини тубдан ислоҳот этиш юзасидан тавсиялар қабул қилинди.

Жаҳонгир ИСМОИЛОВ,
“Маърифат”нинг
махсус мухбири

ТАШАББУС

БИТИРУВЧИ ҚОЛДИРГАН ЭСДАЛИК

Пешку туманидаги 36-мактабнинг 43 нафар битирувчиси эсдалик сифатида мактаб кутубхонасига бир нусхадан бадий китоб совға қилди

Яқинда касб тақозосига кўра, мазкур даргоҳда бўлганимда кутубхоначи Муродилло Махатов бир даста янги китобларни рўйхатга олаётган экан. Ҳозиргина рақамлаган Ойбекнинг "Навоий" романини қўлимга олиб, кўз югуртирдим. Мукова ичкарисига шундай сўзлар битилган эди: Битирувчи синф ўқувчиси "Ҳасанова Ҳабиба томонидан мактаб кутубхонасига эсдалик учун. Сана. Азиз мактабдошим! Донолар "Китоб ўқишдан тўхтаган одам фикрлашдан ҳам тўхтайдиган", деб айтишган. Шунинг учун ҳамиша китоб билан ошно тутин ва уни келажак авлод учун асраб-авайла. Зеро, китобдан улғроқ ва бебаҳо бойлик йўқдир!"

Кутубхоначи бирин-кетин Тўйбеги Муқимова, Ихтиёр Ҳожиёв, Ўткир Султонов ва бошқа ўқувчилар томонидан берилган китобларни зиё маскани фондига қайд этарди.

— Кейинги пайтларда айрим мактабларда "Туғилган кун", "Мучал ёши", "Битирув кечаси", "Хайр, боғчажон" сингари тадбирлар баҳона катта-катта ўтиришлар ташкил этиш, меъёридан ортиқча сарф-харажатлар қилиш, совға-саломлар олишга йўл қўйилмоқда, — дея изоҳ берди ҳамроҳим, педагогика фанлари номзоди, туман халқ таълими бўлими мудир Болта Ҳўжаев. — Вилоят халқ таълими бошқармаси муаллим маънавияти,

таълим даргоҳи номига мутлақо зид бундай салбий ҳолатларнинг олдини олиш, бу борада таълимнинг барча бўғинлари раҳбарлари масъулияти ва жавобгарлигини ошириш мақсадида март ойининг бошида "Таълим муассасаларида оммавий-тарбиявий тадбирларнинг ўтказилишини тартибга солиш тўғрисида" буйруқ чиқарди. Мазкур буйруқ барча педагогик жамоаларда муҳокама қилинди ва аниқ чора-тадбирлар белгиланди. Унда ота-оналар ҳам иштирок этдилар.

Ҳа, юқорида улғу ҳаким Ибн Сино таваллуд топган заминнинг бугунги навқирон авлоди кўтарган ва биз юқорида эътироф этган ташаббусга ҳам ана шу тадбир туртки берди. Масалага бу тахлит ёндашиш бир томондан ёшлар маънавиятини юксалтириш, битирув кечаларининг ортиқча сарф-харажатларсиз ўтказилишига хизмат қилса, иккинчидан, кутубхона фондини бойитиш, ёшларда китобга, китобхонликка нисбатан меҳр-муҳаббат уйғотишда бекиёс аҳамият касб этади.

Бухоро шаҳридаги 27-мактаб битирувчилари ҳам пешкулик тенгдошлари сингари ўзаро кенгашиб, мактаб кутубхонасига бир нусхадан дастхатлари ёзилган китоб топширишга қарор қилишган. Камол Аев, Муслима Дониёва, Ҳаким Азимов, Санъат Собиров, Жасур Тошев бу эзгу ишнинг ташаббускори бўлишди.

Жаҳонгир ИСМОИЛОВ,
"Маърифат" мухбири

Ҳар йили умумий ўрта таълим мактабларини битираётган йигит-қизлар битирув оқшомларини ўзига хос тарзда нишонлашга ҳаракат қиладилар. Айни пайтда бунга тараддуд бошлаб юборилган. Битирувчилар орасида "Битирув кеча"сини "дабдабали" ўтказиш таклифларини билдираётганлари ҳам йўқ эмас. Айрим, қизларимизнинг бутун уй-ҳаёли эса "Битирув кечаси"га ясаниб келиш мақсадида «фата» кўйлақлар тиктириш билан банд. Энг қувонарлиси, йигит-қизлар даврасида ўзига хос фикрлайдиган, мустақил мулоҳаза юритадиган

тубхоналарига турли қўлланмалар, бадий китоблар совға қилсалар ниҳоятда савоб иш қилган бўлур эдилар...

Ҳозир шаҳарда Музаффар ва унинг фикрдошлари сафи кенгайиб бормоқда. Улар мактаб кутубхоналарига китоб тақдим қилиш бўйича ўз тенгдошларига мурожаат этишяпти.

— Бу йил Тошкент шаҳар мактабларининг 11-синфларини 14 689 нафар, 9-синфларини эса 37 802 нафар ўғил-қизлар битиришади, — деди Тошкент шаҳар халқ таълими Бош бошқармасининг бош мутахассиси Жамила Алиева. — Ҳозирданоқ Шайхон

БИР КУНЛИК ҚИЙИЛАДИГАН «ОҚ ФАТА»ЛАР УРНИГА... КИТОБ

ёшлар кўпчиликини ташкил этапти.

— Илм маскани билан хайрлашув онларида кадрдон мактабим кутубхонасига бир нечта бадий китобни тақдим қилишни ният қилиб турибман, — дейди Тошкент шаҳридаги 237-мактабнинг 11-синф ўқувчиси Музаффар Абдуллаев. — Синфдош дўстларим эса менга ҳамқадам, ҳамнафас бўлишлари, шубҳасиз. Дарвоқе, бизда илм масканини битираётган ўқувчиларнинг ота-оналари ҳам мактаб кутубхонасини бойитишга ўз ҳиссаларини қўшишга одатланганлар. Қисқаси, республика умумий ўрта таълим мактабларини битираётган ўқувчилар, уларнинг ота-оналари бизнинг мурожаатимизга, ташаббусимизга "лаббай" деб жавоб беришиб, мактаб ку-

тохур тумани 9-синф битирувчилари 3200 та, 11-синф битирувчилари 1500 та, Чилонзор тумани 9-синф ўқувчилари 1250 та, 11-синф ўқувчилари эса 1000 дан ортиқ турли хил қўлланма ва бадий китобларни кадрдон мактаблари кутубхоналарига топширишни режалаб турибдилар.

Кўриниб турибдики, Тошкент шаҳар мактабларида яхши ташаббус ўртага ташланапти, ёшлар келажакка тийрак назар билан қараб, тенгдошларига мурожаат қилишяпти. Бу мурожаатни республика мактаблари битирувчилари ҳам қўллаб-қувватлашларига ишончимиз комил.

М.ҚУРБОНБОВ

Ўзбекистон ва Миср ўртасидаги ҳар томонлама ҳамкорлик, айниқса оммавий ахборот воситалари ҳамда маданият соҳасидаги алоқалар тобора ривожланиб, кўлами кенгайиб бормоқда. Яқинда Ўзбекистон Бадий академияси вакилларида иборат делегация Мисрга ташриф буюриб, бу кўҳна юрт маданияти, санъати бу соҳа намоёндаларининг ижодлари билан яқиндан танишиб, ўзаро ҳамкорлик истиқболлари ҳақида фикр алмашиб қайтган эди. Қуни кеча эса

ланган маъруза бўлиб, у тингловчи устоз ва шогирдларда катта қизиқиш уйғотди. Йиғилганлар бу санъат тури ҳақида анча фойдали ва қизиқarli янги маълумотларга эга бўлдилар.

Мисрлик олима Амина Камол Убайд хоним ўзининг Тошкентга қилган ташрифи чоғида Ўзбекистон Бадий академияси кўргазмалар залида ўтказилган намоишда ўта нозик дид билан бажарилган ўйма ва қуйма заргарлик буюмлари ҳамда кулочилик санъатининг ноёб наму-

"TEMPUS" — ҲАМКОРЛИК ДАСТУРИ

Самарқанд Давлат университетида Европа Иттифоқи Таълим жамғармаси комиссиясининг МДХ ва Марказий Осиё мамлакатлари бўйича 2001-2002 ўқув йили учун тақдим қилинган "TEMPUS" дастури лойиҳалари танлови бошланди.

"TEMPUS" (tasis) Европа Иттифоқи ва МДХ давлатлари ўртасида олий таълим соҳасидаги ҳамкорлик дастуридир. Унинг мақсади бу борадаги ислохотларни қўллаб-қувватлашдан иборат. Комиссия йиғилиши илк бор Европада ташқарида ўтказилмоқда.

— Мамлакатимизда баркамол авлодни тарбиялаш ҳамда "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" бўйича амалга оширилаётган ижобий ишларнинг жаҳон ҳамжамияти томонидан тан олинishi бунга сабаб бўлди, — деди Самарқанд Давлат университети Ташқи алоқалар маркази раҳбари Шаҳриёр Сафаров "Туркистон-пресс" мухбирига. — Европа Иттифоқи таълим жамғармаси комиссияси ҳамда Германия, Бельгия, Дания, Италия, Болгария, Франция, Қирғизистон, Қозоғистон ва Туркменистондан келган экспертлар гуруҳи танловга қўйилган лойиҳаларни баҳолайдилар.

Самарқанд вилояти "Туркистон-пресс"

Ўғил-қизларимизнинг жисмонан соғлом, маънан пок бўлиши учун уларда ахлоқий фазилатларни таркиб топтиришда спортнинг ўрни бекиёсдир. Мактабгача таълим муассасаларида жисмоний тарбия машғулотлари мунтазам қизиқarli ташкил этилса, фарзандларимиз мурғаклик давриданоқ спортнинг ўзлари қизиққан турлари билан шуғуллансалар, ижобий кўрсаткичларга эришиб, шубҳасиз.

Тошкент вилояти Бўстонлиқ туманидаги 4-болалар боғчасида

этдилар.

Беллашувда болалар спортнинг икки гилдиракли велосипедда 30-40 м. масофага тез ўтиш; моқисмон 4х20 м. масофага югуриш; 30 м. юқори стардан югуриш, турган жойидан иккала оёқда узунликка сакраш; 51 секунд сакрагичда сакраш; қум солинган халтачани улоқтириш каби турлари бўйича куч синашдилар.

Гоят қизиқarli ўтган беллашувда Олмалиқ шаҳридаги 33-болалар боғчаси мусобақа голиби

"СОҒЛОМЖОН — ПОЛВОНЖОН" БЕЛЛАШУВИ

вилоят халқ таълими бошқармаси мактабгача таълим муассасалари бўлими ҳамда туман халқ таълими бўлими ҳамкорлигида мактабгача таълим муассасаларининг "Соғломжон—полвонжон" вилоят финал биринчилиги учун спорт мусобақаси бўлиб ўтди.

Мусобақада Янгийўл туманидаги 12-болалар боғчаси, Янгийўл шаҳридаги 13-болалар боғчаси, Бўстонлиқ туманидаги 4-болалар боғчаси, Чиноз туманидаги 36-«Ҳилола» болалар боғчаси, Олмалиқ шаҳридаги 33-болалар боғчаси, Бука туманидаги 3-«Қуёш» болалар боғчаларининг ёш спортчилари иштирок

бўлди. Янгийўл шаҳридаги 13-болалар боғчаси II, Бўстонлиқ туманидаги 4-болалар боғчаси ҳамда Янгийўл туманидаги 12-болалар боғчаси III уринни эгаллашга муваффақ бўлдилар.

Мусобақа голиблари ва иштирокчиларига "Соғлом авлод учун" вилоят жамғармаси ҳамда "Соғлом авлод учун" туман жамғармаси, таълим ва фан ходимлари вилоят касаба уюшмаси томонидан юмшоқ ўйинчоқлар, расми китоб, каби эсдалик совғалари топширилди.

Дилбар ХЎЖАЕВА,
"Маърифат" мухбири

УЧРАШУВ

Мисрнинг Хелуан университети санъатшунослик факультети устоз-домлаларидан ташкил топган ижод аҳли Ўзбекистон Бадий академияси таклифига биноан ортиқча кадам ранжида қилиб, бу ерда Миср ижодкорлари кўргазмасини уюштирдилар. Камолддин Беҳзод номидаги санъат ва дизайн миллий институти устоз ва талабалари билан учрашдилар, уларни қизиқтирган мавзуларда маърузалар қилдилар. Шулардан бири Хелуан университети санъатшунослик факультети профессори, кафедра мудир Амина Камол Убайд хоним томонидан ўқилган ва ўтмиш Миср маданиятида заргарлик санъатига бағиш-

налари билан иштирок этди. Кўргазмага қўйилган буюмлар йиғилганларнинг таҳсинига сазовор бўлди.

Делегация аъзолари ўзларини бу ерга таклиф қилган ва кутиб олган Ўзбекистон Бадий академияси масъулларига миннатдорчиликларини изҳор этиш билан бирга ўзбекистонлик ҳамкасбларини Мисрга ташриф буюриб, бой ўзбек маданияти ва санъатига бағишланган турли кўргазмалар уюштиришга, шу тариқа Миср халқини Ўзбекистон аҳлининг битмас-туганмас санъат дурдоналари билан яқиндан таништиришга даъват этдилар.

КАРВОНЛИ

“Асрлар мобайнида шаклланган, авлоддан-авлодга бебаҳо мерос сифатида ўтиб келаётган урф-одат, маросим ва байрамлар ҳам миллий мафкуранинг асосий гояларини сингдиришда муҳим омил бўлади. Хусусан, Мустақиллик, Наврўз, Ўқитувчилар ва мураббийлар кунни, Хотира ва Қадрлаш кунни каби янги байрам ва маросимларимиздан жамият ҳаётига замонавий мазмун бахш этиш йўлида оқилона фойдаланиш зарур” дейилади. “Миллий истиқлол гояси: асосий тушунча ва тамойиллар” рисолида.

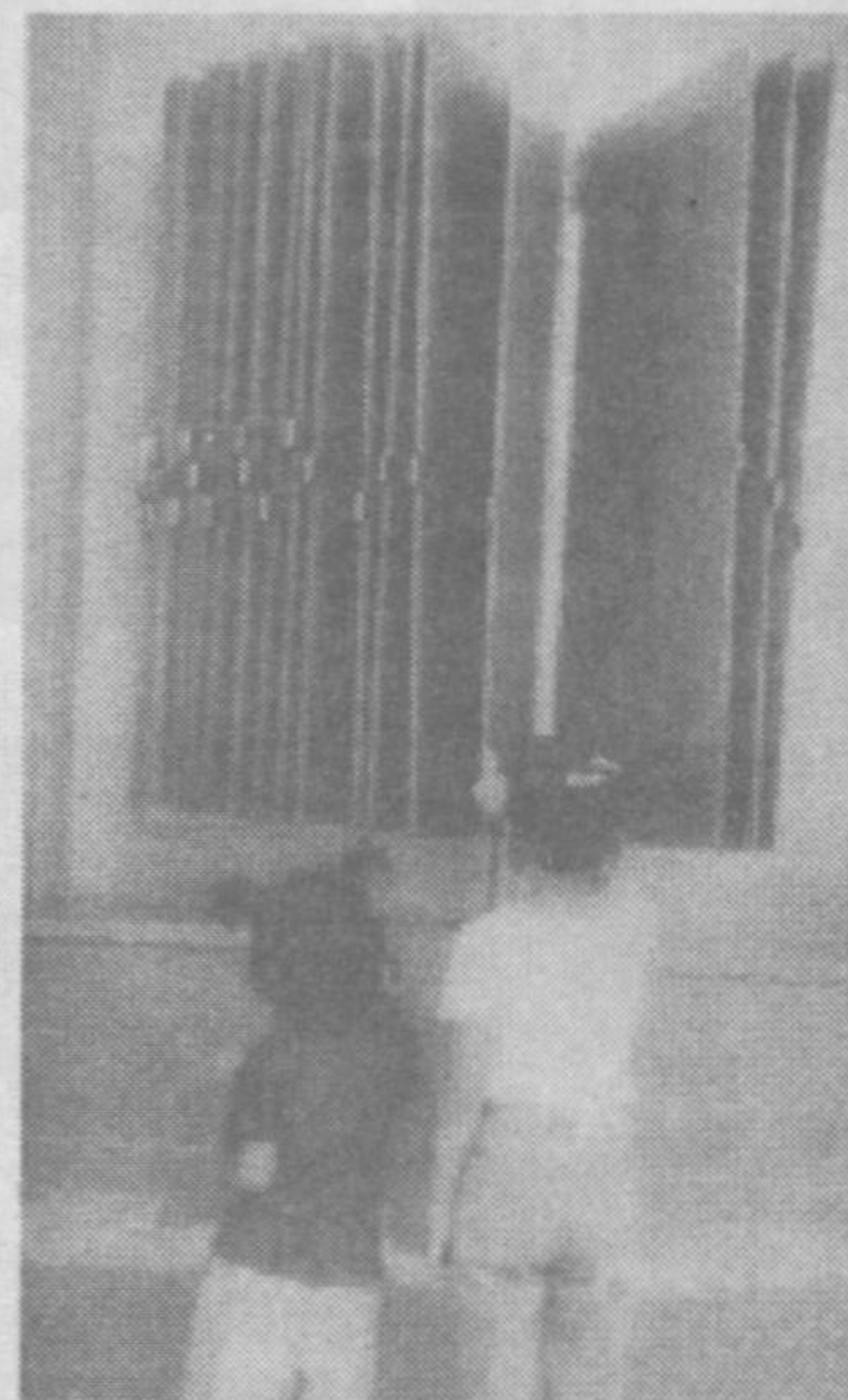
Дарҳақиқат, инсон ҳаётида, унинг тарбиясининг шакллани-

етиш ҳамда улар билан фахрланиш туйғуларини шакллантиришда асосий омил ва муҳим воситадир.

Ўтганларни ёд этиш, тирикларни эъзозлаш, кексаларни асраб-авайлаш, ўзбек халқининг миллий қадриятларидандир. Ўзбекларга хос ана шу фазилат Ўзбекистон Республикаси Президентининг 9 майни “Хотира ва Қадрлаш кунни” сифатида нишонлаш тўғрисида қабул қилган фармонида ўз аксини топди.

Тошкент шаҳрининг Мустақиллик майдонида ва барча вилоятларда Хотира майдонлари барпо этилди. “Хотира майдони” бугун халқимизнинг азму иро-

Metodik tavsiyalar

Aks-sado

“РАҚОБАТ МУҲИТИ ЯРАТИЛСА...”

“Маърифат”
2001 йил 4 апрель

“Маърифат” газетасининг 2001 йил 4 апрель кунги сониде эълон қилинган Рустам Муродовнинг “Рақобат муҳити яратилса, ёхуд ўқитувчилар кийимини жорий этиш мумкинми? номли мақолада кўрсатилган таклиф жуда ўринли. Ёшми-қарими, зиёлими-ишчи, деҳқонми, ҳамма қадрли бўлишини хоҳлайди. Агар ўқитувчининг фаолияти, мақсадидан келиб чиққан ранг ва русумдаги махсус кийими бўлса, боз устига унда ютуғу унвонлари белгилар билан кўрсатилган бўлса, менимча, жавобгарлик ҳиссини туйиб юради. Кузатишларимга кўра мактабимиздаги “ўтиш” давридаги, яъни 7–9-синф ўқувчилари кўпроқ қимматбаҳо кийимлар кийиб юрадиган ўқитувчиларимизни тилга олиб, кузатадиган бўлишган. Ранг-баранг кийимини яхши, лекин ҳамма ўқитувчилар ҳам бундай имкониятга эга эмас.

Махсус кийим — бу интизомнинг бир кафолати. Мактабимизда ўқитувчилар суратли, тоифаларимиз кўрсатилган кўрак ташриф қоғози тақиб юришни ташкил этдик. Ана кўринг, ўқувчиларнинг саволларини: “Муаллим сизнинг тоифангиз нечанчи?” деб яқинроқ келиб тикилиб ўқишларини. Шунинг ўзидаёқ, тоифаси юқори ўқитувчилар гуруҳ ҳиссини туйдик.

Шу боис биз муаллимнинг фикрларини асосли ҳисоблаб, унинг таклифларини қўллаб-қувватлаймиз.

Олим ДОВИЛОВ,
Фориш туманидаги
5-мактабнинг
музыка фани ўқитувчиси

ҚОНУН МОҲИЯТИ

Ҳаётимизнинг асосий қонуни бўлмиш Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг жамиятимиздаги ўрни ва аҳамиятини, маъназмунни ва моҳиятини ўрганиш, ёш авлоднинг ҳуқуқий онги, тафаккури ва маданиятини тарбиялаш ҳамда юксалтириш мақсадида узрабод туманидаги 11-ихтисослаштирилган мактаб-интернатда анжуман бўлиб ўтди. Унда вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиги Саодат Иноятова ўқувчиларга Конституциямизнинг моҳияти ҳақида гапириб берди.

— Мактабимизда қарийб 3 йилдан буён Маънавият дарсларида Конституция моҳияти ўқитувчимиз Жалил Қурбонов томонидан чуқур ўргатилиб келинмоқда. Президентимизнинг бу борадаги фармойиши асосида биз туманимиздаги маҳаллаларда, мактабларда ҳам тушунтириш ишлари олиб боришни бошлаб юбордик, — дейди мактаб директори Нормурод Жумаев.

Рустам ДАВЛАТ

ХОТИРА ВА ҚАДРЛАШ — ИНСОННИЙ ТУЙҒУ

шида байрамлар катта аҳамиятга эга. Байрамлар маросимларнинг ривожланиши натижасида вужудга келаверади. Байрамлар аҳамияти шундаки, у инсоният курашини, меҳнатини ҳамда бошқа кўп соҳалардаги ютуқларини намоён этади. У одамзот босиб ўтган йўллар моҳиятини чуқур англашга, ғалабалардан фахрланишга, эртанги кунга умид боғлашга ёрдам беради. Шунинг учун кишилар байрам арафасида бир-бирларини табриклаб, эзгу тилак ва истаклар билдиришади.

Инсон хотираси—муқаддас, у ўз аждодларини эсга олади. Аждодларини хотирлаш сусайса ёки йўқолса, яъни, аждодлар билан авлодлар ўртасида узилиш юз берса, миллат таназзулга юз тутар экан.

“Тарихий хотирасиз келажак йўқ” дея таъкидлаб ўтган эди юртбошимиз. Тарихий хотира халқнинг, мамлакатнинг, давлатнинг ҳолис ва ҳаққоний тарихини тиклаш, миллий ўзлигини англаш, авлодларда аждодлари маънавий меросидан баҳраманда

даси билан бунёд этилган қадамжо. Шу боис, юртимизнинг ҳар бир қарич ерини кўзига түтиё айландиган, Хотира деган муқаддас туйғунини қалбдан ҳис этадиган ҳар бир инсон бу ишга ҳисса қўшиши керак, деб ўйлаймиз. “Хотира майдони” халқимиз маънавиятининг юксалишига хизмат қилиши зарур. Зеро, бизга мусаффо ва тинч осмонни қолдирган аждодларимиз ёди муқаддасдир.

Демак, бу жойлар—муқаддас қадамжо бўлиши лозим. Чунки, бу даргоҳ инсонларда, айниқса, ўқувчи-ёшларда қадр-қиммат, бурч, иймон-этиқод каби инсоний фазилатларни тарбиялайди. Шунинг учун республикаимиз тарбия муассасалари, авваламбор, вақти-вақти билан аниқ тузилган режа асосида “Хотира майдони”га саёҳатлар уюштириб, адабиёт, тарих ва одобнома фанлари бўйича машғулотларни, тарбиявий соат ва бошқа мавзуга оид турли-туман тадбирларни ўтказишлари лозим.

Республикаимиз мактабларида, мактабдан ташқари муассасала-

рида, умуман барча таълим-тарбия масканларида бу байрамни муносиб нишонлаш, унга атаб турли-туман тадбирлар, тарбиявий соатлар ўтказиш, шу билан бир қаторда “Хотира майдони”да, “Хотира сабоқлари”ни ўтказиш ҳам мақсадга мувофиқдир. Шунингдек, 9 май — “Хотира ва Қадрлаш кунни”, “Хотира майдони—муқаддас қадамжо”, “У ҳаётни севар эди”, “Истиқлол фидойилари қалбимизда”, “Хотира китобида менинг аждодим”, “Аломаларимиз ҳаёти биз учун ўрнак” каби мавзуларда дарс ва сабоқлар уюштирилиши лозим.

Ўтганларни ёд этиш—тириклар учун ҳам қарз, ҳам фарздор. Марҳумларни унутмай, номларини тилдан қўймай, дилдан чиқармай, доимо ёдда тутишни билиш керак. Бундай кишилар олий мақсад манзилига, албатта, етишишлари муқаррардир. Муҳими, шу кунни марҳумларнинг уйларига ўтиб, оила аъзоларидан ҳол сўраш, кўмак бериш лозим.

Иккинчи жаҳон уруши вақтида ўзбек халқининг минглаб ўғлонлари Европада туриб, она

Ўзбекистонни фашизм газанда-ларидан муҳофаза қилдилар. Собир Раҳимов, Тўйчи Эрийитов каби ўзбек ўғлонлари қаҳрамонларча ҳалок бўлган Ватан фидойилари тимсолидирлар.

“Хотира ва Қадрлаш” нима ўзи? Юртбошимиз ибораси билан айтганда, Хотира деганда биз бу фоний дунёдан ўтган аждодларимизни эслаш, улар чироғини ёқиб, эзгу ишларини давом эттиришни тушунамиз. Бу халқимизга хос азалий фазилатдир. Хотираси бўлмаган, тарихини унутган, ўз аждодларининг қадрига етмайдиган миллатнинг истиқболи йўқ. Бу ҳақиқат кишилик тарихида ўз исботини топган.

Қадрлаш дегани—бу асрлар давомида она диёримизнинг, халқимизнинг озодлик ва истиқлолини, эркин ва фаровон ҳаётини, мардлик ва шижоат билан ҳимоя қилган фидоий ватандошларимизни ёдга олмоқ, уларга муносиб ҳурмат ва эҳтиром кўрсатмоқдир.

РТМ Маънавий-маърифий ишлар бўлими

БУГУННИНГ ТАРБИЯЧИСИ ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

Мустақиллик йилларида таълим-тарбия соҳасида кескин ўзгаришлар рўй бериши, бир қатор қонун ва дастурлар ишлаб чиқиши ўқитувчи ва тарбиячиларнинг зиммасига яна бир қарра масъулият юклади. “Мактабгача ёшдаги болалар таълим-тарбиясига қўйиладиган давлат талаблари”, “Мактабгача таълим устави”, “Болаларни ривожлантириш ва мактабга тайёрлаш таянч дастури” ишлаб чиқилгани ва жорий этилгани фикримиз далилидир.

Хўш, бугунги кун тарбиячиси қандай бўлиши керак?

Энг аввало, тарбиячи таълим-тарбия жараёнида қўлланилган эскича иш услубларидан батамом воз кечиб, миллий урф-одатларимиз, қадриятларимиз асосида мустақиллик мафкурасига таяниб, анъанавий машғулотлардан ноанъанавий машғулотларга ўтиши ҳамда муқобил тамойилларни қўллаши керак.

Биз 2000 йил сентябрь ойидан бошлаб янги педагогик технология усулида машғулотлар ўтмоқдамиз. Бугун биз — тарбиячиларнинг олдида энг муҳим мақсад ва вазифалар турибди, булар — ўзбек халқининг бой, маданий, тарихий меросини, юксак маънавиятини, қадриятларини жажжилар онгига сингдириш ва кичкинтойларнинг мактабга тўлиқ тайёр бўлиб боришлари учун улар жиддий шуғулланишдир.

Ушбу йилнинг Оналар ва болалар йили деб номланишини ўтган Соғлом авлод йилида қабул қилинган қарор ва исло-

хотларнинг давоми деб айтишимиз мумкин. Бугун, бизга қачон кўрсатма ва тайёр машғулотлар келар экан, деб кутсак, хато қиламиз. Бугун биз исталган мавзуда боланинг қизиқишига қараб, унинг талаб ва истагини бажарган ҳолда машғулотлар ўтмоқдамиз. Бугунги кун биз тарбиячилардан ижодкорликни талаб қилмоқда, боғчага “Қуниб ўтса, бўлди” деб эмас, балки бугун қандай қизиқарли мавзуларни жажжиларнинг қалбига, онгига сингдирай экан, деб келишимиз шарт.

Тарбиячи ўз иш тажрибаси, касб маҳоратини ишга солиб, мавзуларга ижодий ёндашиши, янги педагогик технологиянинг вазифаларига жавоб берадиган юқори даражадаги машғулотларни ўтиб, болаларда қизиқиш ва интилиш уйғотиши лозим.

Мен ҳамкасбларимга шундай дегим келади, бугун сиз ва биз юрагимизнинг энг нозик торлари билан ижод қилиб, болалар қалбига фақат эзгулик улашайлик. Ўз бурчимизни сидқидилдан адо этсак, она юртимизга етук, баркамол, ҳақиқий ватанпарвар болалар тарбиялаб бера оламиз.

Максуда ҲАМРОЕВА,
Навоий вилояти Кармана шаҳридаги
5-“Лола” болалар боғчаси катта
тарбиячиси

АНЖУМАНДАГИ ТАҲЛИЛЛАР

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг биринчи босқичи якунланмоқда. Биринчи савол, албатта унинг натижалари ҳақида бўлади. Ва ўзгаришларни кўраётган оддий инсон ўз ҳаяжонини яширмайди. Эҳче, қурилатган мактаб, академик лицей, касб-хунар коллежларининг салобати, кўрки одамни шошириб қўyadi.

Бироқ мутахассис сизга ўзгачароқ жавоб беради. Хўш, ўша ўқув юртида таълим бераётган барча ўқитувчиларимиз дарслари, машғулоти ҳам Миллий дастур талабидими? Ва бу саволдан кейин яна қатор саволлар пайдо бўлади, мулоҳазалар туғилади, таҳлилга тортилади. Ана шундай таҳлиллари кейинги босқич вазифаларини белгилашга хизмат қилади.

Шу боис айти кунларда Республика ўқитувчиларининг 1-анжумани олдидан вилоятларда ўқитувчиларнинг анжуманлари бўлиб ўтаётганидан хабардорсиз.

Фаргона вилоятида ҳам "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури"ни рўйбга чиқаришнинг биринчи босқичида белгиланган вазифаларнинг ва иккинчи босқичда амалга ошириладиган вазифалар тўғрисида вилоят ўқитувчиларининг анжумани бўлиб ўтди. Унда шахар ва туманлардан сайланган 520 нафар вакил иштирок этди. Таълим ходимлари дастлаб мактабгача таълим ва бошланғич таълим, умумий ўрта таълим, истиклол гоёси ва маънавият асоси таълими, таълимда бошқарув тизимини такомиллаштириш йўналишлари бўйича шўъбаларга бўлиниб, иш олиб бордилар.

Ялпи йиғилишда кун тартибига қўйилган масала юзасидан вилоят ҳокими ўринбосари Фотиҳ Азимов маъруза қилди.

Миллий дастурнинг якунланаётган биринчи босқичи жараёнида вилоят таълим тизимида барча йўналишлар бўйича кўп ижобий ишлар амалга оширилди. Масалан, 1997-2000 йиллар давомида 15 та умумтаълим мактаблари қурилди. Барча халқ таълими бўлимларида ДТС мониторинг хоналари, педагогик-психологик таъхис марказлари иш бошлади. Кейинги йилларда халқаро ҳамкорликни фойдаланишга эришилди. Яқинда Япония ҳукумати томонидан 5 та умумтаълим мактаби 165 минг АҚШ долларига тенг мебель, жиҳоз ва ўқув-техника қуроллари билан таъминланди. Вилоятдан 7 нафар педагог ходим АҚШга таъриба алмашиш учун юборилди, шунингдек 27 нафар ўқувчининг океан орти мамлакатиди тахсил олишига эришилди.

Фаргона шаҳрида компьютер маркази очилиб, Давлат тест маркази орқали интернетга уланди. Ҳокимлик қарорига асосан вилоят бўйича 837 гектар ер, 412 гектар боғ таълим тизими тасарруфига берилди. Улардан топиладиган маблағ ўқитувчи ва ўқувчиларни рабатлантиришга, тадбирлар ўтказиш ҳамда ўқув бинолари чакана таъмирига сарфланади.

Ютуқлар қаторида камчилик ва жиддий нуқсонлар ҳам бор. Фаол, юртпарвар кишилар катта доирадаги юмушлар билан шуғулланишяпти, бошқа томондан эса қонун бузилишлари ҳам бўлиб турибди. Вилоят таълим тизимида 2000 йилда 83 та, бу йил эса ҳозиргача 28 та жинойят содир этилди. Муаллимлардан ўтган йили 58 киши, бу йил 10 кишининг жинойтга қўл ургани аниқлидир. Улар орасида зарарли диний оқимлар таъсирига берилиб қолганлари ҳам бор. Вилоят микёсида оила, маҳалла, мактаб дастури ишлаб чиқилган. Дастурда кўзда тутилган ҳамкорлик вазифаларига тўлиқ амал қилинмаяпти. Бундай ҳоллар ютуқларга соя ташламоқда.

Фаргона саноат, қурилиш, маданият соҳасидаги кўрсаткичлар бўйича доим Тошкент шаҳридан кейин, иккинчи ўринда турган. Кейинги йилларда эса айрим соҳаларда қолоқлик кўзга ташланаяпти. Масалан, ўрта мактабни битирган ёшлар олий ўқув юртига кам қираяпти. Давлат тест марказининг ахборотида кўра, вилоят тест натижалари бўйича республикада 9-ўринга тушиб қолган. Мактабларда

аниқ фанлар яхши ўқитилмаяпти. Натижада кимё фани бўйича вилоят республикада кўйи ўринда турибди. Шаҳар ва туманларда ҳар йили неча нафар йигит-қиз олий ўқув юртига ҳужжат топширди, уларнинг қанчаси ўқишга ўтди, қанчаси ўтолмади, неча нафар ёшлар ўқишни битирди, уларнинг қанчаси иш билан таъминлангани ҳақида тўлиқ маълумот йўқ. Вилоят ҳокими Алишер Отабоев чиқишида мутассаддиларни саволга тутар экан, бу ишларнинг 5 йиллик таҳлилини қилиб чиқиш зарурлигини ва унинг натижасига кўра тегишли чора-тадбирлар белгиланилишини ва бу ишлар шахсан ўз назоратида бўлишини таъкидлади.

Ҳокимнинг фикрича, вилоятда 12 май куни ялпи шанбалик ўтказиладиган ва тушадиган маблағ таълим муассасаларини янги ўқув йилига тайёрлашга сарфланадиган бўлди.

Йиғилиш сўнгида ижодий лабораториялар раҳбарларининг ҳисоботлари тингланди ва эркин муло-

лари билан бирга иштирок этди. У ўз сўзининг асосий қисмини вилоят ўқитувчи ва ўқувчиларининг бугунги кўрсаткичлари таҳлиliga бағишлади. "Нега" деган савол фақат ўқитувчиларгагина эмас, туман ҳокимларига ҳам берилди.

Дарҳақиқат, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш фақатгина таълим ходимининг эмас, турли даражадаги раҳбардан тортиб, маҳалла, ота-онагача фаол иштирок этишини тақозо этади. Акс ҳолда бола мактабда бир фикрни эшитиб, оилада бошқача гап эшитса, бунинг оқибати болани аросатда қолдиради. Иккинчи босқич вазифаларидан бири жамоатчиликнинг умумий сафарбарлигига эришишдир. Бу ишда ҳар бир фуқаро учун ўзига хос вазифалар бор. Ҳаётда ана шу вазифаларни англаб олиш ва бажариш керак, холос.

Бундай инсонлар Фаргона вилоятида топилади, улар ўз зиммаларидаги вазифани эътибор билан бажармоқдалар. Дейлик, Фаргона

божхона постлари ҳудудидаги 24 та мактабни ўз оталигига олиб, унга ҳар томонлама кўмак бермоқда. Зарур бўлганда таъмир учун оҳак ёки бошқа қурилиш ашёлари топиб беради. Мазкур ёрдамлар орасида диққатимизни тортган бошқа жиҳат бўлди. Божхона ходимлари мактабларда ўтиладиган ҳуқуқий мавзудаги дарсларда кўшимча машғулоти уюштирадиган бўлишбди. Бу тадбирнинг амалий аҳамияти каттадир. Зеро назариятчи ҳуқуқшунос ўқитувчининг айтганларини ҳуқуқшунос амалиётчи ҳаётини воқеалар билан тўлдиради. Булар боланинг ҳуқуқий онгини ривожлантиради. Табиийки қонунбузарлик ҳоллари камади. Бу тадбирни бошқа вилоятларда ҳам қўлласса арзийди. Қолаверса, мактаб текшириш объектдан ёрдам бериш объектига айланади. Бу икки тушунча амалий самарадорлиги билан фарқ қилади.

Бундай саховатпеша раҳбарлар кўп. Қувасой шаҳар ҳокими Х.Қо-

сўзлашиб, тили орқали улар дилига йўл топиб ҳамкорликни ривожлантирмоқда. Натижалар эса чакки эмас. Фаргонадаги сафаримиз ЮНИСЕФ томонидан ташкил этилган бир ҳафталик халқаро семинарга ҳам тўғри келди.

Сўлим "Чимён" сихатгоҳида ЮНИСЕФ ташкилотининг ташаббуси билан ташкил этилган бу тадбир "Болаларнинг эрта ёшдаги ривожланиши" мавзусида бўлиб ўтди. Уни ўтказиш, анжуман секцияларидаги йиғилишлар билан олти кун давом этди.

Анжуманда ЮНИСЕФ вакиллари, АҚШ, Туркия, Югославия, Македония каби мамлакатлардан олим ва мутахассислар, Ўзбекистон, Қозғистон, Тожикистон ва Қирғизистондан делегация аъзолари қатнашишди. Туркменистон делегацияси айрим сабабларга кўра семинарга кела олмади.

Анжуман очилишида халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Р.Ахлиддинов, вилоят ҳокимининг ўринбосари Т.Маъруфова ҳам иштирок этдилар. Р.Ахлиддинов Республикадаги аълон қилинган "Оналар ва болалар" йилида амалга оширилаётган ишлар, семинарнинг Ўзбекистон учун нечоғли аҳамиятга эга эканлиги ҳақида таҳлилий фикр юритди.

ЮНИСЕФнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси раҳбари Руди Родригес, шу ташкилотнинг МДХ давлатлари ва хорижий мамлакатлардан вакиллари Курпер Улкер, Тарен Хусейн ва бошқалар ҳам сўзга чиқиб, болаларни илк ёшидан тарбиялари қандай жиҳатларга асосий эътиборни қаратиш лозимлиги ҳамда анжуманининг олдига қўйилган вазифалар хусусида гапирдилар.

Боланинг туғилгандан кейинги ҳаётини сақлаш, мукаммал ўсиши, руҳий ва ақлий жиҳатдан ривожланишини таъминлаш, унинг барвақт ёшдаги парвариши ва тарбияси ЮНИСЕФ ҳамда Ўрта Осиё ва Қозғистон республикалари ўртасида 2000-2004 йилларга мўлжаллаб тузилган ҳамкорлик дастурининг асосий йўналишларидан бирини ташкил этади. Ана шу имзоланган дастурга биноан ЮНИСЕФ Ўрта Осиё Қозғистон давлатларида турли дастур, концепция, лойиҳалар тузиб, фаол ишламоқда, таълим-тарбия муассасаларига амалий ёрдам кўрсатмоқда. Бунинг ўзига хос саволлари бор. Семинар шўъбаларида таъкидланишича, боланинг эрта ёши туғилганидан бошлаб саккиз ёшгача давом этади. Бунда энг муҳими уч ёшгача бўлган давр ҳисобланади. Мана шу жараёнда бола асосий оилада, она қўлида бўлади. Демак, давлат ва жамият асосий эътиборни оиладаги моддий аҳолини яхшилашга, руҳий-маънавий муҳитини соғломлаштиришга қаратиши лозим. Бола парвариши ва тарбияси учун аввало оилада имконият яратиш зарурати пайдо бўлади.

Маълумотларга кўра бир йилда 129 млн. атрофида бола туғилади. 1 млн. бола маълум сабабларга кўра нобуд бўлади. Бугунги кунда ер юзидида 500 млн. бола моддий қийинчилик шароитида яна 500 млн. болалар уруш ва турли хил нотинчликлар хавфи остида яшамоқда. Ҳар йили 13 млн. бола СПИД ва бошқа хавфли касалликлар таъсирида қурбон бўлмоқда. Аслида эса ҳар қандай инсон туғилган кунидан эътиборан ана шундай нохушликлардан ҳимояланиш, яхши шароитда, қорни тўқ, усти бут яшаш, соғлом, тўқис ривожланиш ҳуқуқига эга.

Семинар олдига катта вазифалар қўйилган. Улар болаларни эрта ёшидан парваришлаш ва тарбиялашга қаратилган режалар ҳақидаги тавсия, ахборот ва маълумотларни қўпайтириш ишлаб чиқилган концепцияларни кишилар онгига етказиш ва уларни амалга ошириш бу борада турли мамлакатларда муваффақиятли қўлланилаётган усулларни ўрганиш, ҳар бир республика учун интеграциялашган дастур ва режалар тузишга ёрдамлашиш кабилардан иборат.

Семинарда ўрганса, амалга татиқ этса арзийдиган ибратли жиҳатлар жуда кўп бўлди. Ўзбекистонлик делегация аъзоларининг ундан кўп манфаат қўришлари шубҳасиздир.

**Х.АБДУЛЛАЕВ,
А.ХАЙДАРОВ,
"Маърифат"нинг махсус
мухбирлари**

ФАРҒОНА ТААССУРОТЛАРИ

қот ўтказилди. Республика ўқитувчилар анжуманига вилоятдан муносиб 76 нафар вакил сайланди. Шундан сўнг таълим соҳасидаги илғор ходимларни тақдирлаш маросими бўлиб ўтди. Билдирилган фикр-мулоҳазалар юзасидан қарорлар қабул қилинди.

Анжуманда халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Рустам Ахлиддинов ва ЮНИСЕФнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси раҳбари Руди Родригес қатнашдилар ва сўзга чиқдилар.

ТАЪЛИМ УЧУН БАРЧА РАҲБАР ЖАВОБГАР

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга оширишга қаратилган чора-тадбирларда умумий раҳбарлик вилоят, туман ҳокимлари зиммасида эканлиги алоҳида таъкидланган эди. Бугунги кунда бундай эътибор аста-секин сезила бошлади.

Фаргона вилояти ҳокими юқорида таъкидланган анжуманга бир ўзи эмас, барча туманлар ҳокимлари, вилоятдаги таълимга бевосита тегишли бўлмаган бошқарма раҳбар-

Азот ишлаб чиқариш бирлашмасига мутахассислар ўз-ўзидан тарбияланиб, интилиб қолмадику. Буни яхши тушунган унинг бош директори, Олий Мажлис депутати Абдуллоевнинг қилган эзгу иши барчанинг тилида. Маълумингизим, ўқувчиларнинг дарслик билан таъминланиши унчалик мақтанарли даражада эмас. Албатта дарсликсиз таълим бир кам бўлиб қолади. Буни тушунган А.Абдуллоев Қирғули туманидаги 37, 18, 29-мактабларнинг 3, 4, 5, 6-синфиди тахсил оладиган кам таъминланган оилалар болалари учун 1500000 сўмлик зарур дарслик олиб берди. Туман ХТБ мудири А.Абдуллоевнинг таъкидлашича, дарсликлардан ўқувчилар бир неча йил фойдаланадиган бўлишди. Яъни, дарсликлар мактаб кутубхона жамғармасига кириб қилинган бўлиб, болалар синф якунида китобларни қолдириб кетадилар.

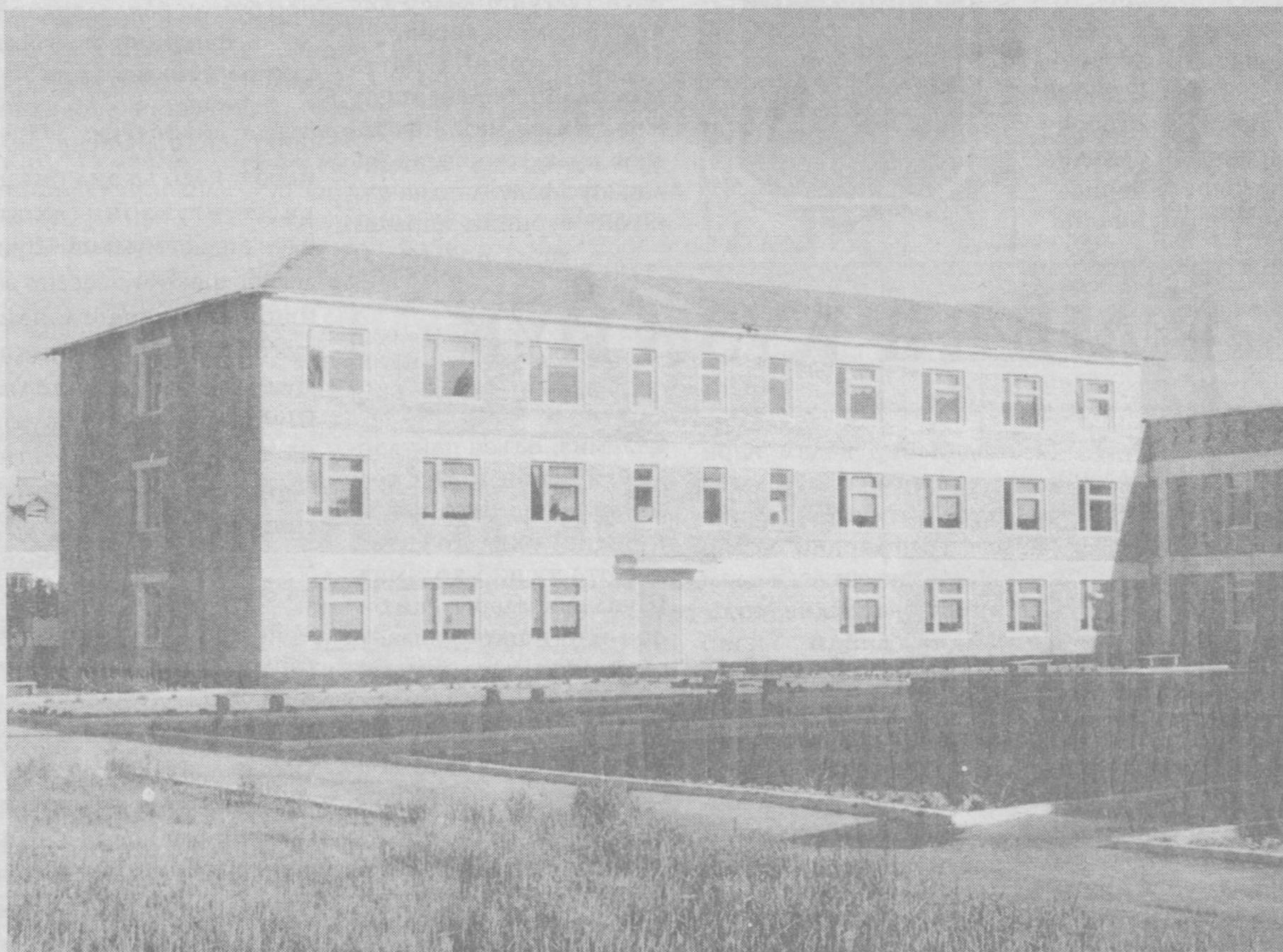
Барча ўз вазифаси нуктаи назаридан ёрдам берса таълим ривожланади. Божхона бошқармаси таълим учун нима иш қилиб бериши мумкин, деган саволни ўзингизга бериб қўрингчи? Вилоят божхона бошқармаси бошлиғи Иброҳимжон Асқаров бунда ўзи қаерда ёрдам бериши мумкинлигини англаб, амалда ташаббус билан чиқибди. У

симов кам таъминланган оилаларга 22 млн. сўмлик кийим-бош олиб берибди. Аввало, уларга раҳмат! Ниятимиз эса эзгу—саховатпешалар кўпайсин.

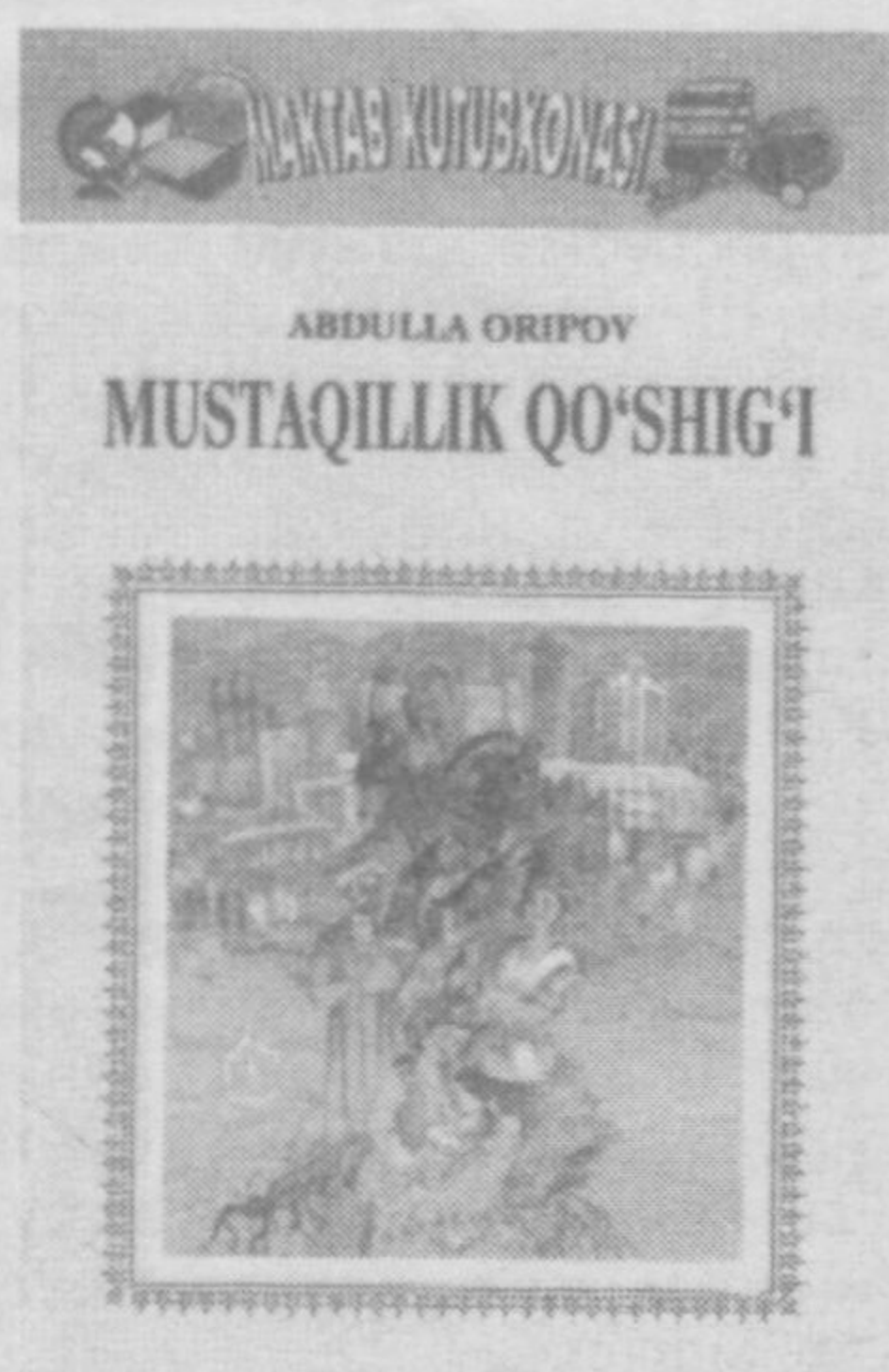
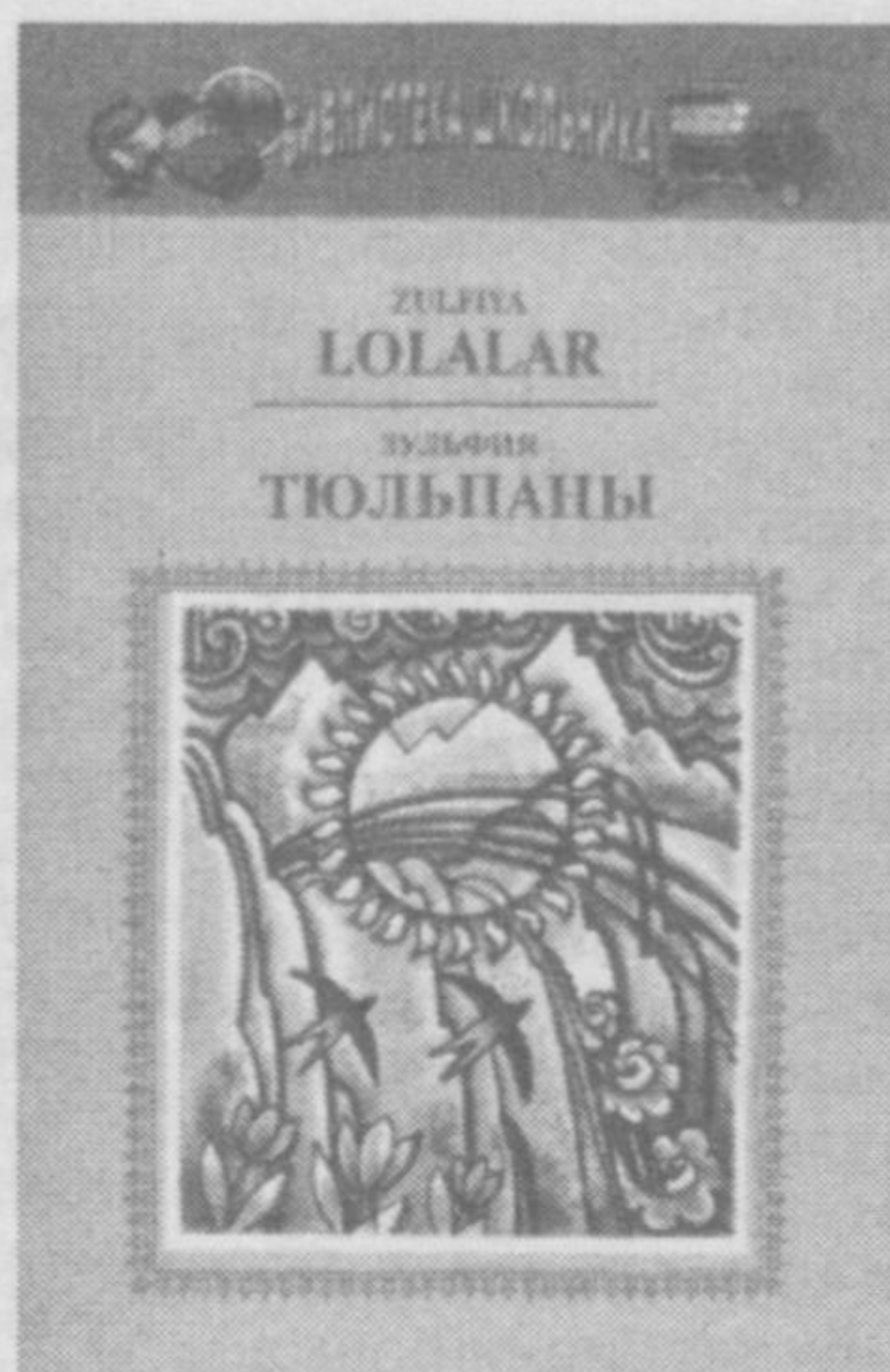
ХАЛҚАРО СЕМИНАР

Фаргона вилояти халқаро ҳамкорлик ҳақида юқорида қисман тўхталдик. Шу кунларда ЮНИСЕФ билан вилоят халқ таълими бошқармаси ҳамкорликда болаларнинг ўзини-ўзи бошқариш маркази учун бир бино ажратилганлигини, ХТБ уни сифатли таъмирлаши, ЮНИСЕФнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси эса уни энг замонавий ускуналар билан таъминлашни зиммаларига олганлигини эшитдик. Юқорида таъкидланган вилоят ўқитувчиларининг анжуманида ушбу халқаро ташкилотнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси раҳбари Руди Родригес кам таъминланган оилалар фарзандлари учун 10 млн. 500 минг сўмлик ўқув қуролларини топширди.

Бизни хурсанд қилган яна бир жиҳат бўлдики, вилоят ХТБнинг бошлиғи Муҳаммаджон Хўжаев инглиз тилини яхши билар экан. Чет эллик ҳамкорлари билан бемалол

Суратда: Фаргона туманидаги 9-мактабнинг замонавий услубда қурилган 740 ўринли янги биноси 1 сентябрь мустақиллигимизнинг 10 йиллигига тўхфа сифатида фойдаланишга топширилади.

ИСТИҚЛОЛ ТОНҒИДА ПОРЛАГАН ЮАДУЗ

Бундан салкам ўн йил муқаддам, таникли мунаққид ва адабиётшунос Наим Каримовнинг «Чўлпон» номи рисолаи адабиёт ихлосмандлари ўртасида қўлма-қўл бўлган эди. Орадан бирмунча вақт ўтди ва бу давр мобайнида олим ўз изланишларини давом эттириб, Чўлпон ижодий ва ижтимоий фаолиятининг янгидан-янги қирраларини очишга муваффақ бўлди. Мунаққиднинг «Истиқлолни уйғотган шоир» рисоласи бевосита ана шу изланишлар самарасидир.

Рисола кичик-кичик мақолалардан таркиб топган бўлиб, ҳар бирида Чўлпон ҳаётининг энг муҳим нуқталаридан бирини кашф этишга эътибор қаратилган. Мақолалар мазмун-моҳиятига қўра, беш туркумга ажратилиб, ҳар бирига муносиб ном берилган. Биринчи туркум — «Истиқлол жарчиси»да инжа туйғули лирик қалбнинг қай тарзда истиқлол учун курашувчи шоирга айлангани кўрсатиб берилган.

«Устоз изидан» номи мақолада Фитрат ва Чўлпон ўртасидаги устоз-шогирдлик муносабатига тўхталиш ба-

Mutolaa

робарида Чўлпон шеърларининг баъзилари Фитрат ижоди таъсирида туғилганлиги изоҳлаб ўтилади. Хусусан, Чўлпоннинг машҳур «Бузилган ўлкага» шеъри туғилишига Фитратнинг «Миррих юлдузига» шеъри туртки бўлганлиги эҳтимолдан холи эмас.

Чўлпоннинг юракларни ларзага келтирувчи «Кетдинг» сарлавҳали шеъри Раҳматулла Султоновга бағишланганини билсак-да, унинг ким эканлигини кўпчилик билмайди. «Адабий муҳит лавҳалари» туркумидаги мақолалардан бирида Раҳматулла Султоновнинг Чўлпон билан дўстона муносабатлари хусусида қимматли маълумотлар келтирилади. Шунингдек, ушбу туркумда китобхонлар Чўлпон замондошларидан Вадуд Маҳмуд, Боту, Абдулла Алавий, Усмонхон Эшонхўжаев, хиндистонлик табиб Саид Афанди каби муҳтарам зотларнинг шоир тақдирида тутган ўрнидан ҳам бир мунча хабардор бўладилар.

Чўлпон ўз даврининг илғор зиёлиси эди. Рисоладаги «Февраль инқилобидан сўнг», «Шарқ халқлари курултойи», «Чўлпон ва мухторият» каби мақолаларда Чўлпон фаолиятининг ижтимоий қирралари таҳлил қилиб берилган.

Рисоладаги «Тонг юлдузи» туркумидан ўрин олган «Хибс», «Тергов», «Айбнома», «Қатлдан кейин» сарлавҳали мақолаларда Чўлпоннинг аянчи тақдирдан ҳикоя қилинади.

Рисола чўлпоншунослар учун қўлланма вазифасини ўтайди.

Санобар ОЛТИБОЕВА,
ЎЗМУ ўзбек филологияси
факультети иккинчи босқич
магистранти

МАКТАБ КУТУБХОНАСИГА ТУҲФА

Янги ўзбек алифбосига босқичма-босқич ўтар эканмиз, ушбу алифбодаги китобларга эҳтиёж кучайиши табиий. Айниқса, бадийят олами билан болаларимизни ўз вақтида ошно қилиш учун лотин ёзувига асосланган янги ўзбек алифбосида чоп қилинган китоб-мажмуалар жуда-жуда зарур. Бу борада нашриётларимиз жамоалари

жонкуярлик қилишлари керак ҳамда маълум ишлар қилинмоқда.

Ғафур Ғулум номидаги Адабиёт ва санъат нашриётида «Мактаб кутубхонаси» рукнида нашр қилинаётган китоблар ушбу мақсадга хизмат қилади.

Ушбу рукнда Ғафур Ғулум шеърларидан сараланган «Charog'larim — qarog'larim», Аб-

дулла Ориповнинг «Mustaqillik qo'shig'i», Саъдулла Ҳакимнинг «Ona so'z» китоблари чоп этилди. Зулфия шеърлари эса «Lolalar — Тюльпан» номи остида ҳам ўзбек, ҳам рус тилида берилган. Ўзбекистонда яшаб ижод қилаётган тожик ижодкорларининг шеър ва ҳикоялари «Қаҳқашони орзу» мажмуасида тўпланган. Демак, ушбу

рукндаги китоблардан юртимизда яшаётган бошқа миллат фарзандлари ҳам фойдаланишлари мумкин.

«Мактаб кутубхонаси» рукни яна давом этиб, Ўзбекистон ёшларини нафосат оламига етаклаб, бадий сўз гўзаллигидан баҳра олишга ундайверади.

КАРВОНЛИ

“ТИЛ ВА ДУНЁ” — ЯНГИ НАШР

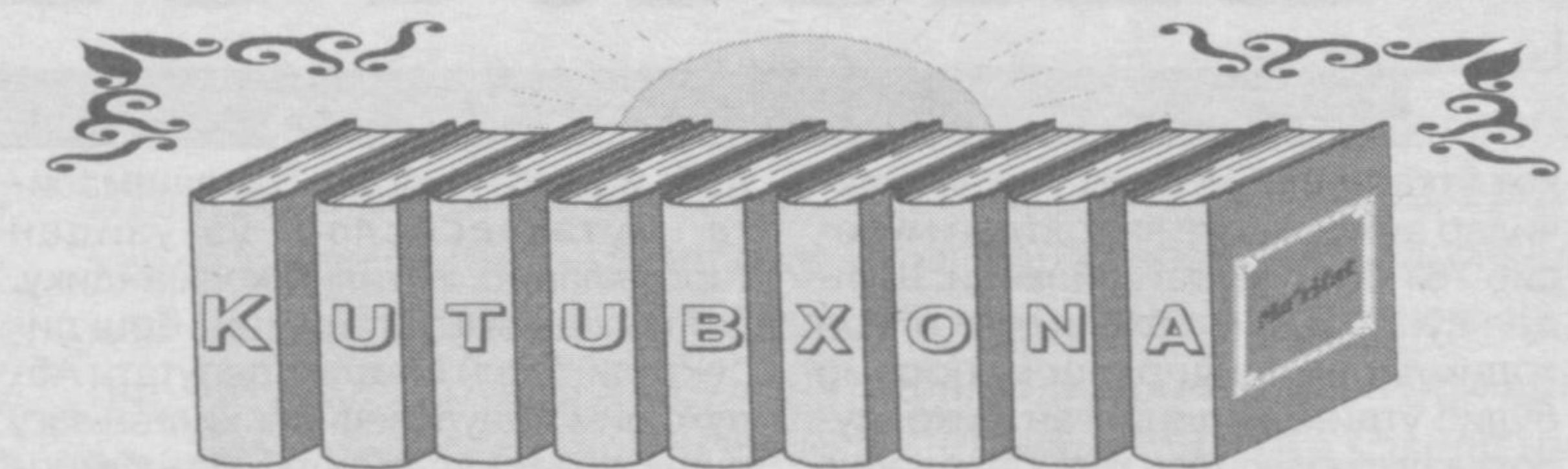
Мустақиллигимиз шарофати ила йил сайин ортиб бораётган матбуотимиздаги газеталар сони шу кунларда яна биттага ортди. ЎзДЖТУ муассислиги ва Маҳмуд Саъдий бош муҳаррирлигида «Тил ва дунё» газетасининг илк сони нашрдан чиқди.

Газетанинг илк саҳифасида ректор Жамолиддин Бўроновнинг «Истиқлол шарофати» мақоласи орқали университет тарихи ва ҳозирги кундаги фаолияти ҳақида етарли тушунчага эга бўлиши мумкин. Шунингдек, Ж.Бўронов газета ҳақида ўз фикрларини билдириб, мақолани «...Мустақил Ўзбекистонимизни жаҳон тан олганидек, Жаҳон тил-

лари университетини ҳам дунё олий ўқув юртлари тан олишида газетамиз ҳам самарали хизмат қилади...» деган ишончли сўзлар билан хулосалаган.

Газетанинг иккинчи саҳифасида талаба Муқаддасхон Охуновнинг «Ўзбекнинг ўзлиги» сарлавҳаси остида «Ўткан кунлар» ҳақида билдирган мулоҳазалари ўқувчи эътиборини тортади.

«Кўплаб тадқиқотчилар илҳом манбаи айнан муҳаббатда, деб ҳисоблайдилар... Масалан, буюк бастакор Рихард Вагнерни Везендонхонимнинг ҳусни жамоли боқий асарлар яратишга ундаган. Уйғониш даври даҳоси Данте Алигери ҳам бутун умр

севгилиси Беатриче учун ижод қилганини биз яхши биламиз...» каби фикрлар билан ўз мақола-сига кириш қилган талаба Динара Дўлтаева Гётенинг илҳом париси ким эканлиги ҳақида 2-3 саҳифаларида сўз юритади.

Тўртинчи саҳифа «Боғу баҳор» деб аталган бўлиб, унда талабаларнинг кўнгил битиклари, таржималари ва мулоҳазалари ўрин олган. «Тил ва дунё»нинг яна бир ўзига хос жиҳати шундаки, ундаги ҳар бир мақола ўз рукнига эга. «Университетимиз-

да», «Инсоният юлдузлари», «Аслиятдан таржималар», «Дониш чироғи» каби янги-янги рукнлар шулар жумласидандир.

Илк сониданоқ сифатли қоғозларда кўк-қора рангда чиқа бошлаган ва етти минг ададга эга бўлган «Тил ва дунё», келажакда бундан-да юксакроқ чўққиларга эришишига ва талабалар қалбидан мустаҳкам жой олишига ишончимиз комил.

Баҳодир ЭЛИБОЕВ

МИЛЛИЙ КОМУС ТАҚДИМОТИ

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясида Ўзбекистон Миллий энциклопедияси биринчи жилдининг тақдиди маросими ўтказилди.

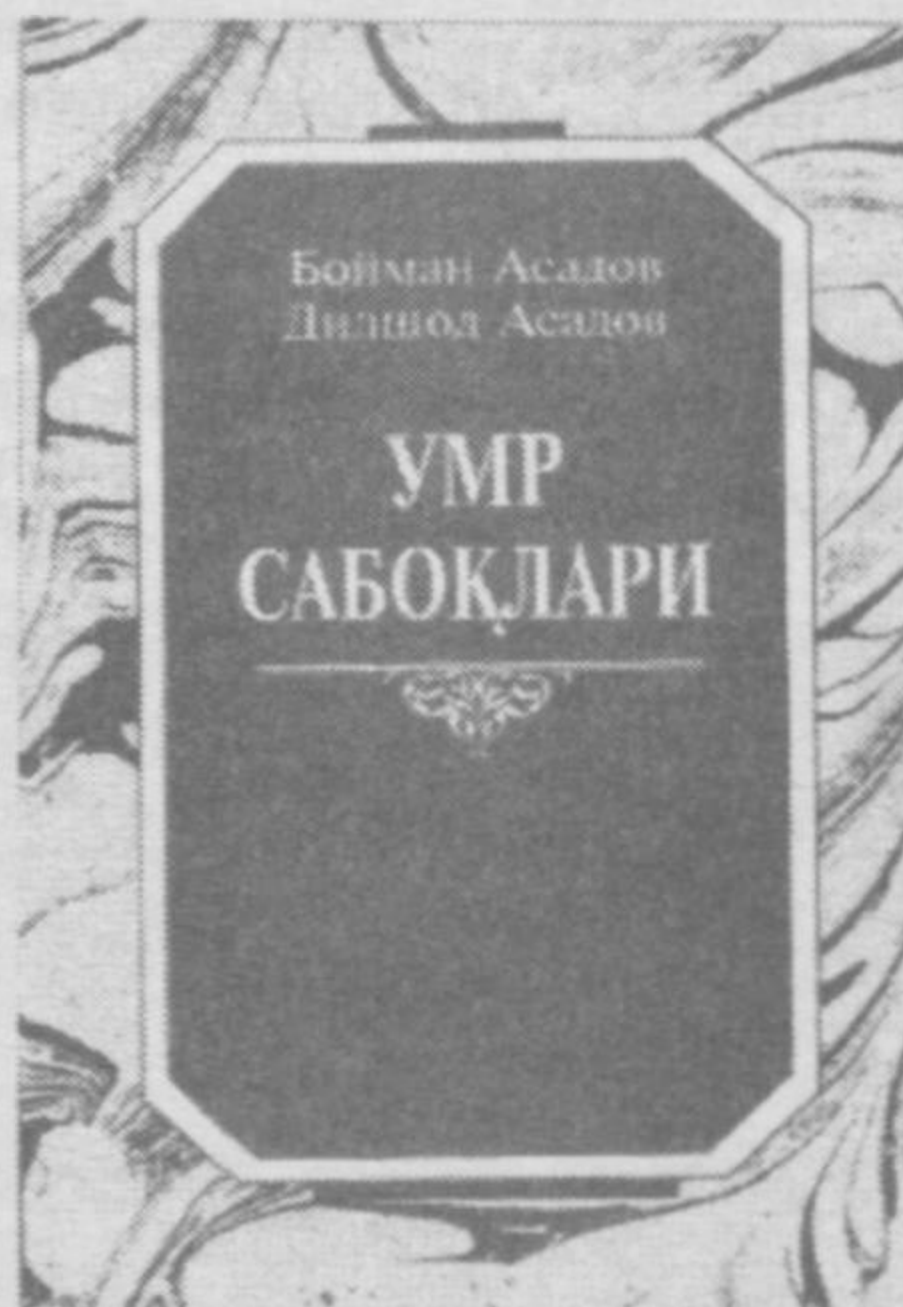
— «Ўзбекистон Миллий энциклопедияси» дастлабки жилдининг нашр этилиши мамлакатимиз маданият-илмий ҳаётида улкан воқеа бўлди, — деди Ўзбекистон Фанлар академиясининг вице-президенти Тўра Мирзаев «Туркистон-пресс» муҳбирига. — Энциклопедия биринчи марта миллий йўсинда яратилди. Комусдаги маълумотларнинг 60 фоизи маҳаллий, 40 фоизи эса умумбашарий аҳамиятга молик мақола ва ахборотлардан иборат.

Энциклопедиянинг 60 минг терминлик биринчи жилди тўрт минг нусада чиқарилди. Уни тайёрлашда 500 нафардан ортиқ олим ва мутахассислар иштирок этишди. Энциклопедия 4800 та мақолани, 500 та рангли, 800 та оқ-қора суратларни, 20 та қоритани ўз ичига олган. Мақолалар ва маълумотлар илмий асосда, ҳолисона ва аниқ баён этилган ҳамда ҳар бир тарихий шахснинг мазоидда тутган ўрни атрофлича ёритиб берилган.

— Эндиги вазифа энциклопедиянинг кейинги жилдларини ҳам юксак даражада тайёрлашдан иборат, — деди Т.Мирзаев.

«Туркистон-пресс»

«Она замин ҳеч қачон елкасига ортилган инсон суякларидан ҳам, унинг гуноҳларидан ҳам, хиёнатларидан ҳам зорланмайди, безовталанмайди, жунбушга келмайди». Бу мулоҳаза қилишга, уй суринишга ундовчи сатрлар файласуф олим Бойман Асадовнинг «Умр сабоқлари» китобидан олинди. Хуш, она сифати берилган замин шунчалик

ХАЁЛНИНГ КЎЗИ ЙЎҚ

бағритошми? Йўқ, у — она. Онаки, фарзандларининг неки яхши-ёмон хати-ҳаракати бўлса, ҳаммасини ичига ютади. Узиники.

Бугун биз Ватан, ватанга меҳру муҳаббат ҳақида кўп гапиряпмиз. Бугун сазъ-ҳаракатларимизни мана шу туйғуларни ёшлар онгига сингдиришга қаратяпмиз. Ватан деганда, тугилган жойни айтяпмиз. Гал унга меҳру муҳаббатни қандай уйғотишга келганда эса болалар онгига бу туйғуларни мактаб давридан сингдира бориш керак, деган

гапдан бир қадам нари утолмаяпмиз. Муаллиф «элу юрт, Ватан, қариндош-уруғлардан қониқ-қониқ ҳис этмаган одам ватанпарварликни англамайди», дейди. Уйлаб кўрсак, мана шу фикрда жон бор. Чиндан ҳам одам ватанни киндик қони тукилгани, қариндош-уруғи борлиги билан эмас, балки улардан кўрган меҳру муҳаббати орқали севади. Қариндош-уруғларини ташлаб, тугилган жойига этак силкиб, уза юрт-элатлардан макон топаётганлар озмунчами?! Ўз уй-

ини тарк этиб, кўча-кўйда дайдилик қилиб юрганлар-чи?! Муаллиф фикридан чиқадиган хулоса шуки, бу туйғуни одам бешиқдан то паймонаси тўлгунга қадар ҳис этиб яшамоғи керак.

Ҳар биримиз катта мақсадлар билан яшаймиз. Илму маърифатимиз, хулқ-атворимиз билан атрофдагилардан ажралиб туришга ҳаракат

қиламиз. Баъзи пайтларда ўзимиз билмаган, сезмаган ҳолда хато қилиб қўямиз ёки ноўнғай ҳолатга тушиб қоламиз. Шундай кезларда ёки бирон бир ишни бошлаётганимизда хато қилмаслик учун ўзганинг, кўпинча, ўзимиздан ёши каттароқ, ҳаёт тажрибаси кўпроқ одамнинг панду насиҳатига эҳтиёж сезамиз. Шак йўқки, улар ҳаётда тўғри йўлни топишимизга, тўғри мавқени эгаллашимизга ёрдам беради. Панду насиҳатлар қимликка интилаётганлар учун йўлчиқдир.

Бу ўринда муаллифнинг «Саховатпешаликни мулкдорликнинг йўриқларидан бири сифатида ҳис қиладиган мулкдорлар Оллоҳнинг ардоғига сазовор бўлган бандалардир», деган фикрини келтиришимиз мумкин.

Яхши ёзган одам яхши фикрлайди. Юксак ақл-идрок, қалб ва диқ билан ҳис-туйғуларни яхши баён қилиш мумкин. Шундагина фикр мутаассир ва ишончли жаранглайди, китобхонни ром этади, мулоҳазага чорлайди. Шубҳасиз, (баъзи жузъий сакталикларни эътиборга олмаганда) кузатишларнинг шаклан мухтасар ва аниқлиги, бадий соддалиги, чуқур фалсафий маънодорлиги китобхон эътиборини тортади.

Кузатиш ва тилнинг беқиёс қудратидан тугилган муаллиф сабоқлари инсоннинг ўзлигини кашф этиш, эзгу мақсадларимизга етишишда ўзига хос маёқ вазифасини ўтайди.

Асқар ХАЙДАРОВ

O'zbekiston Respublikasi mustaqilligining 10 yilligi oldidan

Тошкент автомобиль йўллари институтининг "Кадрлар тайёрлаш миллий дастури" ижросида ўзига хос ўрни бор. Институт жамоаси миллий дастурда белгиланган вазифаларни бажаришга қатъият билан киришган.

Бу галги саҳифамизда ана шу даргоҳ фаолиятдан ҳикоя қилинади.

фиқлаштирувчи кенгашга жўнатилди.

Ўқув жараёнини дарсликлар билан таъминлаш долзарб аҳамият касб этади. Кейинги 5 йил мобайнида профессор-ўқитувчилар томонидан тайёрланган 4 та дарслик ва 9 та ўқув қўлланмасининг нашрдан чиқарилиши соҳа мутахассисларини тайёрлашда муҳим манба бўлаётди. Ўтган йилнинг охирида 54 нафар профессор-ўқитувчилар билан ўқув адабиётлари тайёрлаш бўйича уч томонлама (муаллиф—институт—вазирлик) шартнома тузилди.

ошди. Шу жумладан, 18 млн. сўмлик компьютерлар, 2,3 млн. сўмга резогрф ва 13,9 млн. сўмлик ўқув қўлланмалари, адабиёт, журнал ва ўқув дидактик материаллар олинди.

Таълим тизимида талабалар фаолиятдан ташқари, ўқитувчилар иш натижасини ҳам таҳлил қилиб чиқиш йўлга қўйилган. Педагогнинг "Рейтинг дафтаре"да унинг йиллик ўқув, ўқув-услубий, илмий тадқиқот, тарбиявий, маънавий-маърифий соҳалардаги фаолияти рейтинг балларида баҳоланиб, тегишли иш ҳақи берилляпти.

риляётганлиги бир қанча марказ ва бўлимлар фаолиятида кузатишмоқда. Таълим хизматлари кўрсатаётган 10 та марказ бор. Бундан ташқари, иқтидорли талабалар билан ишлаш, улар салоҳиятидан оқилона фойдаланиш намуналар йўлга қўйилган. Истеъдодли талабалар "Тико", "Дамас", "Нексия" автомобиллари бўйича ўқув қўлланмалари ва плакатлар тайёрлашда институт профессор-ўқитувчилари билан ҳамкорликда 22,9 миллион сўмлик маблағ ишлаб топишди. Иқтидорли талабаларни қўллаб-қувватлаш мақсадида "Талаба" жамғармаси ташкил этилди. У ўз стипендиаларига эга.

Албатта, ҳар қандай жамоада шахсий манфаатдорлик биринчи ўринда туради. Агар 1997 йилда ходимлар ойлик маошига устама ҳақ, моддий ёрдам, мукофот, йўл чипталари, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, шунингдек, ногирон, нафақахўр ва тиббий ёрдамга муҳтож, боқувчиси йўқ талабаларга дори-дармон учун салкам 8 млн. сарфланган бўлса, бу рақам ҳозирда 26 млн. сўмдан ошиб кетди.

Қисқасини айтганда, амалга оширилаётган ишлар денгиздан томчидир. Миллий дастурнинг биринчи босқичида белгиланган вазифаларни сарҳисоб қилиш мавриди яқин. Айтишим мумкин, институтимиз салоҳияти Миллий дастурнинг иккинчи босқичида қўйилган муҳим вазифаларни ижобий ҳал қилишга қодир.

Сарвар КОДИРОВ,
Тошкент автомобиль йўллари институтининг ректори, техника фанлари доктори, профессор

Iste'dod БИРИНЧИ БЎЛИШ БАХТИ

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг "Ўлугбек" жамғармаси билан ҳамкорликда утказган "Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт — пировард мақсадимиз" мавзусида эълон қилинган иншо-реферат танловида иштирок этдим. Мен тайёрлаган "Миллий гоа, миллий мафкура — менинг тақдиримда" деб номланган рефератим биринчи ўринга лойиқ топилишини кутмагандим.

Танловда 500 дан ортиқ турли олий ўқув юртлари талабаларининг иштирок этиши, улардан бор-йўғи 6 нафарининг ижодий иши ҳакамлар ҳайъатига тақдим этилиши ва ғолиблар орасида мени биринчи ўринга лойиқ деб топишларидан бошим кўкка етди. Албатта, ғолибликка интилиш ва унга эришиш ҳар бир кишини янги ютуқлар сари ундайди.

Азиза ТЎЛАГАНОВА,
автомобилсозлик факультети талабаси

Миллий дастур — миллий кадрлар тайёрлашни ўз олдига мақсад қилиб қўйган бўлиб, умумдавлат аҳамиятига молик бу ҳужжатнинг хорижий давлатларда ҳам тан олинishi кўнгилга гурур туйғусини беради. Институтимиз жамоаси миллий дастурдаги биринчи босқич вазифаларини ўз илмий кенгашида тасдиқлаб, ишга киришди. Бир босқичли таълим тизими икки босқич — бакалавриатура ва магистратурага ўтгач, анча ўзгаришлар рўй берди. Ҳозирда бакалаврликнинг 10 та таълим йўналиши, магистрлик даражасининг 11 та мутахассислиги вужудга келди. Бакалаврликнинг 5 та йўналиши бўйича институт таянч олий ўқув юрти ҳисобланшини ҳам таъкидлашим керак. Шунингдек, барча бакалавр таълим йўналишлари, магистратурадаги 5 та мутахассислик бўйича давлат таълим стандартлари ОЎМТВ томонидан тасдиқланди. Қолган 6 та мутахассислик бўйича давлат таълим стандартлари экспертизадан утиб, Олий ўқув юртлариаро муво-

Milliy dastur — amalda

САРҲИСОБ ВА ВАЗИФАЛАР

Шуни таъкидлаш лозимки, бугунга қадар 200 та фандан маъруза матилари тайёрланиб, 2800 нусхада кўпайтирилиб, кутубхонага топширилди. 72 та янги ўқув режаси бўйича қўшилган фанлардан маъруза матилари йил охирига қадар тайёрланади.

Энг сўнги русумдаги технологияларнинг таълим тизимига олиб кирилиши учун сарфланаётган маблағлар йил сайин ошмоқда. 1998 йилда 7 млн. 904 минг сўмга замонавий асбоб-ускуналар келтирилган бўлса, 2000 йилда бу рақам 48 миллион сўмдан

Институт бир қанча ҳомий ташкилотлар билан алоқа ўрнатган. Навоий тоғ-кон металлургия комбинати институтга 2 та "Тико" автомашинаси ва 600 минг сўмлик материаллар ажратди. "Тошшаҳарйўловчигранс" "Отойул" автобуси ва "Нексия" енгил автомобили билан таъминлади. "Ўзавтотранс", "Ўзавтотойул", "Тошоблюктранс" концернлари ҳам институт моддий-техника базасини мустаҳкамлашга ёрдам бераляпти.

Институтимизда бюджетдан ташқари маблағ ишлаб топиш масаласига алоҳида эътибор бе-

Tashqi aloqalar

қайтди. "Автомобиль" кафедраси ўқитувчиларининг Исроил давлати "МАШАБ-2001" дастури доирасидаги таълим технологияси бўйича ўтказилган халқаро анжуманга юборган мақолалари анжуман ҳайъати томонидан қабул қилинди ва мақола муаллифлари анжуманга таклиф этилдилар.

Талабалардан 5 нафари Швеция, Югославия ва Германияда ишлаб чиқариш амалиётини ўтаб келишди. Германиялик 5 талаба ва мисрлик 1 талаба эса институт кафедраларида ишлаб чиқариш амалиётини ўтадилар. Ҳозирги кунда институтимизнинг 11 нафар талабаси АҚШ, Буюк Британия ва Германия, Москва, Санкт-Петербург олий ўқув юртларининг бакалаврлик ва магистратура босқичларида таълим олмақдалар.

Институт Ўзбекистонда фаолият кўрсатаётган бир қатор халқаро жамғармалар ва халқаро таълим муассасалари билан ҳамкорлик қилмоқда. "СОРОС" ва "ПЕРРЦА" жамғармалари институт кутубхонасини ва чет тиллар кафедрасини ўқув адабиётлари билан таъминлашга ёрдам берди.

Abiturientlar diqqatiga

Тошкент автомобиль йўллари институтига ариза топширувчи абитуриентлар ҳар йили ҳам оз эмас. Аммо уларнинг барчаси ҳам талабалик бахтига муяссар бўлолмайди. 2000 йилда бу даргоҳга ариза топширган абитуриентлар натижаси куйидагича бўлган. Бўлғуси талабаларга таълим йўналишлари, тест синови натижалари ҳавола этилмоқда.

Код	Таълим йўналишлари	Фанлар(балл)	Қабул режаси		Аризалар сони	Ўтиш бали	
			г	ш		г	ш
1001	Математика (Йўл қурилиши)	Ўзбек тили (1,1) Математика (3,1) Физика (2,1)	36	50	430	121,3	98,6
1016	Иқтисодиёт	Ўзбек тили (1,1) Чет тили (2,1) Математика (3,1)	35	52	319	129,6	89,9
1040	Иссиқлик энергетикаси	Ўзбек тили (1,1) Математика (3,1) Физика (2,1)	11	15	125	101,4	87,9
1042	Касбга ўргатиш (техника йўналиши бўйича)	Ўзбек тили (1,1) Математика (3,1) Физика (2,1)	38	50	350	118,9	97,4
1056	Ер усти транспорт тизимлари	Ўзбек тили (1,1) Математика (3,1) Физика (2,1)	105	148	1108	138,7	103,2

«Автомобиль йўллари» кафедрасида машғулот пайти.

ИНСТИТУТ ЖАҲОНГА ЧИҚДИ

университети билан 2001/2002 ўқув йилидан бошлаб кўшма факультет очиш тўғрисида, "Техник амалиёт бўйича талабалар алмашиш халқаро ассоциацияси" (IAESTE) билан талабалар алмашиш тўғрисида шартномалар тузилган.

Бу шартномалар асосида 2000/2001 ўқув йилларида ўқитувчи ходимлардан 6 киши Германия, Франция, Канада, Англия, Исроил, Жанубий Корея ва Ҳиндистонда, 6 нафар ўқитувчи ходим Москва малака ошириш курсларида малакаларини ошириб қайтишди. Профессор-ўқитувчилардан 5 нафари Истамбул, Москва ва Бишкекда ўтказилган халқаро илмий анжуманларда ўз маърузалари билан қатнашдилар.

Ўқитувчи ходимларимиздан 2 нафари Ҳиндистон давлатининг "ТТР" дастури бўйича Хайдаробод шаҳрида 3 ойлик инглиз тили курсида ўқиб

"ПЕРРЦА" орқали институт электрон почта тизимига уланди, "СОРОС" жамғармаси ёрдамида эса "INTERNET"дан ўз ўрнини топди.

Ўзбекистон ва Германия давлатлари ўртасида ўзаро молиявий ва техник ҳамкорлик бўйича тузилган "Халқаро логистика маркази" лойиҳаси доирасида институт қошида "Транспорт логистикаси бўйича ҳудудий ўқув маркази" ташкил қилиш тўғрисидаги ТАЙИ лойиҳаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан маъқулланиб, бу таклиф Германияга юборилган.

ТАЙИ 1996 йилдан бери "Автомобиль ва йўл муҳандислари таълими халқаро ассоциацияси"нинг аъзосидир.

Дилором ОРИПОВА,
ташқи алоқалар бўлими бошлиғи

Инсон табиятнинг ажралмас бир бўлаги. У қувончли онларида ҳам, хафақон кезларида ҳам она-табиат кучоғида бўлгиси, у билан дардлашгиси келади.

Табиат ҳам сахий. Севган фарзандларидан ҳеч қачон меҳрини дариг тутмайди. Меҳрга меҳр билан жавоб қайтаради. Ҳар бир одам ўз онаси олдида қанчалик бурчли ва қарздор бўлса, табиат олдида ҳам шу қадар қарздордир. Демакки, ҳар биримиз она табиятнинг меҳр-муҳаббатини асраб-авайлашимиз, унга асло гард юқтирмаслигимиз керак.

Дунёда, жонли табиятда гўзалликлар кўп. Биз уларни кўрганимизда ҳайратланамиз, завқ оламиз. Балан тоғлар, тоғлардаги виқор, оппоқ қорлар, ер остидан отилиб чиқаётган тиник булоқ сувлари, турли шаклда осмонда сузиб ўтаётган булутлар, кўм-кўк осмон, чарақлаган юлдузлар, тўлинои, қуёш, баҳор фаслида кир-адирларда кип-қизил гилам тўшалгандек очилган лолалар ва она-Ернинг бутун саховати, гўзалликлари ширин-шакар мевалари, пахтазор далалари, мевазор боғлари, баланд-баланд миноралар, гўзал қадимий обидалар, чиройли нақшлар, йил фаслларидаги барча гўзалликлар, ўзгаришлар эътиборимиздан четда қолмайди.

Бу гўзалликларни яратувчи табиат, унга сайқал берувчи инсондир. "Ҳар қандай давлат, ҳар қандай жамият ҳам ўз бойликлари билан қудратли ҳисобланади. Ҳар бир халқ мамлакатнинг табиий замини, ер ости ва ер усти захиралари, тоғлари ва ўрмонлари, дарёю денгизлари, улкан шахарлари, гўзал иншоотлари билан ўз куч-қудратини намён этишга ҳаракат қилади. Лекин кўп асрлик тарихий тажриба шундан далолат берадики, жамиятнинг ҳақиқий бойлиги бу — инсон, инсон авлодидир", деди Юртбошимиз Ислам Каримов.

Чиндан ҳам ҳозирги ва келажак авлодларимиз манфаатини кўзлаб замин ва ер ости бойликлари, сув ресурслари, ўсимликлар олами ва ҳайвонот дунёсини қўриқлаш, улардан оқилона фойдаланиш, сув ва осмонимиз беғуборлиги учун кураш, табиий бойликларни узлуксиз кўпайтириш долзарб вазифалардан биридир.

Табиатда ҳар нарсанинг ўз ўрни, ўз сирли вазифаси бор. Богдаги кўзга у қадар ташланавермайдиған оддий бир гиёҳнинг йўқ қилиниши беҳисоб ўсимликларнинг ўз-ўзидан қирилиб кетишига сабаб бўлиши мумкин. Экологик фожиаларнинг олдини олишнинг бирдан-бир йўли — табиатни муҳофаза қилиш, барча бойликлариимиздан оқилона фойдаланишдир. Аммо ҳар бир инсон қалбида экологик маданиятни шакллантирмай туриб, қутилган натижаларга эришиш мушкул.

Мусаффо тонг хавоси, зилол сув, булбуллар хониши, мажнун-толларнинг енгил ва шўх рақси — буларнинг ҳаммаси эртанги кун учун, авлодлар учун ҳам керак.

Моддий манфаат деган нараса устун келган жойда одамнинг табиятага меҳри сусядади. Бу ҳол қунайган жойда табиат газаб оти-минади. У ўз фарзандларидан юз ўгиради. Бундай юз ўгириш — даҳшат. Аммо табиат яна сахий, у ўз фарзандининг яна инсофга келишини кутади. Минг афсуски, биз сўнгги йилларда ўзимизнинг юзгаки тасаввурларимиз, ноўрин хатти-ҳаракатларимиз ва шон-шухрат кетидан қувишимиз туфайли она-табиатнинг мавжуд эканлигини унутиб қўйдик.

Буюк донишмандлар фикрида табиат ҳақида ажойиб мулоҳазалар айтилган. "Табиатнинг бекиёслигини тан олмақ керак. Кишининг соғлом бўлиши хаво, иклим, яшаш тарзига боғлиқдир", дейди Абу Бакр Розий.

Табиатнинг бебаҳо инъомларидан биттаси сувдир. Сувни оби-ҳаёт дейдилар. Сув бор жойда ҳаёт бор. Сув тугаган жойда ҳаёт ҳам тугайди. Дарҳақиқат,

сувсиз ҳаётни тасаввур қилиб бўлмайди. Сув бутун борлиқ, жумладан, инсон, ўсимликлар ва жониворлар дунёси учун зарур бўлган асосий омилдир. Доно халқимиз "Сувсиз ҳаёт бўлмас", дейди. Ўсимликнинг 90, ҳайвонот дунёсининг 75 фоизи сувдан ташкил топган, тирик мавжудот 10-20 фоиз намликни йўқотса, ҳалок бўлади. Инсон ҳаётида сув фоят катта роль ўйнайди. Сув фақат ичиш учунгина эмас, балки инсоннинг барча фаолиятларида, овқат пишириш, ҳўжалик ва саноат эҳтиёжларини қондириш учун керак бўлади. Киши организмидидаги жараёнларнинг ҳаммасида сув иштирок қилади.

Сувнинг ахамиятини ҳис қилар эканман, биринчи галда, бизни буюк неъмат билан яшатиб ва яшнатиб турган Амударё, Орол денгизи ҳаёлимга келади. Бизнинг она дарёмиз Аму номини олгунга қадар турли хил номлар билан аталиб келинган. Масалан, "Авесто"-да дарёнинг энг қадимги номи Аранг деб тилга олинади. Юнон тарихчилари ва географлари Амударёнинг номини гоҳ Окс, гоҳ Осос деб номлайдилар. Амударёнинг Жайхун деб номланиши арабларнинг Ўрта Осиёни босиб олиши билан боғланади.

ОРОЛ ЁРДАМ
КҮММОҚДА

Буюк бобомиз Алишер Навоий ўзининг "Наводир уш — шабоб"га кирган ғазалларидан бирида ушбу сатрларни тилга олиб ўтади.

"Кўзум гирдобиди жисмимни чўлурди,

Эмас бу Дажлаи Жайхунга махсус".

Тарихий манбаларнинг гувоҳлик беришича, Амударё деган ном кеч истеъмолга кириб келган. Бу номнинг пайдо бўлиши Моваруннахрнинг кечиб ўтиши мумкин бўлган жойларидан бири "Амул" (Чоржўй) билан боғланган.

Ҳар бир авлод дарёнинг шони, шавкати ҳақида қуйлар, қўшиқлар, афсона, достонлар тўқиган. Мана, халқ томонидан тўқилган афсоналарда бири: "Амул исмли бир йигит бўлади. У тушида сув бўйида сочларини ёйиб ўтирган қизни кўриб қолган. Шу воқеа сабаб, Амул ўз тинчини йўқотади. Амул жуда кўп йўл юрибди. Йўл юрса ҳам мўл юрибди, тоғларни, ўрмонларни кезибди, лекин ҳеч қаердан севган қизи изини топа олмабди. Ахийри, сокин оқаётган бир дарё бўйига келиб, ўз дард-ҳасратини айтибди. Шу пайт дарё суви кўпирибди, тошибди ва тўсатдан қизга айланиб қолибди. Амулнинг кўзи олдида тушида кўриб, севиб қолган қизи пайдо бўлибди.

"Агар мени севсанг, — дебди қиз йигитга мурожаат қилиб, — сувга туш. Бирга қўшилиб оқайлик. Биз сув томчилари ор-қали ерга, элга, одамларга меҳр-муҳаббат тарқатайлик".

Амул ҳеч бир ўйлаб-нетиб ўтирмай, ўзини сувга ташлабди. Шушу дарё кўпириб, тошиб оқадиган бўлибди. Одамларнинг меҳри, оқибати қамайса, унинг кўзлари ёшланиб кетар экан".

Мен "Табиат ўз эҳсонини севган фарзандидан аямайди", дегандим. Афсона мазмунидан ҳам табиат ўз неъматини, меҳрини инсондан дариг тутмаганига яна бир қарра ишонч ҳосил қилдим. Дарё йигит ҳасратини тинглаб, унинг орзусини рўёбга чиқарди. Севган қизининг висолига ета олди. Демак, меҳр билан сувга қарасанг, сув ҳам ўз меҳрини инсондан аямас экан.

Ота-боболаримиз ўтмишда сув танқислиги бўлиб қолганда ўз орзу-умидларини рўёбга чиқариш учун Оллоҳга илтижо қилганлар,

сув мўл-кўл бўлиши учун дарё се-роблиги учун қўшиқлар қуйлаганлар. Бизнинг вилоятимизда ўтган йили сув жуда танқис бўлди. Қанча-қанча майдонларга қадалган уруғлар ҳосилга кирмади, қанча-қанча экин майдонлари экинсиз қолди. Бу эса ҳосилдорликнинг пасайишига, ризқ-рўзимиз камайишига олиб келди.

Абу Райхон Берунийнинг фикрича: "Жайхун, бу табиятнинг инъоми, уни ардоқлаш, авайлаб-асраш керак". Ҳа, она дарёмиз Аму табиат инъом қилган буюк неъматлардан биридир. Халқимиз тарихини, унинг ўзлиги, руҳий-маънавий оламини Амударёсиз тасаввур қилиш қийин. Амударёнинг узун ва нотекис тарихи халқимиз тарихининг бир бўлагидир. Тарихдан маълумки, Амударёнинг кўҳна ва узун тарихида "паст" ва "баланд" даврлар кўп бўлган. Узоқ асрлар бўйи турли номлар билан аталиб келинган дарё ўзининг ширин суви, балиқлари, қушлари, ҳайвонлари, тўқайлари билан халқимиз қалбидан жой олди, меҳр-муҳаббат қозонди. Лекин тақдирнинг ўйини қарангки, бир пайтлар ҳайқириб, тўлиб-тошиб оққан, қуно тун қўшиқ қуйлаган, бепоён далалар, боғу роғларни ўз суви билан ҳушнуд қилган она дарё бизнинг кун-

ларимизга келиб, кўзлари ёшлаган, шашти қайтиб, чўкиб қолган. Бир пайтлар ширин суви, хилма-хил балиқлари билан дунёни ҳайратга солган Амунинг суви ифлосланган. Дарё кирғоқларини асрлар бўйи безаган тўқайлар, қамишзорлар, дов-дарактлар, ҳайвонлар, қушлар аллақачонлар йўқ бўлиб кетган. Она дарёмиз меҳрга муҳтож бўлиб қолди.

"Исроф қилма — иснодга қоласан", дейди халқимиз.

Дарҳақиқат, шундай. Турмушнинг барча соҳаларида бўлганидек, сув масаласида ҳам исроф қилиш — халқнинг ўзлиги ва унинг келажигини унутиб демакдир. Буюк бобомиз Муҳаммад ал-Хоразмий "Сувни исроф қилган одамда имон бўлмайди", деган экан.

Ҳақиқатан ҳам биз чекаётган азоблар шахсий манфаат деб, диёнат, иймон, ҳаё номли буюк ҳислатларни инсонлар йўқотаётганиданмикин?! "Бирники мингга, мингники туманга", деган нақл ҳам беҳиз айтилмаган экан. Халқимиз қанчалик доно. Тўқиган ҳар бир нақл катта маъно касб этади.

"Сувсиз ер мазор, сувли ер гулзор", "Сув бор жойда, ҳаёт бор", "Сувсиз ҳаёт бўлмас", "Сув келди — нур келди", каби халқ мақолларининг бугунги кунимиз учун қанчалик аҳамиятли эканлигини сезяпман. Онам, момолар, ўқитувчимдан бу каби мақолларни, афсона, қўшиқларни эшитиб, ўйга чўмдим. Момоларимиз табиятнинг қанчалик гўзал дамларида яшашган эканлар. Амударёнинг бутана сувларини ҳеч қайнатмасдан ҳам ичаверган экан. Ҳозир-чи, лоақал қайнатиб ичгиниз ҳам келмайди. Инсон деган шарафли номга доғ туширувчи имонсиз кимсалар ифлос нарсаларни сувга иргитадилар, кўзингиз шуларни кўрса қандай қилиб суви ичасиз, ҳатто экинларни суғоришга ҳам кўнглингиз бўлмайди.

"Сувга тупурма", дейди онам, момолар. Негаки, сув табаррук, муқаддас неъматдир. Ҳаммамиз ҳам бу доно ҳикматларга, кексаларимиз ўғитларига амал қилайлик. Шои ар айтганидек:

Дунёда ҳакам бор Табиат отли, Менга ҳам, сизга ҳам у бер-

Insho

ган асос.

Меҳр-шафқат учун тўхфаси тотли,

Шафқатсизлик учун олади қасос.

Табиатни одил ҳакам дедик. Одил табиат эса адолатсизликлардан ўч олаяпти.

"Сув қадрини қудуқ қазиган билади", дейилади халқ мақолларининг бирида. Бебаҳо неъмат — сув қадрига етайлик. Сувни исроф, ифлос қилмаслик, орол муаммосини ҳал қилиш мумкин, дейилмоқда.

Бир пайтлар халқ ўртасида Амударё ҳақида унинг туби йўқ, деган гаплар юрарди. Энди эса дарёнинг эмас, ҳатто денгизнинг ҳам таги кўриниб қолди. Оролни қутқариб қолишнинг иложи борми? Олимлар ва мутахассислар денгизни қутқариб қолишга ҳали кеч эмас, дейишмоқда. Бунинг учун:

Сувнинг ҳар томчисидан оқилона фойдаланиш;

Сув сарфининг устидан қаттиқ назорат ўрнатиш;

Барча оқова сувларни коллатор орқали марказлашган ҳолда Орол денгизига қуйиш.

Суғориш системаларининг ҳаммасини бетонлаштириш — шу йўл билан 25 фоиз сув иқтисод қилинган бўлади.

Орол денгизи муаммоси узоқ ўтмишга бориб тақалади. Лекин бу муаммо сўнгги ўн йилликларда хавфли даражада ортди. Марказий Осиёнинг бутун худуди бўйлаб суғориш тизимларини жадал суриятда қуриш кўплаб аҳоли пунктлари ва саноат корхоналарига сув бериш баробарида кенг кўламадаги фожиа — Орол ҳалок бўлишининг сабабига айланди.

1911-1962 йилларда Орол денгизининг сатҳи энг юқори нуктада бўлиб, 53,4 метрни, сувнинг ҳажми 1064 куб километрни, сувнинг юзаси 66 минг квадрат километрни ва минераллашув даражаси бир метр сувда 10-11 граммни ташкил этган эди.

Денгиз транспорти, балиқ ҳўжалиги, иклим шароити жиҳатидан катта аҳамиятга эга бўлган. Унга Сирдарё ва Амударёдан ҳар йили деярли 56 куб километр сув келиб қуйилар эди.

1994 йилга келиб, Орол денгизидидаги сувнинг сатҳи — 32,5 метрга, сув ҳажми — 400 куб километрдан камроққа, сув юзасининг майдони эса 32,5 минг квадрат километрга тушиб қолди, сувнинг минераллашуви икки баробар ортди.

1997 йил февралда Марказий Осиёдаги беш давлат бош-лиқларининг БМТ, Жаҳон банки ва бошқа халқаро ташкилотлар вакиллари иштирокида Алматыда бўлиб ўтган учрашувда Орол муаммосини ҳал этиш бўйича ташкилий тузилмаларни такомиллаштириш тўғрисида қарор қабул қилинди — Оролни қутқариш халқаро фондининг анча ишчан таркиби ва унинг негизидида ҳаракатчан Ижроия қўмитаси тузилди. Экологик қулфлар чегара билмаслигини назарда тутган ҳолда жаҳон жамоатчилиги эътиборини минтақанинг экологик муаммоларига қаратиш лозим.

Бугун биздан Орол ёрдам кутмоқда. Аввал бизга жуда фойда берган денгиз, энди биздан мадад кутмоқда. Орол дардига Оллоҳ таолодан малҳам топилишини истардим. Мадад фақат қуруқ сўзлар билан бўлмайди, лекин нима қилиш мумкин?!

Меҳримиз сенга бахшида, Оролим!

Моҳира СОБИРОВА,
Хоразм вилояти Шовот туманидаги 8-умумий ўрта таълим мактаб ўқувчиси, "Мен — онам — момом — сувнинг ахамияти ҳақида" иншолар танлови III ўрин соҳибаси

ФОЛИБЛАРГА СОВРИНЛАР

Иқтисодиёт университети маданият саройида "Иқтисодчи талаба таланти—мустақил юрт равнақи" факультетларига санъат кўрик-танлови фойлиларини мукофотлаш ва якуний ҳисобот концерти бўлиб ўтди.

Кўрик-танлов фойлилари бўлган "Информатика, менежмент ва иқтисодий таълим педагогикаси" (I-ўрин), "Гимназия" (II-ўрин), ҳамда "Халқаро иқтисодий муносабатлар", "Магистратура жамоалари" (III-ўрин)га, Низомда кўзда тутилган бош совринларни тантанали равишда топширилди. Шунингдек, ушбу тадбирда фаол иштирок этиб, рағбатлантирувчи мукофотга сазовор бўлган "Халқаро туризм" ва "Иқтисодиёт ва статистика" факультетлари ҳамда кўрик-танловни тайёрлаш ва ўтказишда қайнган ёрдам кўрсатган профессор-ўқитувчилар, иқтидорли талабалардан бир гуруҳига университет ректорати, бирлашган касаба уюшма қўмитаси, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати бошланғич ташкилотининг эсдалик совғалари ва пул мукофотлари билан тақдирландилар.

Обиджон МАХМУДОВ,
ТДИУ Миллий истиқлол ғоясини ўрганиш ва тарғиб қилиш маркази раҳбари
Андрей ТОЛМАЧЁВ,
Ихтисослашган олий бизнес мактаби талабаси

Habar

ЁШЛАР ЕТАКЧИ КУЧ

Маълумки давлатимиз демократик тамойиллар асосида ривожланган эркин фуқаролик жамияти қуриш сари дадил одимламоқда. Бу эса халқимиздан сиёсий фаол, ҳуқуқий саводхон бўлишни талаб қилади. Зеро, сиёсий саводхон инсонгина бугунги ислохотлар жараёнида фаол иштирок эта олиши мумкин. Бунинг фарзандларимиз онгига ёшлигидан оқ сингдириб борилсагина келажакда яхши самара бериши тайин.

Яқинда Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманидаги 105-мактаб-интернат маданият саройида ўтказилган байрам тадбири келажакимиз таянчи бўлган ёш авлодга она-Ватанини севиш, ҳукуматимиз томонидан уларга берилаётган имтиёзларни қалбдан ҳис қилиш ва давлат олдидаги ўз бурчларини теран англаш мақсадида ташкил этилди. Шу кунни болалар БМТнинг "Болалар ҳуқуқлари тўғрисида"ги конвенцияси мавзусида фикр юритишар экан, у ёшларнинг ҳуқуқини ҳимоя қилувчи муҳим ҳужжат эканлигини таъкидлашиб, бу конвенцияга Ўзбекистонда ҳам тўлиқ амал қилинаётганлигини эътироф этишди.

— Маълумки халқимиз болажон эл, — дейди мактаб-интернатнинг маънавият ва маърифат ишлари бўйича директор ўринбосари Раъно Абдусаломова кириш сўзи билан тадбирни очар экан. — Бу қон-қонимизга ажодларимиздан ўтиб келаятган меросдир. Зеро, бу фикр бугунги кунда Юртбошимиз Ислам Каримовнинг: "Фарзандларимиз биздан кўра қучли, билимли, доно ва албатта, бахтли бўлишлари шарт" деган сўзларида ҳам мужассам.

Тадбирда ўқувчилар ўз ҳуқуқларини янада теранроқ англашиб, ҳукуматимиз томонидан ёшларга қаратилаётган эътибор, яратилаётган имтиёзлар билан яна бир бор танишдилар.

Ҳусан ЗОИТОВ

Миллий ғояси истиқлол ва ғоясининг шаклланишида миллий маънавий-маданий мерос ва унга илмий-иждоий муносабат алоҳида аҳамият касб этади.

Туронзаминнинг энг қадимий маданият марказларидан бири эканини Фарб ва Шарқ тадқиқотчилари исботлаганлар. Масалан, оромий ёзувлари бу заминда 5 минг йил муқаддам юзага келиб, маданий тараққиётда катта бурилиш ясаган. Юнон тарихчиси Геродотнинг таъкидлашича, Марказий Осиёда ҳақиқат - тартиб ўрнатувчига сиғиниш зардуштийлик дини шаклланишга қадар ҳам мавжуд бўлган.

Қадим аждодларимиз эътиқод қилиб келган Митранинг асосий ақиқаси ҳақиқат ва ўртоқлик (дўстлик) бўлган. Ҳақиқатга сажда қилиш — дўстга бўйин эгиш бўлиб, буюк қонун ҳисобланган. Турк йигитлари тақибган камар тўғаларининг икки томонида одамнинг юз қиёфаси ифодаланиб, ҳар икки тўға қўшилганда одамнинг икки юзи пайдо бўлган. Бу тўғалар одамлар ёвузликка қарши бирлашиб курашганларидагина чинакам инсон

лар бўлиши айтилади. Айни пайтда улар тавсифланиб, ҳуқуқ ва бурчлари батафсил баён этилади.

Жамиятни бошқариш учун Илоҳий Низом ва Одил Низом (Ошанинг) зарурлиги айтилиб, давлат маҳкамалари ва жамоат ташкилотларидаги барча йўналишлар шу Низомлар доирасида фаолият кўрсатиши таъкидланади. Илоҳий Низом талаблари "Авесто"нинг "Вандидот" ва "Ясна" дафтар(китоб)ларида баён этилган. Илоҳий Низомларга кўра, одам фаолиятининг барча йўналишлари эзгулик руҳи билан суғорилган бўлиши шарт. Ахурамазда одамларни эзгусификратда, эзгу каломда ва эзгу амалда сусткашлик қилмасликка даъват этади.

Оламни яратган, эзгулик нуруни таратган ва одамлар фаолиятини ўз фаришталари орқали назорат қилиб борадиган Ахурамазда (Ягона донишманд) "Вандидод"да одамлар ёмон фаолиятлари учун шу ёруғ дунёда жазоланиши кераклигини Зардуштга тайинлайди.

Таълим ва тарбия жараёнида ус-

ҳисоблайди: "Мен Зардуштман! Бутун вужудим, жон-танам билан дев ва дев-парастларнинг душмани, ҳақпараст паноҳиман".

Илоҳий Низом руҳи билан суғорилган Одил Низом талаблари бажарилишини назорат қилиш ва тегишли қарорларга келиш ҳар бир овул, қишлоқ ва туманда ташкил этилган жамоа маҳкамалари Оташқада (ибодатхона) қошида бўлган. Раис, дагустир (қози) ҳамда бош мўъбадлар раҳбарлигида жамоа йиғини чақирилиб, эл ва Ватан тақдири билан боғлиқ масалалар муҳокама этилган муайян қарорлар қабул қилинган.

Зардуштийликда бир эркакка бир никоҳ раво кўрилган. Эр-хотиннинг бир-бири билан келиша олмаслиги, келиннинг қайнона ёки қайнотага ёқмаслиги, фитна, бўҳтон, чақимчилик туфайли оиланинг бузилиб кетишига, маҳалла-кўй, жамоатчилик сира йўл қўймаган. Никоҳ томонларнинг бирида жинсий ёки руҳий ноқислик бўлган тақдирда ёки хиёнат содир этилган ҳолдагина бекор қилинган. Зино ва зинокорлик қаттиқ қораланган. Зино-

ҲУҚУҚШУНОСЛИГИМИЗ САРЧАШМАСИ

ний сифатларга эга бўлишлари мумкин, деган ғояга бир ишорадек туюлади.

Буюк аллома Абу Али ибн Сино давлат емирилгач, ўша давлатни шакллантирган шахслар руҳи яшаб қолади, бинобарин, ана шу руҳни тиклаш, уни бугунги авлодлар руҳига пайванд этиш орқалигина тараққиётга эришиш мумкинлигини таъкидлаган эди. Бу билан Ибн Сино фалсафа фанидаги барча соҳада ворисликни сақлашнинг ғоятда муҳимлигига эътиборни қаратган эди.

Инсоният тарихида жиддий бурилишни бошлаб берган зардуштийликнинг айнан Марказий Осиёда юзага келгани батамом қонуний ҳодисадир. Файласуф Карл Ясперснинг фикрича, эрадан олдинги 800-200-йилларда жаҳон динларининг асослари яратилдики, натижада барча соҳалар йўналишларида ялпи умумийлик (универсализм)га интилишга ўтила бошланди.

Зардуштийликдаги эзгуликни қарор топтириш ғоясини инсонпарварликнинг буюк тамал тоши деса бўлади. Ахурамазда ўз бандаларига ирода эрки бериб, эзгуликни ёвузликдан ажрата билишни, фақат ёвузликка қарши кураш жараёнидагина жамиятда эзгулик барқарор бўлишини айтади.

"Авесто"да жамият бир бутун ижтимоий тузум сифатида тасвирланади ва бунда давлат муассасалари билан бирга жамоат ташкилотлари баҳамжihat фаолият кўрсатиши кераклиги таъкидланади.

Жамиятда эса Шох, бош вазир (у айни пайтда бош қўмондон), вазирлар, бош мўъбод (қоҳинлар сардори), қўшин бошлиқлари, сарбозлар, олимлар, мударрислар, табиблар, устоз-муаллимлар, воизлар, хунармандлар, деҳқонлар, чорвадорлар, раис, додгустир, мироб, котиб ва шу сингари тоифа-

тоз ва шогирд бурчи ҳамда масъулияти Низомда белгиланган. Бунга кўра, Устоз Ахурамазда ўғитлари ва талабларини қандай бўлса ўқувчиларга шу мазмунда етказиш, ўқувчилар Илоҳий ва дунёвий Низом талабларини яхши ўзлаштириб олишлари керак бўлган. Қизлар 7 ёшдан 15 ёшгача, ўғил болалар эса 7 ёшдан 17 ёшгача ўқиши мажбурий ҳисобланган. Ахурамазда ёмон тарбиячи ўз таълими билан илоҳий сўзларни тескари қилиши ва тириклик идрокини вайрон айлашини айтиб, ундай кишилар одамларни роствликнинг бебаҳо сармоясидан ва эзгу ниятдан бебаҳра айлашига эътиборни қаратади. "Ясна"да: "Ҳар ким бу дунёда тирикликни бунёд этувчи Қонун — Ҳақиқат таълимоти асосида яшаши лозим", дейилади. Шу ҳотнинг 3-ҳикматида бундай дейилади: "Ҳар ким ҳақиқат йўлидаги ашаван билан, хоҳ қариндоши, хоҳ ҳамқори, хоҳ дўст ёри бўлсин, энг яхши алоқада бўлса ва кимда-ким ўз ғайрати туфайли мавжудотни ҳифз-ҳимоя айласа, ҳақиқат ва эзгу ният саройида абдий саодатга восил бўлажак".

"Вандидот"да ўз шахсий оилавий-маиший ҳаётдан тортиб ижтимоий-сиёсий ва маънавий-ахлоқий соҳаларгача одам феъли-атвори, хатти-ҳаракати, бутун фаолияти қандай бўлиши кераклиги айтилади. Масалан, бировнинг айби билан бўғоз ит ўлса, ўша одам арзон ўлимга маҳкумдир. Агар эркак киши балоғатга етган қиз ёки жувонни ҳомиладор қилган бўлса ва у аёл номусига чидай олмай гўдакни нобуд қилса, эркак ва аёл қатл этилиши айтилади.

Нафақат одам зоти, балки уй ҳайвонларига ҳам илтифот кўрсатиш ҳар бир диндорнинг бурчи ҳисобланган. Уларни эъзозламаган, озор берган одамлар, албатта, жазоланган. Бандалари Зардуштнинг буюк каломига содиқ қолишга ўзларини бурчли деб

кор 14 та ариққа кўприк солиб бериш билан ўз гуноҳларини ювиши мумкин бўлган. Бундан ташқари "Вандидод"да яйлов ва экинзорларни пайҳон қилган, хонаки ҳайвонлар, ов ёки чўпон қучигига озор етказган, уларни қасддан ёхуд билмай ўлдириб қўйганларга қўлланиладиган жазо, жарима тартиб, меъёрлари ҳам батафсил баён қилинган. Масалан, бир ов тозисини ўлдирган одам бир аскарга от, ўқ-ёй, либос, каманд, камон, гурзи, қалқон, совут, дубулға олиб беришга мажбур бўлган.

Ижтимоий ёки хусусий мулкка кўз олайтирган ва уни ўғирлаганлар, қароқчи ва йўлтўсарлар, бировнинг жонига қасд қилганлар ўлим жазосига ҳукм қилинган.

Умуман, Низомларга риоя қилиш муқаддас бурч ҳисоблаган. Илоҳий ва дунёвий қонун-қоидаларни ҳурмат қилиш, қадрлаш руҳида тарбияланган жамоатчилик муҳитида қонунларни бузиш ҳоллари камдан-кам учраган.

Ҳуқуқшунослигимизнинг сарчашмалари шунчалар тиник, шунчалар кўпқирраки, биз уларни ўрганишимиз, улардан иждоий фойдаланиш малакасини ҳосил этишимиз ғоятда муҳимдир.

Ҳуқуқий демократик давлат куришга азму қарор қилган эканмиз, ҳалқимизнинг ўтмиш маънавий меросига иждоий ёндашсак айни муддао бўлар эди. Айниқса, одамларни, аввало, ёшларни қонунларни ҳурматлаш, қадрлаш руҳида тарбиялашда қадим аждодларимизнинг тарихий тажрибалари бизга қўл келиши аниқ. Фақат қонунларни ҳурмат қиладиган, уларни қадрлай оладиган авлодгина ҳуқуқий демократик давлат барпо этиши ва фуқаролик жамиятни шакллантириш имкониятига эга бўлиши мумкин.

Иброҳим КАРИМОВ,
фалсафа фанлари доктори,
профессор,
Ҳамиджон ХОМИДИЙ,
филология фанлари доктори,
профессор

САВДО ЙЎЛИГА ДОИР МАНБАЛАР

Эрамиздан аввалги II асрларда вужудга келган, қадимги халқлар ва давлатларни бир-бирига узвий боғлаб келган, маданиятлар алмашинувида катта ўрин тутган "Буюк ипак йўли" бўйлаб алоқаларда Ўзбекистон фаол қатнашиб келган.

Ўрта аср савдо йўллари ҳақида асосан араб ва форс тилларида битилган манбалар муҳим маълумот беради. Жумладан: Муҳаммад ибн Ҳавқал, Хурдодбех, Самъоний, Ёкут, Муқаддасий каби муаллифларнинг асарлари халифалик даврига оид бўлиб, араб халифалиги таркибига кирган мамлакатлар ва бошқа давлатлар ҳақида муҳим маълумотларни ўз ичига олган. Уларда бу мамлакатларнинг географияси, савдо йўллари ва алоқалари, шаҳарлари ҳақида ҳикоя қилинади. Бу муаллифларнинг айримлари юртимизга ҳам ташриф буюриб, ўз кўрган-кечирганлари асосида қизиқарли маълумотларни ёзиб қолдирганлар.

Ўрта аср муаллифлари орасида "Китоб ал-Масалик вал-Мамалик" номли асар муаллифи Хурдодбех катта ўрин тутди. У ўз асарини 846-847 йилларда ёзиб тугаллайди. Хурдодбех ўз асарида мамлакатимиз шаҳарлари, савдо алоқалари, шаҳарлардаги халқаро

Moziydan sado

аҳамиятга эга бўлган бозорларнинг таърифини келтиради. Истаҳри деган кишининг "Китоб ал-Масалик вал-Мамалик" асаридан ҳам ўрта асрлардаги савдо йўллари ва алоқаларимиз ҳақида билиб олиш мумкин. Истаҳри ўзи тасвирлаган мамлакатларни 20та иқлимга бўлиб, Мовароуннахр ва Хуросонни сўнгги иқлимга киритади.

Худди шу номдаги яна бир асар муаллифи Муҳаммад ибн Ҳовқал бўлиб, у 943 йилда Бағдоддан шарқ мамлакатлари бўйлаб саёҳатга чиқади. У Мовароуннахрда ҳам бўлиб, ўзининг асарида мамлакатнинг гўзал шаҳарлари, маданияти, иқтисодий ҳаёти, савдо йўллари ва таъриф-тавсифини келтиради.

Савдо йўллари ва иқтисодий алоқалар ҳақида яна бир муҳим манба эса 921-922 йилларда халифа Муктадир томонидан Волга булғорларига элчилик вазифаси билан борган Ибн Фадланнинг маълумотлари ҳисобланади. Ибн Фадлан элчилиги Бағдоддан чиқиб Нахравон, Хулвон, Ҳамадон, Рай, Нишопур, Серахс, Марв ва Пойкенд орқали Бухорогача, Бухородан Хоразмгача ва у ердан Устюрт орқали Ёйиқ ва Волга бўйларига ўтган. У ўз маълумотларида Хоразмга катта ўрин ажратади. Хоразм шаҳарлари, аҳолиси, табиий шароити ҳақида ёзиб қолдиради.

Бу муаллифлар келтирган маълумотларга асосланган ҳолда ватанимиз худудидан ўтган ўрта аср савдо йўллари ҳақида муҳим маълумотларга эга бўлиш мумкин.

Д.МУРОДОВА,
ЎзМУ магистранти

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ: ЭҲТИЁЖ КАТТА, БИРОҚ...

Сурхондарё вилоятида ягона ҳисобланган Термиз Давлат университети кундузги бўлимида 2000 йилги тест синовида қатнашиш учун режадаги 560 та ўринга 8517 та абитуриент ҳужжат топширди. Юқоридаги рақамлардан кўриниб турибдики, Сурхондарё вилоятида ўртача танлов республикамиз вилоятлари орасида энг юқори бўлиб, бир ўринга 16.07 тани ташкил этди. Бундай танловнинг юқори бўлишига сабаб вилоят ёшларининг тест усулига бўлган ишончи ва олий таълим олишга мақсадли интилишидир.

2000 йилги қабул натижаларига кўра Сурхондарё вилоятдан республикамиз олий ўқув юртларининг кундузги бўлимига кириш учун тест синовларига қатнашган 12414 нафар абитуриентдан 1937 нафари грант ва шартнома асосида талабалikka қабул қилинди.

Сурхондарё вилоятида абитуриентларнинг 2000 йилги жавоблар самарадорлиги 1999 йилга нисбатан таққосланди. Қуйидаги 1-жадвалда ушбу натижалар келтирилди.

1-жадвал
Сурхондарё вилояти абитуриентларининг фанлар бўйича жавоблар самарадорлиги (Ўзбек гуруҳлари).

Фан номи	1999		2000		
	Самар.	Ўрин	Самар.	Ўрин	
Ўзбек тили					
ва адаб.	29.15	13	26.26	14	Камайган
Математика	31.44	13	30.54	14	Камайган
Физика	26.73	13	25.15	14	Камайган
Биология	35.2	12	30.17	14	Камайган
Кимё	32.44	13	27.60	14	Камайган
Тарих	37.39	12	30.65	13	Камайган
География	41.14	11	37.67	13	Камайган
Инглиз тили	30.13	13	28.26	14	Камайган
Немис тили	25.81	12	25.02	13	Камайган
Француз тили	25.98	14	24.73	14	Ўзгармаган

Сурхондарё вилояти абитуриентларининг фанлар бўйича жавоблар самарадорлиги (Рус гуруҳлари).

Фан номи	1999		2000		
	Самар.	Ўрин	Самар.	Ўрин	
Рус тили					
ва адаб.	43.48	8	38.38	10	Камайган
Математика	36.72	8	33.16	13	Камайган
Физика	27.18	10	29.51	8	Ўсган
Биология	47.78	6	46.63	3	Ўсган
Кимё	40.74	3	36.90	6	Камайган
Тарих	34.79	13	30.49	14	Камайган
Инглиз тили	41.48	14	38.17	14	Ўзгармаган
Немис тили	28.65	11	25.09	14	Камайган
Француз тили	33.68	7	30.36	8	Камайган

Кўриниб турибдики, вилоятда барча фанлар бўйича жавоблар самарадорлигининг 1999 йилга нисбатан пасайиши рўй берган. Бундай ачинарли ҳолат, Сурхондарё вилоятида бир неча йиллардан бери такрорланиб келмоқда. Сурхондарё вилояти 2000 йилда ҳам жавоблар самарадорлиги бўйича энг охири, 14-ўринда қолиб кетмоқда.

Бунинг сабаблари: вилоятнинг умумтаълим мактаблари фан ўқитувчиларининг салоҳияти юқори эмаслиги, фанлар бўйича дарслик ва қўлланмалар билан таълим муассасаларининг тўла таъминланмаганлиги, тест олди тестларини мунтазам равишда ўтказилмаслиги, вилоятдаги халқ таълими мутасадди ходимларининг ўқувчиларни тест синовларига тайёрлаганини ташкил этишда масъулиятсизлигидир.

Республикамизнинг олий ўқув юртларида 2000 йилги қабул тестида қатнашган Сурхондарё вилояти абитуриентларининг шаҳар ва туманлари рейтинг кўрсаткичлари 2-жадвалда кўрсатилган.

2-жадвал
Сурхондарё вилояти шаҳар ва туманлари рейтинг

1.	Шорғун шаҳри	40.96
2.	Шеробод шаҳри	31.25
3.	Сариосиё шаҳри	30.98
4.	Денов шаҳри	30.50
5.	Жарқўрғон шаҳри	29.17
6.	Бойсун тумани	27.97
7.	Ўзун тумани	27.74
8.	Сариосиё тумани	27.60
9.	Термиз тумани	27.17
10.	Шўрчи тумани	27.15
11.	Музробот тумани	26.95
12.	Бандихон тумани	26.87
13.	Термиз шаҳри	26.83
14.	Денов тумани	26.68
15.	Кумқўрғон тумани	26.68
16.	Жарқўрғон тумани	26.62
17.	Ангор тумани	26.59
18.	Олтинсой тумани	26.48
19.	Шеробод тумани	26.46
20.	Кизирик тумани	25.79

Вилоятда бирорта ҳам туман абитуриентларининг жавоблар самарадорлиги 30 фоизга етмаслиги вилоят абитуриентларининг билим даражаси бир текис пасайганлигидан далolat беради.

Қабул тести якунига кўра, Сурхондарё вилоятига қарашли таълим муассасаларининг иш фаолиятига баҳо беришда биз абитуриентларнинг тест синовларида тўплаган баллари бўйича тақсимланиш гистограммасига асосландик.

Тест синовида қатнашган абитуриентларнинг 60 фоиздан юқори балл тўплаган абитуриентлар сони атиги 311 тани ташкил этса, 30 фоизгача балл тўплаган абитуриентлар сони 7491 тани ташкил этмоқда. Вилоят абитуриентлар миқдорининг асосий қисмини паст балл тўплаган ўқувчилар ташкил этмоқда. Демак, вилоят халқ таълими ходимлари ўз диққатларини паст балл тўплаган 7000 дан зиёд ўқувчиларга қаратиши лозим эди.

Сурхондарё вилояти халқ таълимига қарашли шаҳар ва туманларнинг мактабларига баҳо беришда ҳам ҳар бир мактабдан қабул тестида қатнашган абитуриентларнинг билим даражалари самарадорлигига асосландик. Бу натижа 5-жадвалда кўрсатилган.

5-жадвал
Сурхондарё вилоятида энг юқори кўрсаткичга эга бўлган мактаблар (Ўзбек гуруҳлари)

Фан	Туман номи	Мактаб №	Қатн. сони	Самарадорлик
Она тили	Кумқўрғон тумани	34	4	41.67
ва адабиёти	Бойсун тумани	13	19	57.60
Математика	Шўрчи тумани	19	4	42.36
Физика	Жарқўрғон тумани	15	13	47.86
Биология	Денов тумани	45	6	42.13
Химия	Термиз тумани	13	6	48.61
Тарих	Термиз тумани	16	5	58.89
География	Термиз тумани	13	4	59.03
Инглиз тили	Бойсун тумани	13	8	41.32
Немис тили	Бойсун тумани	13	8	41.32
Француз тили	Шеробод тумани	12	5	32.78

Сурхондарё вилоятида энг паст кўрсаткичга эга бўлган мактаблар (Ўзбек гуруҳлари)

Фан	Туман номи	Мактаб №	Қатн. сони	Самарадорлик
Она тили	Кумқўрғон тумани	58	7	16.27
ва адабиёти	Олтинсой тумани	3	5	14.44
Математика	Шеробод тумани	6	5	12.22
Физика	Шеробод тумани	40	3	19.44
Биология	Денов тумани	7	5	17.78
Химия	Бандихон тумани	12	4	14.58
Тарих	Кизирик тумани	17	6	29.17
География	Сариосиё тумани	31	4	15.97
Инглиз тили	Кумқўрғон тумани	49	6	15.74
Немис тили	Кумқўрғон тумани	49	6	15.74
Француз тили	Ангор тумани	7	4	17.36

Ўқувчилар билимини баҳолашда холисликни таъминлаш ўқитувчини ўзига ва ўқувчига бўлган талабчанликка, ўқувчиларни фанга бўлган қизиқишларини ошира олишга боғлиқ. Вилоят мактабларида бундай ўқитувчилар мавжудлигини абитуриентларнинг аттестатларидаги баллари билан қабул тестида олган балларининг мослигидан билса бўлади. (6-жадвалга эътибор беринг.)

6-жадвал
Аттестат баҳоси ва тест бали орасидаги боғла-нишлар (ижобий ҳол)

Тил	Ихт	Ўқув юрти	Туман	Мактаб	Атт.	Балл
1	21	Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети	Сариосиё тумани	1	5.0	226.4
1	32	Ўзбекистон миллий университети	Денов тумани	36	5.0	199.8
2	32	Ўзбекистон миллий университети	Ангор тумани	1	4.8	199.4
1	16	Ўзбекистон миллий университети	Шеробод тумани	1	4.5	193.9
1	21	Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети	Олтинсой тумани	33	4.4	187.8
1	29	Тошкент юридик институти	Денов тумани	35	5.0	185.4
1	16	Ўзбекистон миллий университети	Шеробод тумани	3	4.3	184.3
1	16	Ўзбекистон миллий университети	Ангор тумани	2	4.1	184.
1	16	Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти	Денов тумани	50	5.0	178.1
1	16	Тошкент давлат иқтисодиёт университети	Олтинсой тумани	51	4.7	175.9
1	35	Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети	Термиз тумани	11	4.9	175.7
1	16	Тошкент электротехника алоқа институти	Жарқўрғон тумани	15	5.0	175.6
1	16	Самарқанд давлат меъморчилик-қурилиш институти	Жарқўрғон тумани	2	4.0	175.4
1	56	Термиз давлат университети	Денов тумани	1	4.5	174.7
1	33	Ўзбекистон миллий университети	Кизирик тумани	12	4.9	173.1

Вилоятда шундай мактаблар борки, ўқувчилар билимига қўйилган баҳолар шу ўқувчиларнинг қабул тестида олган балларидан тубдан фарқ қилади. Бундай салбий ҳолат қуйидаги 7-жадвалда аққол кўринади.

7-жадвал
Аттестат баҳоси ва тест бали орасидаги боғла-нишлар (салбий ҳол)

Тил	Ихт	Ўқув юрти	Туман	Мактаб	Атт.	Балл
1	1	Термиз давлат университети	Жарқўрғон тумани	41	4.8	26.4
1	52	Тошкент давлат техника университети	Денов тумани	33	3.8	26.2
1	33	Термиз давлат университети	Кизирик тумани	7	4.1	26.2
1	153	Термиз давлат университети	Денов тумани	27	4.0	26.1
1	18	Самарқанд давлат университети	Шўрчи тумани	13	3.4	25.5
1	1	Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалиги механизацияси муҳандислари институти	Бойсун тумани	2	4.0	25.5
1	56	Термиз давлат университети	Кумқўрғон тумани	3	4.0	25.4
1	56	Термиз давлат университети	Музробот тумани	33	4.0	25.3
1	153	Термиз давлат университети	Ўзун			

1	25	университети Термиз давлат университети	тумани Бандихон тумани	9	4.5	25.2
1	41	Тошкент давлат авиация институти	Сариосиё тумани	12	4.5	25.2
1	153	Термиз давлат университети	Ангор тумани	35	4.7	25.2
1	1	Термиз давлат университети	Шўрчи тумани	7	3.0	24.6
1	2	Термиз давлат университети	Жарқўрғон тумани	9	3.5	24.6
1	153	Термиз давлат университети	Ангор тумани	20	4.5	24.5
1	271	Тошкент Ислоом университети	Денов тумани	6	4.6	24.5
1	56	Тошкент темир йўл транспорти муҳандислари институти	Кумқўрғон тумани	49	4.7	24.3
1	5	Термиз давлат университети	Кизирик тумани	16	4.5	24.2
1	153	Термиз давлат университети	Денов тумани	17	4.0	24.1
1	2	Термиз давлат университети	Кумқўрғон тумани	7	4.0	23.4
1	33	Термиз давлат университети	Кизирик тумани	7	4.0	23.4
1	2	Термиз давлат университети	Шеробод тумани	36	4.8	23.2
1	56	Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти	Шўрчи тумани	49	3.8	23.2
				20	4.4	23.1

Ўқувчилар билимини баҳолашда ягона талаб, мезонга риоя қилмаслик натижасида бўлган юқоридаги салбий ҳолга вилоят халқ таълими бошқармаси чек қўяди, деган умиддамиз.

Вилоят мактаблари ичида таълим жараёнини мукаммаллаштиришга, ўқувчиларни олий ўқув юртига тайёрлашга эътибор бераётган мактаблар қаторида кўрсаткичи паст мактаблар ҳам мавжуд. Ўқувчиларнинг билим даражаларини қайси мактабларда юқори ва паст кўрсаткичга эга эканини қуйидаги 8-жадвалда кўрса бўлади.

8-жадвал
Республика ва Сурхондарё вилоятида энг юқори кўрсаткичга эга бўлган туман ва шаҳарлар (Ўзбек гуруҳлари)

Вилоят кўрсаткичлари				Республика туман ва шаҳарлари кўрсаткичлари			
Фан	Туман номи	Қатн. сони	Самарадорлик	Фан	Туман номи	Қатн. сони	Самарадорлик
Она тили	Денов шаҳри	61	28.96	Қашқадарё вилояти	Шахрисабз шаҳри	154	33.97
ва адабиёти	Денов шаҳри	34	38.07	Бухоро вилояти	Галаосиё шаҳри	22	48.86
Математика	Жарқўрғон тумани	267	27.13	Хоразм вилояти	Хазорасп шаҳри	70	40.20
Физика	Жарқўрғон тумани	249	32.52	Самарқанд вилояти	Каттакўрғон шаҳри	19	48.54
Биология	Ўзун тумани	97	33.16	Самарқанд вилояти	Каттакўрғон шаҳри	21	48.15
Химия	Денов шаҳри	20	43.19	Сурхондарё вилояти	Денов шаҳри	20	43.19
Тарих	Термиз тумани	25	46.78	Бухоро вилояти	Жондор тумани	31	55.20
География	Термиз шаҳри	394	33.10	Бухоро вилояти	Когон шаҳри	40	53.75
Инглиз тили	Бойсун тумани	104	31.25	Жиззах вилояти	Фориш тумани	37	43.32
Немис тили	Бойсун тумани	22	26.01	Бухоро вилояти	Ромитан тумани	34	48.69
Француз тили	Бойсун тумани	22	26.01				

Республика ва Сурхондарё вилоятида энг паст кўрсаткичга эга бўлган туман ва шаҳарлар (Ўзбек гуруҳлари)

Вилоят кўрсаткичлари				Республика туман ва шаҳарлари кўрсаткичлари			
Фан	Туман номи	Қатн. сони	Самарадорлик	Фан	Туман номи	Қатн. сони	Самарадорлик
Она тили	Жарқўрғон тумани	995	25.63	Самарқанд вилояти	Каттакўрғон шаҳри	22	21.21
ва адабиёти	Ангор тумани	264	27.05	Навий вилояти	Томди тумани	28	26.29
Математика	Бандихон тумани	35	21.27	Сурхондарё вилояти	Бандихон тумани	35	21.27
Физика	Олтинсой тумани	174	29.04	Навий вилояти	Конимех тумани	40	26.46
Биология	Кизирик тумани	36	25.00	Сирдарё вилояти	Оқолтин тумани	31	21.86
Химия	Кизирик тумани	141	28.17	Қорақалпоғ. Респ.	Тахиятош шаҳри	19	27.19
Тарих	Кизирик тумани	21	28.84	Сурхондарё вилояти	Кизирик тумани	21	28.84
География	Бандихон тумани	37	22.82	Сирдарё вилояти	Ш.Рашидов тумани	37	22.82
Инглиз тили	Шеробод тумани	33	21.63	Жиззах вилояти	Дўстлик тумани	17	19.12
Немис тили	Шўрчи тумани	22	22.98	Сирдарё вилояти	Мирзаобод тумани	21	20.77
Француз тили	Шўрчи тумани	22	22.98				

Кейинги йилларда Сурхондарё вилоятдан республикамизнинг нуфузли олий ўқув юртларига кирувчилар бўлса-да вилоят абитуриентларининг аксарият қисми билим даражаси ҳамон республика вилоятлари ичида энг охири ўринини эгаллаб турибди. Бундай ачинарли ҳолатни тузатиш учун вилоят халқ таълими бошқармасига қарашли барча таълим муассасалари раҳбарлари ўқувчиларнинг умумтаълим мактабларида билим олиш сифатига жиддий эътибор бериш зарур.

Сурхондарё вилояти абитуриентларининг билим даражаси самарадорлигини ошириш учун вилоят халқ таълими бошқармасига қарашли барча таълим муассасалари ходимларининг олдида ечимини топмаган кўп масалалар бор. Жумладан, ўқитувчилар салоҳиятини ошириш, ўқув муассасаларининг моддий-техник базасини талаб даражасига кўтариш, бит

Atoqli olmon yozuvchisi Jeyms Kryusning ijodi ko'plab jahon tillariga tarjima qilingan va bolalar tomonidan sevib o'qiladi. Uning "Tim Taller yoki sotilgan kulgi", "So'zlaydigan mashina", "Ulug' bobom, qahramonlar va men" kabi o'nlab qissayu she'rlardan tashkil topgan kitoblari juda qiziq va ibratli voqealarga boy. Yozuvchi nima haqida yozgan bo'lmasin, hatto hazillashib aytgan gaplari ham, narsalar haqida juda jiddiy ma'lumotlar beradi. Jeyms Kryusning Tim Taller haqidagi qissasida garov o'ynab yutib chiqish uchun o'z kulgisini sotgan bir ajoyib bolaning tarixi tasvirlangan. Uni o'qigan har qanday odam Tim Taller voqeasini sira unutmaydi. U o'tkazgan kunlari davomida hech qanday boylik, hech qanday yutuq insonga baxt berolmasligini,

Jeyms Kryus 1926 yilda Olmoniyaning shimolidagi Gelgoland orolida tug'ilgan. Bu, Shimol dengizidagi kichkina toshloq orol bo'lib, u yerda dengizchilar va baliq ovchilari o'z oilalari bilan yashaydilar. Ularning hayoti mashaqqatli, ba'zan xatarga to'la hayotdir. Bu joylarda dengiz hazilni xush ko'rmaydi, yoshlikdan qahramonlik mavzuiga qiziqib qolgan yozuvchi shuning uchun ham birinchi hikoyasida bu oroldagi baliqchilarni yodga olgan edi. Ular esa mardlik, sobitlik, fidoyilikning qadrini biladigan ajoyib va sofdil ishchilardir. Keyinchalik Kryus asosan shu mavzuni har taraflama yoritishni hayotining mazmuni deb bildi va qahramonlik, jasorat haqida eng xushchaqchaq asarlarni yaratdi. Jeyms Kryusning bir talay kitoblari rus tilida

JASORAT HAQIDAGI XUSHCHAQCHAQ SHE'RLAR

dunyoda o'zining kulish qobiliyatini yo'qotgan odam eng baxtsiz odam ekanligini anglab yetadi. U ko'p qiyinchiliklar bilan o'zining kulgisini qayta qo'lga kiritadi.

Jeyms Kryus kulgining kuchini yaxshi biladi, o'zi ham kulishni yaxshi ko'radi va o'quvchini

kuldirishga ham usta. Shuningdek u kulgu faqat qiziq voqea bo'libgina qolmay, razil odamlarning chirkin olamini fosh qila oladigan qudratli qurol ekanini ham o'zlashtirgan. Kulgi odamlarni kurashga otlantirishi ham mumkin. Mushkul ahvolga tushib qolgan odamni kuldirish esa ba'zi bir paytlarda qahramonlik va noyob xususiyatdir.

nashr etilgan. Ammo biron asari ham o'zbekchaga o'girilmagan. Quyida yozuvchining bir qator she'r va balladalaridan ilk namunalarni tarjima qilib, e'tiboringizga havola etayotirman.

Miraziz A'ZAM

G'O'RVOHIM DEGAN YIGIT HAQIDA HIKOYAT

Kim aytadi, bolalar,
Eshitganmi qani, kim?
Dunyoda bir yigit bor
Uning ismi G'o'rvohim.

Sal ko'z qirin tashlasa
Agar unga kimda-kim,
Yerga qulaydi gurssa:
"Vahmali-ku G'o'rvohim!"

Har kimni bosar qo'rquv
Bosganday pichoqli yov,
Ko'zlaridan chunki u
Taratib turar olov.

O'zi-ku tovuqmiya,
Ammo buqaday miqti.
Ko'pni qildim deb qiya
Kerilib o'tar vaqti.

Chalg'itib bo'shroqlarni
Tushirsam der tuzoqqa,
Ammo urushqoqlarning
Baxti bormas uzoqqa.

Bir kuni u o'q yedi,
Yer uzra bo'ldi tit-pit.
Asli o'zi bormidi
G'o'rvohim degan yigit?

OQCHORLOQ HAQIDA QO'SHIQ

Oqchorloq g'izillar — ko'rdi bolalar,
Qirg'oqda qo'l siqib turdi bolalar.
Ammo har tarafga qochdi baliqlar—
Suv yuzi kulganday biliq-biliqlar.

Oqchorloq, oqchorloq,
qanaqa quhsan?
Kim uchun xushsanu
kimga noxushsan?
Sen bizga hech qachon
bermading ziyon—
Biz senga tilaymiz omonlik, omon.

Oqchorloq, oqchorloq, keldi oqchorloq,
Uskumru, gulmohi qochdilar biroq—
Baliqlar qocharlar ko'rganda uni,
Chorloqdan asrarlar umrlarini.

MUSHUK BILAN SARDINA BALIQ HAQIDA QO'SHIQ

Bir kuni sohilga kelganda mushuk
Unga gap tashladi sardina baliq:
"Bilasan xurillab sichqon quvishni,
Uy ichra eplardim men ham bu ishni.

Kel, hozir ikkimiz almashamiz joy:
Sen suvda baliq bo'l, yayra,
mushukvoy,
Men esa qirg'oqda yashay bugundan,
"Pish-pish-pish", "Pisht!" degan
buyruqlar bilan".

Jiddiy ko'z tashladi baliqqa mushuk,
Javob ham bermadi gapiga tuzuk:
Indamay orqasin o'girib shu choq
Jo'nadi, chunki u emasdi axmoq!

SICHQONLAR HAQIDA

Soat kabi chiq-chiq sichqon
Burchakda ov ovlaydi.
Baroq mushuk epchil, chaqqon,
Hurpayib in poylaydi.

Kuygan nonning burdasini
Ko'rib bitta Chapani
Shartta burnin chiqargandi
Tayyor bo'ldi kafani:

Bir lahzada bosdi tappa—
Mushuk qorni bo'ldi to'q.
Burda non deb yem bo'lishda
Hech ham qahramonlik yo'q.

AYIQ BILAN OLMAXON

Maymoq ayiq kuchli hayvon,
Sevgan yurtidir o'rmon.
Olmaxonning o'ng oyog'in
Bosib oldi so'laqmon.

Ammo uzr so'ramasdan
Jinnilarday lo'killab
Old-ortiga qaramasdan
G'oyib bo'ldi lipillab.

Orqasidan olmaxonning
Chinqirig'i yangradi.
Bu ovozdan keng o'rmonning
To'rt yog'i jarangladi:

— O'rmonning o'z qonuni bor
Hoy meshqorin amaki,
Ko'zni ochib yurish darkor,
Birovni ezish — chakki!

Ayiq buni eshitganda
Sekinlashdi odimi:
"Chiylagan sas keldimi?
Menga da'vo qildimi?"

Olmaxon tez yetib keldi
Shox-shox sakrab bir qushday,
Ayiqlar ta'na qildi,
Har bir so'zi qarg'ishday:

Birovlarning oyog'ini
Bosib olsa kimda-kim
Bilmaysizmi bu yog'ini?
Uzr so'rashi lozim!

U musht tugib tushdi shoxning
Pastrog'iga tobora,
Hang-mang bo'lgan
bez Maymoqning
Burnin chertdi uch bora!

Olmaxonga shunda ayiq
Hayratlanib qaradi.
Keyin undan aniq-tiniq
Kechirim ham so'radi.

"Shunday bo'lsin!—deb olmaxon
Tanbeh berdi Maymoqqa,—
Bilib qo'ying, bundan buyon
Bosilmasin oyoqqa!"

"Xo'p, xo'p" dedi Maymoq ayiq,
Xursand bo'ldi olmaxon.
Jasurlarni xatto ayiq
Hurmat qilar har qachon.

TAKABBURLAR HAQIDA

Kim maqtasa bolalarini,
O'zini va xolalarini,
Boshqalarni omi deb bilsa,
Be'mani deb ilmoqqa ilsa,
Didsizsan deb qalbini tilsa,
Qo'polsan deb masxara qilsa,—
Xabar olsin avval o'zidan:
Nodonligi ayon ko'zidan.

GENRI VA UNING YIGIRMATA AMMASI HAQIDA HIKOYAT

Sho'rlik Genri, sho'rlik Genri!
Yigirmata ammasi!
Bir bolaga ko'p emasmi
Ammalarning shunchasi?!

"Genri!", "Genri!" Yana: "Genri!"
Bir uydan, bir ayvondan
Yigirmata ovoz kelar
Yigirmata tomondan!

Borolmas bir tarafga...
Mana, ketdi maktabga—
Yigirmata ammasi
Kuzatadi hammasi.

Futbol tepib, bir gol ura
"Voh!" der yigirma amma!
To'pga boplab kalla qo'ysa
"Oh!" der yigirma amma.

Ammalari judayam boy:
Oberishgan yigirma toy—
Yigirmata parovoz!
Hamma der: "Yur, ko'ravuz!"

Bir bolaga ko'p emasmi
Shuncha katta o'yinchoq?
Bitta emas, beshta emas,
Yigirmata ovunchoq!

Yigirmata ammasini
Yigirmaga kirganda
Tashlab ketdi hammasini.
Genri majbur bo'lgan-da!

Yigirmata ammasi
Yigirma bor yutini:
"Genri yo'q!" deb,
"Genri yo'q!" deb
Yig'lashadi qimtinib.
Yig'lamasdan bo'larkanmi?!
Gapga kirsas o'larkanmi?!

Kalish kiymay, plash kiymay
Ketibdi-ya betamiz!
U virusli gripp bilan
Og'rib qolsa netamiz?!

Genri esa aksa urib
Pulsiz daydir ko'chada.
"Shukur" deydi turib-turib
"Qutildim" der ichida.

"Qo'shiq aytar jonu tanim...
Rostmikan-a qutulganim?"

Apshe!
Apshe!
Nima bu?
Baxtiyorman—yuribman-ku!
Qutilganim mana shu!"

ИНГЛИЗ ТИЛИ
САБОҚЛАРИLESSON 7
УНДОВ ГАПЛАР (БУЙРУК ГАП)

Ундовчи сўзлар инглиз тилидаги энг оддий сўзлар ҳисобланади. Улар бир сўздан иборат бўлиши мумкин, масалан: go! (боринг, юринг), take! (олинг, ушланг), speak! (гапиринг, сўзланг). Ушбу мисоллардан билдингизки, ундовчи сўзлар доимо буйруқ, илтимос, маслаҳат оҳангида бўлиб, бирон бир аниқ ҳаракатга ундайди. Уни жуда осон тузиш мумкин. Дейлик, сиз бир кишининг бирор ҳаракатни бажаришини истайсиз. Бунинг учун феъл сўз туркумидан шу ҳаракатни ифодаловчи сўзни олампизда, унинг то юкламасини тушириб қолдириб гапнинг бошига қўйсангиз — ундовчи гап ҳосил бўлади. Масалан, сиз унинг ручкани олиб текст ёзишини истайсиз.

Инглиз тилида олмоқ-to take (to юкламаси феълнинг инфинитив шаклида, яъни феълнинг ноаниқ формасида турганлигини билдиради). Ручка—a pen. Ундовчи гап пайдо бўлди: take a pen — ручкани олинг. to write — ёзмок, text-текст, write the text — текстни ёзинг.

"take a pen"-бу қолип (модел) ёрдамида жуда кўп гаплар тузиш мумкин:

take a pen	(ручкани олинг)
take a book	(китобни олинг)
-II- a lamp	(лампа олиб)
-II- a chair	(стулни олинг)
-II- a pencil	(қаламни олинг)
-II- a key	(калитни олинг)

1

to go-бормок	
go to ¹ the town	(шаҳар)
-II- country	(қашлоқ, мамлакат)
-II- river	(дарё)
-II- sea	(денгиз)
-II- work	(иш ва ҳоказо)...

Бирдан савол туғилади: "Ручкани олманг" ёки "текстни ёзманг" дейиш, яъни ундовчи гапларнинг бўлишсиз (инкор) шакли қандай ҳосил бўлади?

Жавоб берамиз-do кўмакчи феъли ва not инкори, яъни do not(дунот), қисқача don't (дўнт) ёрдамида тузилади. Масалан:

Do not (don't) take a pen	-ручкани олманг
-II- —(—) write the text	-текстни ёзманг.
-II- —(—) go to the town	-шаҳарга борманг.

Агар сиз грамматикани билсангиз, сизга турли сўзлашгичларнинг кераги бўлмайди, чунки ҳар қандай гапни ўзингиз туза оласиз. Масалан, ҳозиргина сиз ундовчи гап тузилишини ўргандингиз. Энди эса уни нутқда осон ва оддий ишлатилишини кўрасиз.

ФЕЪЛ

to excuse-авф этмок, кечирмок
to come in-ичкарига кирмок
to sit down-ўтирмок
to bring-келтирмок
to give-бермок
to send-жўнатмок, юбормок
to speak-гапирмок
to ring up-қўнғироқ (телефон орқали)
to let-рухсат этмок
to hurry-шошилмок
to worry-хавотир олмок

2

УНДОВ ГАП

excuse me-мени кечиринг
come in-киринг
sit down-ўтиринг
bring me...-менга...ни келтиринг
give me-менга...ни беринг
send me-менга...ни жўнатинг
send me a telegramm-менга телеграммани жўнатинг
speak-гапиринг
ring up-қўнғироқ қилинг
let me...-рухсат этинг...
let me help you-рухсат этинг ёрдам берай
don't hurry-шошилманг
don't worry-хавотир олманг

Ишонамизки, энди ўзингиз ҳам жуда кўп ундов гаплар туза оласиз. Бунинг учун инглизча-ўзбекча ёки ўзбекча-инглизча лўғатни олиб, ундан сўхбатдошингизнинг сизнинг илтимос ёки буйруғингизни бажариши учун зарур феълларни топсангиз кифоя. Илтимосингиз назокатли, мулоим жаранглаши учун please [pli:z]-илтимос(марҳамат қилиб, хизмат бўлмаса) сўзини қўйсангиз айни муқддо бўлади.

Энди айрим ундов ҳарфларнинг ўқилиш қоидалари ҳақида икки оғиз сўз.

ЭСЛАБ ҚОЛИНГ

Ҳарфлар бирикмаси
sh бирикмаси [ʃ] ш деб ўқилади. M: ship [ʃip]-кема,
ch бирикмалари [tʃ] ч деб ўқилади. M: much [mʌtʃ]-кўп
tch watch [wɒtʃ]-қўл соати
ck бирикмаси [k] К деб ўқилади. M: lack [læk]-етишмовчилик

МУСТАҲКАМЛАШ УЧУН МАШҚЛАР

1. short [ʃɔ:t]	2. chance [tʃa:ns]	3. match [mætʃ]
rashness [ræʃnɪs]	coach [kəʊtʃ]	latch [lætʃ]
dash [dæʃ]	enchain [ɪn'tʃeɪn]	scratch [skrætʃ]
lash [læʃ]	chuck [tʃʌk]	catch [kætʃ]

Good bye!

* to олд қўшимчаси ҳаракатнинг йўналишини кўрсатади.

3

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги

Т.Н.Қори-Ниёзий номидаги Ўзбекистон Педагогика фанлари
илмий тадқиқот институти 2001 йил учун
докторантура ва аспирантурага

ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

Докторантурага (13.00.02) — ўқитиш назарияси ва методикаси бўйича.

Аспирантурага:

- ✓ педагогика назарияси ва тарихи (13.00.01);
- ✓ мактабгача тарбия назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ бошланғич таълим назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ ўзбек тили ва адабиёти ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ тарих ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ биология ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ география ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ тасвирий санъатни ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ физика ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ математика ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ информатика ва ҳисоблаш техникаси ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ рус тили ва адабиёти ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02);
- ✓ меҳнат таълими ўқитиш назарияси ва методикаси (13.00.02).

Аспирантурага кирувчилар ихтисослик фани, фалсафа, Ўзбекистон тарихи ҳамда чет тили (инглиз, немис ёки француз) фанларидан кириш имтиҳонларини топширадилар.

Докторантурада ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқиш учун 45 ёшгача бўлган фан номзодлари, аспирантурага ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда 35 ёшгача, ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда 40 ёшдан ошмаган, ихтисослик бўйича камида бир йил амалий иш тажрибасига эга бўлган мутахассислар қабул қилинади.

Ёш мутахассислар бевосита олий ўқув юрти битиргандан сўнг олий ўқув юрти кенгашининг тавсияси билан аспирантурага кириш учун бўладиган танлов имтиҳонларига қўйиладилар.

Ариза институт директори номига қуйидаги ҳужжатларни илова қилган ҳолда берилади:

1. Ходимларни ҳисобга олиш шахсий варақаси.
 2. Таржимаи ҳол, расм (4х6 тўрт донга).
 3. Иш жойидан тавсифнома, олий ўқув юрти битиргандан сўнг аспирантурага тавсия этилган ёшлар учун илмий кенгаш йиғилишининг баёнидан кўчирма.
 4. Илмий мақолалар рўйхати ёки ўз мутахассислиги бўйича реферат.
 5. Меҳнат дафтарчаси, олий маълумоти тўғрисидаги диплом нусхаси, номзодлик имтиҳонлари топширган бўлса (гувоҳнома).
- Докторантлар учун қўшимча:
6. Фан номзоди диплом нусхаси.
 7. Докторлик диссертациясининг кенгайтирилган илмий режа лойиҳаси ва тадқиқот мавзуси бўйича илмий маъруза матни.
 8. Матбуотда эълон қилинган илмий ишлар ва ихтиролари рўйхати, илмий тадқиқот ишлари бўйича ҳисоботлар (белгиланган шаклда).
- Ҳужжатлар эълон чиққанидан сўнг бир ой давомида қабул қилинади.

Манзилимиз: 700003, Тошкент шаҳри, Олмазор кўчаси,
174-уй. ЎзПФИТИ, телефон: 45-61-40, 45-66-45.

МАТБУОТ ЭРКИНЛИГИ КУНИ

3 май — Бутунжаҳон матбуот эркинлиги куни Ўзбекистонда ҳам кенг нишонланди. Шу куни "Шератон" меҳмонхонасида БМТнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси, Очиқ жамият институти Кўмак жамғармасининг Ўзбек ваколатхонаси уюштирган халқаро конференцияда юртимиз ОАВ вакиллари, халқаро ташкилотлар, дипломатик корпус, нодавлат ташкилотлари вакиллари иштирок этишди.

Бутунжаҳон матбуот эркинлиги куни — матбуот эркинлиги, сўз эркинлиги, журналист-

ларни қўллаб-қувватлаш, хизмат вақтида ҳалок бўлган журналистларни хотирлаш куни бўлиб, БМТ Бош Ассамблеясининг 1993 йил 20 декабрдаги қарорига биноан, Ўзбекистонда эса учинчи бор нишонланмоқда. БМТ Бош котиби Кофи Аннан, ЮНЕСКО Бош директори Коитиро Мацура ва БМТнинг инсон ҳуқуқлари бўйича Олий комиссари Мэри Робинсоннинг қўшма баёнотида эркин ва мустақил матбуот демократик жамиятнинг энг муҳим белгиси эканлиги таъкидланган.

Халқаро анжуманда БМТнинг

Ўзбекистондаги вакили Павел Крал, АҚШнинг Ўзбекистондаги Фавкуллода ва Мухтор элчиси Жон Хербст сўзлаб, барча журналистларни байрам билан қутладилар. Бутун жаҳонда ва Ўзбекистонда матбуот эркинлиги ҳақида сўз бориб, баҳсу мунозаралар бўлиб ўтди. Анжуман сўнгида Очиқ Жамият институти Кўмак жамғармасининг Ўзбек ваколатхонаси уюштирган конкурсда ғолиб чиққан журналистларни тақдирлаш маросими ҳам ўтказилди.

Хусан НИШОНОВ

ТРАЙКОВСКИЙНИНГ САФАРИ

Кўша Штатларга уюштирган сафари чоғида Македония президенти Борис Трайковский Жорж Буш ҳамда давлат котиби Колин Пауэлл билан учрашди. Бўлиб ўтган музокараларда асосий эътибор минтақадаги вазиятга қаратилди. Хусусан, албан экстремистларига нисбатан курашда Македония ҳукумати ни сиёсий, иқтисодий ва ҳарбий жиҳатдан Америка давлати қўллаб-қувватлаши тўғрисида келишиб олинди, дея хабар беради Асошиэйтед-Пресс агентлиги.

МУРОСАГА ЧАҚИРДИ

Афғонистонга ташриф буюрган БМТнинг қочоқлар масаласи билан шуғулланувчи Олий Комиссари Рууд Любберс толибон ва унга муҳолиф бўлган шимолий иттифок кучларини ўзаро муроасага келишларини сўради. Чунки, фуқаролар уруши ва қурғоқчилик туфайли мамлакатда юзага келган оғир шароитда яшаётган афгон халқига инсонпарварлик ёрдами бериш учун қулай шароит бўлмоғи лозим. Сафар чоғида комиссар Любберс Қандаҳор вилояти ҳокими ҳамда Шимолий иттифок раҳбари Аҳмад Шох Маъсуд билан учрашди.

ЕР
ЮЗИДА

Туркия ва Грузия ўртасидаги ҳарбий масалалар бўйича Грузия президенти Эдуард Шеварнадзе Арманистон оммавий ахборот воситалари вакилларининг саволларига мамлакат ҳарбий иттифокларга ҳамда уларни ташкил этиш ишига қўшилмаслигини таъкидлаб, жавоб қайтарди.

АҚШ президентининг ёрдамчиси Оқ уйнинг жамоатчилик ва матбуот алоқалари бўлими директори Корен Хюз АҚШ—Хитой муносабатларининг ёмонлашуви Оқ уй раҳбари Жорж Бушнинг ХХРга режалаштирган сафарининг қолдирилишига сабаб бўлмаслиги керак деб таъкидлади. Яна шуни айтиб ўтиш жоизки, Жорж Бушнинг октябрь ойида Шанхайга режалаштирилган сафари ҳозирча ўз кучини йўқотгани йўқ.

Индонезия президенти Абдурахмон Воҳид фаолиятини мамлакат парламенти депутатлари коррупцияда айбланган юзасидан музокаралар ўтказишмоқда. Парламентдаги етакчи фракциялар давлат раҳбарига “иккинчи” жиддий огоҳлантириш беришни таклиф этмоқда. Бу эса президентга нисбатан импигмент жараёни бошланишини тезлаштиради.

Иордания қироли Абдуллоҳ Исроил ташқи ишлар вазирини Шимон Перес билан музокаралар олиб борди. Музокара асосий масаласи Якин Шарқдаги Исроил зўравонликларига барҳам бериши бўлди. Иордания томонининг маълумотларига қараганда музокараларда анча силжиш рўй берган.

Россиянинг “Союз—ТМ” кемаси Халқаро фазовий станция билан муваффақиятли туташган эди. Куни кеча “Союз—ТМ” кемасининг сайёҳи бўлган Деннис Тито фазодан туриб CNN, NBC ва ТВ-6 журналистларига интервью берди.

ЯНА КЎПЧИЛИК СУДЛАНИШИ МУМКИН

Филиппинда Жозеф Эстраданинг иккинчи бор ҳибсга олинishi сабабли унинг тарафдорлари намоийшлар ўтказмоқдалар. Мамлакатда вужудга келган кескин вазият амалдаги Президент Глория Аррайо хонимни воқеаларга жиддий муносабатда бўлишига ундамоқда. Ҳозирда Эстраданинг яна икки нафар ўғлининг ҳибсга олинishi эҳтимоли бор. Шунингдек, маълумотларга қараганда, собиқ президент даврида у билан бирга фаолият кўрсатган қатор мулозимлар устидан ҳам суд жараёнлари бошланиши мумкин.

Nobel mukofoti sohiblari

саноатида аммиак синтез қилиш ишларининг йўлга қўйилиши азотли ўғитлар таннархининг тез тушиб кетишига сабаб бўлди.

Кимё саноатида минерал ўғитларни кенг қўламда ишлаб чиқаришга асос бўлган кашфиётлари учун Фриц Габерга 1918 йили кимё соҳасидаги Нобел мукофоти берилди.

Кимё саноатига асос солган кашфиётчи олимларнинг илмий гоёларини амалда қўллаш осон кечмаган. Бу борада Карл Бошнинг хизматлари катта бўлди. Минерал ўғитлар ишлаб чиқариш билан шуғулланувчи корхоналардан бирида кимёгар-технолог бўлиб ишлаган К. Бош Габренинг илмий гоёларини замонавий асбоб-ускуналарга мослаб такомиллаштира бошлади. У аввалига аммиак олиш учун асосий хом-ашё бўлган арзон нархдаги азот ва водород олиш маса-

бўлимиш метил спиртини ҳосил қилар экан. Шу йўл билан органик кимё учун энг асосий хом-ашё ҳисобланган моддани олиш технологияси яратилди. Ҳозирги кунда ҳам метил спирти (метанол) энг асосий ёқилги турларидан бири ҳисобланади.

Ёқилги муаммолари билан ХХ асрнинг бошларида атоқли кимёгар Фридрих Бергиус ҳам астойдил шуғулланган. У ўз тадқиқотларини Габер катта босим остида аммиакни синтез қилиб донг таратган кезларда бошлади. Бергиус ҳам ўз тажрибаларида айнан шу усуллардан фойдаланди. Уни купроқ Ер қаридаги катта босим ва юқори температура-лар остида кўмирнинг ҳосил бўлиш жараёнлари қизиқтирар эди. У ўзининг мўъжазгина хусусий лабораториясида табиат миллион йиллар сарф қилган натижага қисқа вақт

Кимё саноати
қалдирғочлари

фасини ўтовчи модда эса Чилидаги Атакама чулларидан олинар эди ва ундаги селитра захираси чегараланган эди. Бу масалани ижобий ҳал қилиш учун селитранинг ўрнини босадиган бошқа бир янги азот бирикмаси манба топиш зарур эди.

Бундай долзарб муаммони ўз вақтида ижобий ҳал қилишга киришган олимлардан бири карлсруэлик профессор Фриц Габер бўлди. 1904 йилдан бошлаб Ф. Габер азот кислотаси ва нитратлар асосида аммиак олиш йўлга қўя бошлади. Лекин дастлабки уринишлар самарасиз яқунланди. Хатто маълум вақт у ўз изланишларини тўхтатиб ҳам қўйди. Бироқ, 1906 йили

В. Нернстинг термодинамика соҳасидаги эълон қилинган назарий гоёларида ёритилган фикрлардан илҳомланган олим ўз тажрибаларини янгитдан бошлади. Аммиак ҳосил бўлишида азот ва водород бирикмалари асосида юз берадиган реакцияларнинг кимёвий мувозанат шартлари билан яқиндан танишиб чиққан Ф. Габер, бу назарияни илмий тадқиқот ишларида тадбиқ қилишга астойдил киришди.

Кимёвий кинетика қонунларидан шу нарсга маълумки, реакция пайтида температура ва босимнинг ўзгариши олинадиган натижавий маҳсулот ҳосил бўлишида муҳим ўрин эгаллайди. Ҳақиқатдан ҳам 500 градус Цельсий температура ва 200 атмосфера босимида Габер атмосфера азоти ҳамда водороднинг қўшилишидан аммиак олишга муваффақ бўлди. Тез орада бу кашфиёт асосида янги технологиялар ишлаб чиқилди ва кимё

ласини ҳал қилишга киришди.

Ф. Габер ўз тажрибаларида кимёвий реакцияларни тезлатувчи катализатор сифатида камёб ва ўта қimmat бўлган осмийдан фойдаланган эди. Тинимсиз уринишлардан сўнг К. Бош алюминий ва темир оксидидан иборат бўлган янги турдаги катализаторларни ихтиро қилди.

Бу масъулиятли вазифани ўз вақтида ижобий ҳал қилган ихтирочи, энди саноат учун зарур бўлган қурилмаларни қайта ясашга киришди.

Маълумки, юқори температура-ларда водороднинг кимёвий активлиги ортиб кетади ва пўлат билан реакцияга кириша бошлайди. Бу эса қурилмаларни тез-тез ишдан чиқишига ва эҳтиёт қисмларнинг катта миқдорда сарфланишига олиб келар эди. Бу камчиликдан қутилиш учун Бош янги турдаги икки камерали қурилмалар ишлаб чиқди. Ташқи камера паст температура ва юқори босим билан, ички камера эса паст босим ва юқори температурада ишлашга муволажалланган эди. Шу тариқа юқори самарали, узлуксиз аммиак синтез қилишга муволажалланган замонавий қурилма яратилди.

Сув газини (углерод оксиди ва сувдан иборат) деб аталган аралашмадан тоза водород ажратиш олиш жараёнини такомиллаштириш давомида Бош водород газини углерод оксидидан тозалаб олиш муаммоси устида кўп изланишлар ўтказди. Тажрибалар давомида ихтирочи олим шунга амин бўлдики, юқори температура ва катта босимларда бу икки модда бири-бири билан қўшилиб, янги модда

давомида эришишга ҳаракат қилди. Шу интилишда Бергиус водород билан оддий кўмирнинг қўшилишидан нефть олиш масаласида иш бошлади. Олимнинг бу ишларга қўл уришининг асосий сабабларидан бири ўша йиллари асосий транспорт турига айлана бошлаган енгил машиналар ишлаб чиқариш саноатининг ривожланиши, ўз навбатида, улар учун ёқилги муаммосини ҳам келтириб чиқармоқда эди. Матбуотда эса дунёдаги нефть захиралари фақатгина 1950 йилларгагина етади, холос деган шов-шувлар пайдо бўла бошлаган эди.

Кўмирдан водород олиш усуллари маълум эди. Шу йўл билан олинган водородни юқори температура ва катта босимда сифатсиз кўмир билан аралаштириб суяқ ёқилги олишга эришди. 1927 йилга келиб бу ишлар тўла охирига етказилди.

Карл Бош ва Фридрих Бергиусларнинг қўлга киритган ютуқлари кимё саноати ривожланишида қўйилган дадил қадам бўлди. Уларнинг буюк хизматлари ҳақли равишда Нобел қўмитаси томонидан муносиб тақдирланди ва иккала ихтирочи олим ҳам 1931 йили бу юксак мукофот соҳиби бўлдилар.

Нобел мукофотида сазовор бўлган бошқа кимёгар олимлар тўғрисида кейинги мақолаларимизда таништириб борамиз.

Абдумажит ТўРАЕВ,
физика-математика
фанлари номзоди,
Ўзбекистон физика
жамияти ҳайъати аъзоси

ЕЧИМИ
ТОПИЛМАЁТГАН
МУАММО

Американинг “Lockhead” компаниясининг беш нафар экспертлари Хайнань оролида турган “ЕР-3” жосус самолётини текшириб чиқдилар. Гарчи, расмий Пекин самолётни кўздан кечиришга рухсат берган бўлса-да, ҳали уни Қўша Штатларга қайтарилиши тўғрисида ҳеч қандай тўхтамга келингани йўқ. “Новости” ахборот маҳкамасининг хабар беришича, вақти келиб самолётни қайтариб берилиши тўғрисида келишувга эришилган тақдирда, мутахассислардан иборат иккинчи делегация оролга келиши эҳтимолдан ҳоли эмас.

ИШСИЗЛИК
МУАММОСИ

Минглаб эронлик ишчилар мамлакатда ўсиб бораётган ишсизлик муаммосига қарши парламент биноси ёнида намоийш ўтказдилар. Шунингдек, улар хорижий ишчи кучларини республикада фаолият олиб боришларидан норози. Айни вақтда Эрондаги ишсизлик 16 фоизни ташкил этади. Бундан ташқари, икки миллионга яқин афгон ва ироқликлар мамлакатда ишлаётган бўлиб, уларнинг катта қисми ноқонуний равишда кириб келганлар.

Ҳозирда четдан контрабанда маҳсулотларини келтирилмаслиги, маҳаллий саноатни ҳимоя этиш мақсадида импорт маҳсулотларга катта миқдорда бож солиғи тўлаш жорий этилган.

МАҲБУСЛАР
ҚУРБОН БЎЛДИ

Франс-Пресс агентлигининг хабар беришича, Венесуэланинг каракас шаҳри гарбиде жойлашган “Tocuyito” қамоқхонасида отишма юз берди. натижада 40 нафар маҳбус ҳалок бўлди ва 70 нафари жароҳатланди. Мажоро ҳибсхонадаги ҳокимият учун қураш туфайли содир бўлди. айни пайтда полиция ва қўриқлаш хизмати вазиятни ўз назоратларига олганлар.

ЯНА ТЎҚНАШУВ ЮЗ БЕРДИ

Исроил армияси танклари Фазо секторининг жанубий қисмидаги Рафах шаҳрига бостириб кирганлар. Бўлиб ўтган тўқнашув оқибатида 19 ёшли Маҳмуд Акель ҳалок бўлган ва 11 нафар киши оғир аҳволда шифохонага ётқизилган. Бундан аввалроқ эса Фаластин мухторияти раҳбари Ёсир Арофат Оммонда Иордания қироли Абдулла II билан Якин Шарқ можароси юзасидан музокара ўтказган эди.

Саҳифа янгиликлари
ЎзДЖТУ халқаро журналистика факультетининг
114-гурухи томонидан
тайёрланди.

Яқинда ёш томошабинлар театри директори, кўплаб спектакллар режиссёри Олимжон Салимов Москвада бўлиб ўтган "Жаҳон театри олимпиадаси"да иштирок этиб қайтди. Биз у киши билан сафар таассуротлари хусусида суҳбатлашдик.

— **Олимжон ака, сафардан кўзланган мақсад, мудоаа бўлади, қандай тақлифга асосан ва нима мақсадда, кимлар ҳамроҳлигида Москвага ташриф буюрдигиз?**

— Биз ўзбекистонлик бир гуруҳ театр ходимлари "Жаҳон театр олимпиадаси"га бориб келдик. Бу учинчи бор ўтказилаётган олимпиададир. Дастлаб театрнинг ватани бўлган Грецияда ташкил этилган нуфузли анжуман, сўнгра Японияда ўтказилди. Мана, учинчи бор, у Москвада иш бошлади. Бу худди спорт олимпиадасига ўхшайди. Жаҳоннинг энг яхши, машҳур театрлари томошалари катта-катта сахналарда минглаб томошабинлар ҳукмига ҳавола этилади. Бу олимпиада 21 апрель кuni бошланди ва 29 июнгача давом этади. Кувонарли томони шундаки, бизнинг, яъни ўзбек санъаткорлари билан бошқа давлатлар санъаткорларининг ҳамкорлиги, бир-бирининг санъатидан хабардорлиги

бизга ушбу олимпиадада қатнашишга имконият яратди. Яъни биз, Москвадаги театр арбоблари уюшмалари Конфедерациясини аъзосимиз, худди шу уюшманинг тақлифи билан биз Москвада бўлдик.

Яна бир нарсани алоҳида таъкидлашни истардим, Ўзбекистон қайсидир маънода дунё микёсидаги катта анжуманларда ўз ўрнини белгилаб олган. Ўзбек

"ЖАҲОН ТЕАТР ОЛИМПИАДАСИ"

театр актёрлари турли томошалар билан Польша, Германия, Италия, Францияда бўлган турли-туман фестивалларда қатнашиб, ўз маҳоратларини намойиш этиб келишмоқда. 2000 йилнинг октябрь ойида театримиз жамоаси Германияда бўлиб ўтган энг катта фестивалда "Боз мазҳарабоз" томошаси билан иштирок этишган. Бу албатта, мустақиллик берган имконият, мустақиллик берган неъматлардан биридир.

— **Сиз олимпиада, яъни жаҳон театр анжуманида**

бўлиб, кўплаб спектакллар кўрган бўлишингиз табиий. Ўша томошалардан сизга манзур бўлгани қайсилар ва ўзбек театри ижодкорлари жаҳон театри сахналаридан, актёрларидан нималарни олишлари мумкин, деб ўйлайсиз?

— Ташрифимизнинг биринчи кuni М.Булгаков қаламига мансуб бўлган "Театр романи" спек-

келган томоша. Бу кўчада пайдо бўлган театр. Худди биздаги мазҳарабозларга ўхшаган. Актёрларнинг ижроси, актёрларнинг нимага қодир эканликлари шу томошада яққол кўринди. Энг қувончлиси эса, биз ҳам Ўзбекистонда худди мана шу "деларте" театри мактаби аъаналари асосида сахна асарлари яратаётган эканмиз. Чунки бизнинг "Боз мазҳарабоз" каби бир қанча асарларимизда шу мактаб аъаналари акс этган. Биз барча томошаларни диққат билан кузатиб, ўзбек театри билан солиштириб ўтирдик. Ва хурсанд бўлдикки, бизнинг ҳам ўзига яраша янгилекларимиз, изланишларимиз бор экан.

Режиссёрлар, актёрлар учун бундай катта анжуманларнинг ўтказилиши жуда катта маънавий озиқ бўлиб хизмат қилади. У ерда бўлган, театр томошаларини кўрган киши ўзига керакли бўлган ҳамма нарсани олади, деб ўйлайман. Бизнинг олимпиадада қатнашишимиз бундан кейинги ишларимизда, яратаётган асарларимизда қайсидир маънода ўз аксини топади.

Шарифа МУРОДЖОН қизи суҳбатлашди.

АНДИЖОНДА КАТТА БАЙРАМ БЎЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги "Ўзбекнаво" гастрол-концерт бирлашмаси 12-13 май кунлари Андижон шаҳрида "Катта ашула" ижрочиларининг 1-республика танловини ўтказлади.

Юнус Ражабий, Фаттоҳон Мамадалиев, Ориф Алимахсумов, Очилов Отахонов каби бир қатор катта ашулалар мактабини давом эттираётган ёшлар борлиги барчани қувонтиради.

Ушбу танловда ишонамизки, катта ашулалар ижрочиларининг янги авлоди аниқланади. Улар ижросидаги бир-биридан сермазмун ашулалар халқ санъатининг бир бўлаги сифатида унутилиб кетмаслиги кишини қувонтиради.

Биз газетамизнинг ўтган сонларидан бирида Озода Нурсаидовани "Ниҳол" совриндори бўлишга интилаётган санъаткор демоқчи бўлган эдик. Унинг газета саҳифасида "Ниҳол" совриндори деб ёзиб юборганимиз учун ўқувчиларимиздан узор сўраймиз ва санъаткор билан бўлган суҳбатимизни эътиборингизга ҳавола этамиз.

Ўзбек эстрадасининг ёрқин юлдузларидан бири Озода Нурсаидова қисқа давр мобайнида ўз услуби, ҳаракати, майин овози билан минглаб мухлислар кўнглидан жой олди. Чунки унинг кўшиқларида инсон дарди бор. Яъни кўпроқ халқчиллик, халқона оҳанглар сезилиб туради. Куча-куйларда, радио ва ТВ орқали "Кетма", "Ойдин кечалар", "Алла", "Асрасин"... каби кўшиқларини тингласангиз, беихтиёр чуқур қайгу ва изтиробга, ҳаяжонга тушасиз. Шундай дилбар кўшиқлар соҳибаси билан ўтказилажак уч кунлик концерт ҳақида суҳбатлашдик...

— Ҳозирда кўпчилик хонандаларнинг концертига борсангиз, деярли бир хилликни кузатасиз. Кўшиқчи 2-3 соат давомида ўзининг янги кўшиқларини мухлисларга ҳавола этиши одатий ҳол. Концертни эса бирор қизиқчи ёки журналист олиб боради. Аммо менинг жорий

КЎШИҚЧИЛИК МАШАҚҚАТЛИ КАСБ

йилдаги катта сахнада намойиш этадиган концертнинг йўналиши биров бошқароқ. Яъни концерт шоу тарзида ўтади. Унда хонанда билан мухлислар ўртасида бевосита, тўғридан-тўғри жонли суҳбатлар ҳам бўлади. Ташриф буюрган меҳмонлар ўзларини қизиқтирган барча саволларига жавоб олишлари мумкин. Менинг ҳам уларга берадиган саволларим бор.

Бизлар уйлаган яна бошқа йўналишлар бор. Лекин булар ҳозирча сир. Уйлайманки, концертга келган мухлислар зеркиб қолмайдилар.

— Санъат соҳасида кўпроқ кимлардан маслаҳат оласиз?

— Аввало онам менга санъат соҳасида ва ҳаётда маслаҳатгўй инсондир. Ҳар доим янги яратган кўшиқимни аввал онамга куйлаб бераман. У киши устоз сифатида кўшиқнинг баъзи камчиликлари ҳақида кимматли фикрлар берадилар. Лекин бирор маротаба "қизим бу кўшиқнинг яхши яратилибди" деб мактаган эмас. Бу эса менга ҳаётда катта сабоқ вазифасини ўтаб, ўз устимда янада кўпроқ ишлашни талаб этаптир.

Жуда кўп санъаткор дўстларим бор. Улар билан доимо алоқадарман. Керакли пайтда маслаҳатлашиб, биргаликда тажрибалар алмашиб тураемиз. Гарчи кўшиқчилик соҳаси машаққатли касб бўлса-да, келажакда албатта бу йўлни муваффақият билан энгишга, ўйлаган ниятларимга эришишга ҳаракат қиламан.

Юлдуз РАХИМОВА суҳбатлашди.

Тошкентда бир гуруҳ кино санъати арбоблари, ижодкор зиёлилар иштирокида ўзбек миллий киносанъатини ривожлантириш, бу борадаги ислохотларни чуқурлаштириш масалаларига бағишланган давра суҳбати бўлиб ўтди.

Мулоқотда мамлакатимиз ҳаётида амалга оширилаётган туб ислохотлар жараёни кино санъатида ҳам муайян даражада ўз аксини топаётгани, давлатимиз томонидан кино санъаткорларининг эркин ижод қилишлари учун кенг имкониятлар яратиб берилгани алоҳида қайд этилди.

Мустақиллик йилларида кино санъати намоёндалари ижодий изланишлари нати-

мавуларда сценарийлар яратишга, режиссёрлар танлашга эътибор сусайгани, бу ишларни амалга ошириши шарт бўлган Бадий кенгаш фаолияти тўғри ташкил этилмагани рўйирост танқид қилинди.

Суҳбат қатнашчилари мавжуд муаммолар тўғрисида гап-пирап эканлар, уларни ҳал этиш йўллари ҳақида амалий тақлифлар билдирдилар. Яратилаётган фильмларнинг томошабинларга вақтида етиб бормаётгани, кенг намойиш этилмаётгани, видеокассеталарда тарқатилмаётгани ҳақида куйиниб гапирдилар. Бугунги кунда кино соҳаси мутахассисларини тайёрлаш, иқтидорли ёшларнинг "Умид" жамғарма-

ЯНГИ САНЪАТ ДАРГОҲИ

Кuni кеча пойтахтимизда янги театр ташкил этилди. "Анкон" деб номланган ушбу театр мамлакатимиздаги дастлабки хусусий театрлардан биридир.

— "Анкон" араб тилидаги анқо сўзи ўзагига қурилган бўлиб, ҳумо қуши, бахт қуши деган маъноларни англатади. Ҳар бир ривожланган давлатда бу каби театрлар исталганча топилади. Авваламбор, у ихчамлиги ва қулайлиги билан бошқа театрлардан ажралиб туради. Актёрларнинг сони ҳам кўп бўлмади. Шундай экан, пьесадаги сюжетлар бир жойга тўпланади ва томошабинни кўпроқ фикрлашга ундайди, — деди биз билан суҳбатда театр директори Бахтиёр Зокиров.

Ушбу театрда драматург Эркин Хушвақтовнинг "Қирмизи олма" пьесаси асосида сахналаштирилган спектакль премьераси бўлиб ўтди. Бу асарда пок, ҳалол яшаш қийинлиги, шундай бўлса-да, бировнинг ҳақиқага кўз олайтирмайдиган, ҳар бир луқмани ҳалоллаб ейишга одатланган кишилар борлиги ҳикоя қилинади. Биз ёшларимизни ҳалоллик, поклик руҳида тарбияласак, Ўзбекистон дунёдаги энг фаровон мамлакатлардан бирига айланиши, шубҳасиз — деди драматург Эркин Хушвақтов.

Мазкур театр пойтахтимиздаги "Ўзбекистон" метро бекатидан чиқишда жойлашган.

МУХБИРИМИЗ

КИНОИЖОДКОРЛАР МУЛОҚОТИ

жасида ўзбек адабиётининг сара намуналарига мурожаат қилиб, "Утган кунлар", "Воиз", "Ўзбекистон XXI аср бусағасида", "Имом ал-Бухорий" сингари кўпчилик томошабинларнинг тилига тушган бир қатор бадий ва ҳужжатли фильмларни яратдилар. Шу билан бирга, кейинги пайтларда бугунги талабларга жавоб бера олмайдиган, томошабиннинг маънавий эҳтиёжларини қондиришга хизмат қилмайдиган бадий саёз, гоёвий буш фильмлар ҳам ишлаб чиқарилди.

Маълумки, кинофильмларнинг асосини мукамал, бадий пухта киносценарийлар ташкил этади. Долзарб

си орқали хориждаги нуфузли кино санъати ўқув юрларида таҳсил олишларини ташкил этиш вақти келгани ҳақида фикрлар билдирди.

Давра суҳбати иштирокчилари ўзбек кинематографиясини тараққий эттириш ва бу соҳадаги ислохотларни тула амалга ошириш бўйича Кенгаш тузишни тақлиф этдилар.

Суҳбатда кинорежиссёр Ш.Аббосов, ёзувчилар Э.Аъзамов, Мурод Муҳаммад Дуст, санъатшунослар Ҳ.Ақбаров, С.Хужаева, Н.Каримова, кинодраматург Р.Муҳаммаджонов, киномухандис А.Ҳидоятлов ва бошқалар ўз фикр-мулоҳазалари билан қатнашдилар.

ҲОФИЗ ЖОТИРАСИ

нов, Маъмуржон Узоқов, Комилжон Отаниёзов каби улуг ҳофизлар яратган мактабнинг давомчиси сифатида санъат сахнасида фаолият кўрсатди.

Унинг "Бизни ташлаб", "Ўхшайдику", "Фасли навбахор ўлди", "Фарғона тонг отгунча" каби ўнлаб кўшиқлари бугунги кунда шоғирдлари томонидан куйланмоқда.

Таваккал Қодировнинг халққа манзур қилган яна бир хусусияти шундаки, у лирик кўшиқлар билан бирга ус-

тоз-ҳофизлар ижро этган мумтоз кўшиқларни ҳам ўзига хос жозиба ва маҳорат билан куйлаб ўтди. Унинг ижросидаги мумтоз кўшиқлар халқнинг маънавий мулкига айланди. "Кўкун ушшоғи", "Чоргоҳ", "Ироқ", "Насруллоҳи", қатор суво ва савти суворалар шулар жумласига киради.

Ҳофиз Фарғона вилоят Давлат филармониясида ишлади, Фарғона Давлат университетида талабаларга мусиқа сир-асрорларидан сабоқ берди. Ўзлаб шоғирдлар унинг ижодидан, санъат ҳақидаги ўғитларидан баҳраманд бўлдилар.

Таваккал Қодиров ҳаёт бўлганида 75 ёшга тўларди. Барча "Водий булбули" деб эъзозлайдиган санъаткорнинг ўлмас кўшиқлари ҳали анча йиллар мухлислар тилидан тушмагач.

Ўтган ҳафтада пойтахтнинг Мирзо Улуғбек номидаги маданият ва истироҳат боғида халқимизнинг сеvimли санъаткори, бетакрор истеъдод соҳиб Таваккал Қодиров хотирасига бағишланган анжуман бўлиб ўтди.

Ўша кuni ушбу масканга санъаткорнинг ёр-биродарлари, мухлислари йиғилишди.

Таваккал Қодиров етмиш йиллик умри давомида ўз кўшиқлари билан халқимизнинг ардоқли санъаткорига айланган инсон эди. У санъат умминининг сермашаққат тўлқинлари ичра яшади. Унинг кўшиқлари кирмаган хонадон, овози етмаган гўша Ўзбекистонда қолмаган эди.

Аънавий кўшиқчилигимизда ўз овози, ўз услуби билан танилган Таваккал Қодиров Жўраҳон Султо-

Спорт мусобақалари маданий дам олиш тадбирларидан барча вилоят вакиллари-нинг Жиззах шаҳри маҳаллалари гузарларига ташири ҳам ўрин олган. Меҳмондўст Жиззах аҳли ёш спортчилар ва уларнинг мураббийларини кучоқларини кенг ёйиб кутиб олди. Шу кунги Хоразм вилояти вакиллари Жиззах шаҳрининг Бобур маҳалласи, Навоий вилояти спортчилари эса "Маданият" маҳалласида меҳмон бўлишди. Ушбу маҳаллаларда шахар ҳокимлиги, туман халқ таълими бўлими, маданият бўлими, маҳалла ҳудудигаги ташкилотлар вакиллари ҳозир бўлдилар. Йирилганларнинг барчаси ёш спортчиларни муборакбод этар экан, Жиззахга нафақат спорт турлари бўйича куч синашишга, балки ёшларимиз ўртасида ўзаро ҳамкорлик, биродарлик, дўстона муносабатларни

югуриш бўйича кумуш медаль соҳиби бўлдим. Мазкур мусобақалар биз талабаларнинг спортга бўлган қизиқиш-мизни ошириб, ҳар томонлама рағбатлантирмоқда. Беллашувлардан таассуротларим катта. Жиззахликларнинг ташкилотчиликлари, спорт мусобақаларини ўтказиш борасида барча шарт-шароитларнинг тахт қилиб қўйилиши таҳсинга лойиқ. Янги жойда яхши ният қилинса, орзуларингиз ижобат бўлади, дейишадди. Янги йили Жиззах педагогика олийгоҳининг жисмоний тарбия факультетига ўқишга киришни ният қилдим. Чунки, бу ердаги спорт иншоотлари, спортга эътиборнинг кучлилиги мени лол қолдирди.

Мария Очакова, Роксана Глушченко, Навоий саноат техникуми талабалари:

— Биз Олимпия заҳиралари коллежи спорт мажмуасида ўтказилган сузиш мусобақаларида олтин медалга сазовор бўлдик. Бу мусобақалар бизнинг шахсий кўрсаткичларимизни такомиллаштиришга, натижаларимизни яхшилашга имкон берди. Шунингдек, нафақат республи-

Музаффар Мирзажонов, Тўрақўрғон агроиқтисодиёт касб-ҳунар коллежи талабаси:

— Белбоғли кураш бўйича беллашувлар юзат қизиқарли ва шиддатли ўтиб, минглаб мухлислар диққатини ўзига жалб этди. Бугунги ютуғимиз, бугунги зафаримиз меҳрибон ва талабчан, кураш бўйича спорт устаси Қодиржон ака Тўйчиевнинг самарали меҳнатлари натижасидур. Мақсадим ҳам, мўлжалим ҳам биринчи ўрин эди. Орзуимга эришганимдан бах-

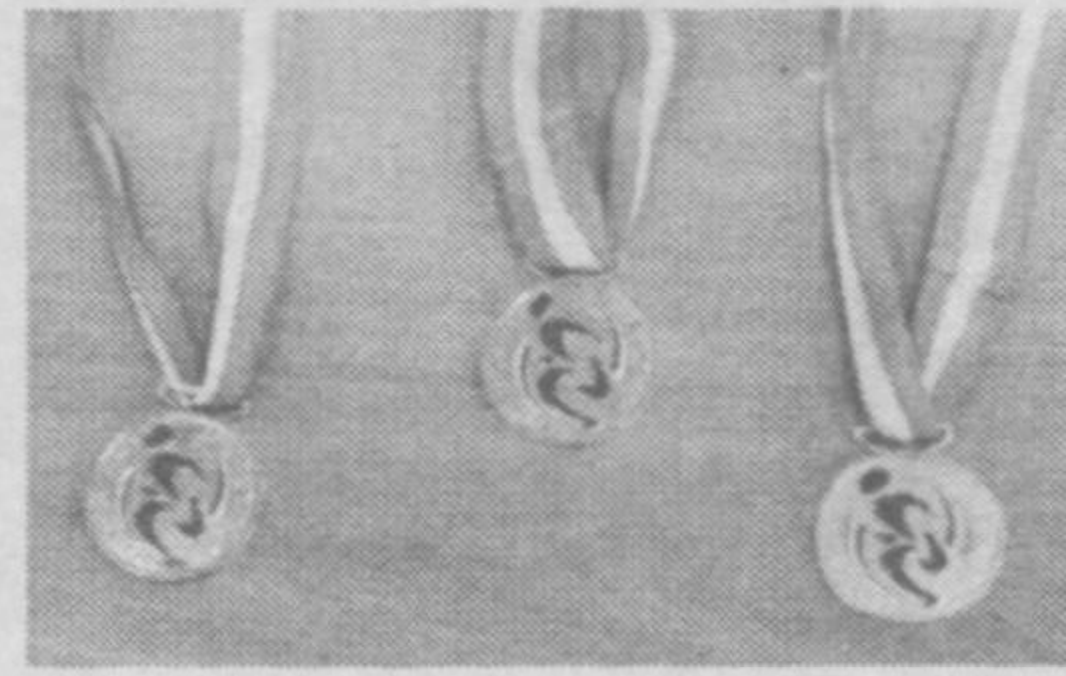
ТҲЙ-ТҲЙГА УЛАНИБ...

"Баркамол авлод" спорт мусобақалари ўтказилаётган ушбу шукухли кунларда Жиззах шаҳрида иқтидорли болалар академик лицейининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди. Жиззахликларнинг фахру гурурини ошириб юборган ушбу тантанادا Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Тўхтапўлат Рискиев қатнашди. У ёшларимизга ҳукуматимиз, Президентимиз томонидан яратилаётган чексиз имкониятлар

хусусида тўхталиб ўтди.

Лицейнинг очилиш маросимида Жиззах вилояти ҳокими Шавкат Мирзиёев, Жиззах Давлат педагогика институти қошидаги иқтидорли болалар лицейи раҳбари Марат Зокиров, лицей ўқувчилари номидан иқтидорли ўқувчи Фазилат Абдуҷабборов, қурувчилар номидан "Дарбат" фирмаси бошлиғи Л.Шайбазянлар сўзга чиқиб, лицейнинг вилоят маънавий-маърифий ҳаётидаги ўрни ҳақида гапирдилар.

ДАСТЛАБКИ ҒОЛИБЛАР АНИҚЛАНДИ

"Баркамол авлод" спорт мусобақалари дастуридан ўрин олган спортнинг энгил атлетика, сузиш ва фарғонача усул-лари ҳамда миллий жамоа ҳисобида кураш каби турларидан ғолиб жамоалар аниқланди. Жиззахнинг "Сўғдиёна" марказий ўйингоҳида энгил атлетиканинг 100, 200, 400, 800, 1500, 3000 метр масофага югуриш, узунликка сакраш, ядро отиш, 400+300+200+100 метрга эстафета мусобақаларида барча рақиб жамоаларни ортда қолдириб, Тошкент вилояти ёш спортчилари 15 очко билан биринчи, Наманган вилояти вакиллари 13 очко билан иккинчи, Самарқанд вилояти ёшлари 12 очко билан учинчи ўринга сазовор бўлишди.

Олимпия заҳиралари коллежида сузишнинг 50 метр эркин, чалқанча, баттерфляй, брасс усуллари, 100 метр эркин, чалқанча, баттерфляй, брасс, 200 метр эркин, чалқанча, брасс ва комплекс, 400 метр эркин, 400 метр 4х50 метр эстафета эркин ва комплекс усуллари бўйича бўлиб ўтган баҳсларда Тошкент шаҳри вакиллари 15 очко билан биринчи, навоийликлар 13 очко билан иккинчи, Тошкент вилояти спортчилари 12 очко билан учинчи ўринларга муносиб топилди.

Пахтакор касб-ҳунар коллежида курашнинг фарғонача усуллари бўйича ўтказилган беллашувда наманганлик курашчилар 1-ўрин (15 очко), андижонлик спортчилар 2-ўрин (13 очко) ва яна Тошкент вилояти вакиллари 3-ўрин (12 очко)га эга бўлдилар.

"Баркамол авлод" спорт мусобақаларининг фарғонача (белбоғли) кураш тури бўйича ғолиб ва совриндорлари (7 та вазн тоифаси бўйича)

Турғунпўлатов Фарҳод	50 кг	Наманган вилояти
Маҳамматов Икром		Тошкент вилояти
Серсенбоев Бердак		Қорақалпоғистон
Худойкулов Файрат		Тошкент шаҳри
Мирзажонов Музаффар	55 кг	Наманган вилояти
Пирматов Умиджон		Фарғона вилояти
Ҳақимов Ҳамза		Бухоро вилояти
Мусурмонов Шохимардон	60 кг	Сирдарё вилояти
Меҳмонов Одилжон		Фарғона вилояти
Ёриев Элёр		Сирдарё вилояти
Салаев Мадамин		Андижон вилояти
Кўчқоров Мирвоҳид	65 кг	Наманган вилояти
Дадажонов Саъдулло		Наманган вилояти
Нақиев Анваржон		Наманган вилояти
Эгамов Ислоҳ		Тошкент вилояти
Эгамбердиев Асил	71 кг	Сирдарё вилояти
Қамбаров Жаҳонгир		Андижон вилояти
Сатторов Шерзод		Сурхондарё вилояти
Каримбоев Иброҳим		Тошкент вилояти
Абдуллаев Акмалжон	77 кг	Наманган вилояти
Зиёев Мирзохид		Андижон вилояти
Раҳмонбердиев Рўзимурод		Сурхондарё вилояти
Рўзиев Дилмурод		Тошкент шаҳри
Маркаев Шерали	+ 77 кг	Сирдарё вилояти
Жумакулов Зоҳиджон		Андижон вилояти
Салимбоев Элмурод		Тошкент вилояти
Нуржонов Неъматжон		Хоразм вилояти
Муханов Тўйчибой		Қорақалпоғистон Республикаси

Миллий кураш бўйича жамоа ҳисобида

I-ўрин — Жиззах вилояти
II-ўрин — Қорақалпоғистон Республикаси
III-ўрин — Тошкент шаҳри

Нурлан УСМОНОВ,

"Маърифат"нинг махсус муҳбири

Суратларда: «Баркамол авлод» спорт мусобақаларидан лавҳалар.

А.Рискиев ва Б.Тўраев (ЎЗА) олган суратлар.

МАҲАЛЛА ГУЗАРИДА УЧРАШУВ

янада мустақамлашга қаратилганлигини алоҳида таъкидлашди. Биз ҳам ўз навбатида маҳаллаларда ташкил қилинган учрашув қатнашчиларини суҳбатга чорладик.

Санобар Собирова, Бовот қишлоқ хўжалиги касб-ҳунар коллежи талабаси:

— Мен энгил атлетика бўйича мусобақалар дастуридан жой олган ядро иргатиш бўйича жамоамизга дастлабки медаль олиб келганимдан бахтиёрман. Ғолиблар қаторида бўламан деб ҳеч ўйламагандим. Жиззахликларнинг икки қўли билан кутиб олишаётганлиги, айниқса биз ёш бўлсак ҳам, кекса авлод мезбонларнинг "омад ёр бўлсин" деган дуолари одамни ҳаяжонлантириб юборди.

Ойбек Отамуродов, Урганч маиший хизмат касб-ҳунар коллежи талабаси:

— Мен ҳам жамоамизда биринчилардан бўлиб энгил атлетикадан 100 метрга

када, балки Марказий Осиё, Европа, ҳатто жаҳон биринчиликларида ғолиб бўлишга чорламоқда, даъват этмоқда. Гарчи бир оз ҳаяжонлансак ҳам ўз имкониятларимиз, кучимизга ишонч ҳосил қилдик. Биз ҳам олий ўқув юртига кириб, келгусида Бухорода ўтказилиши мўлжалланаётган "Универсиада" мусобақаларида қатнашишга ҳаракат қиламиз.

Рая Борисова, Навоий иқтисослашган техника коллежи талабаси:

— Ота-онамнинг, мураббийларимнинг ишончини оқлаганимдан мамнунман. Энгил атлетика бўйича олган олтин медалим мени бундан ҳам юксак чўққиларни забт этишга чорлаяпти. Бугун нафақат мен, балки жамоадошларим, ўқитувчиларим, энг яқин кишиларим қувонишмоқда. Бундай мусобақаларнинг биз учун аҳамияти катта, албатта.

тиёрман.

Саида Собиржонова, Наманган саноат касб-ҳунар коллежи талабаси:

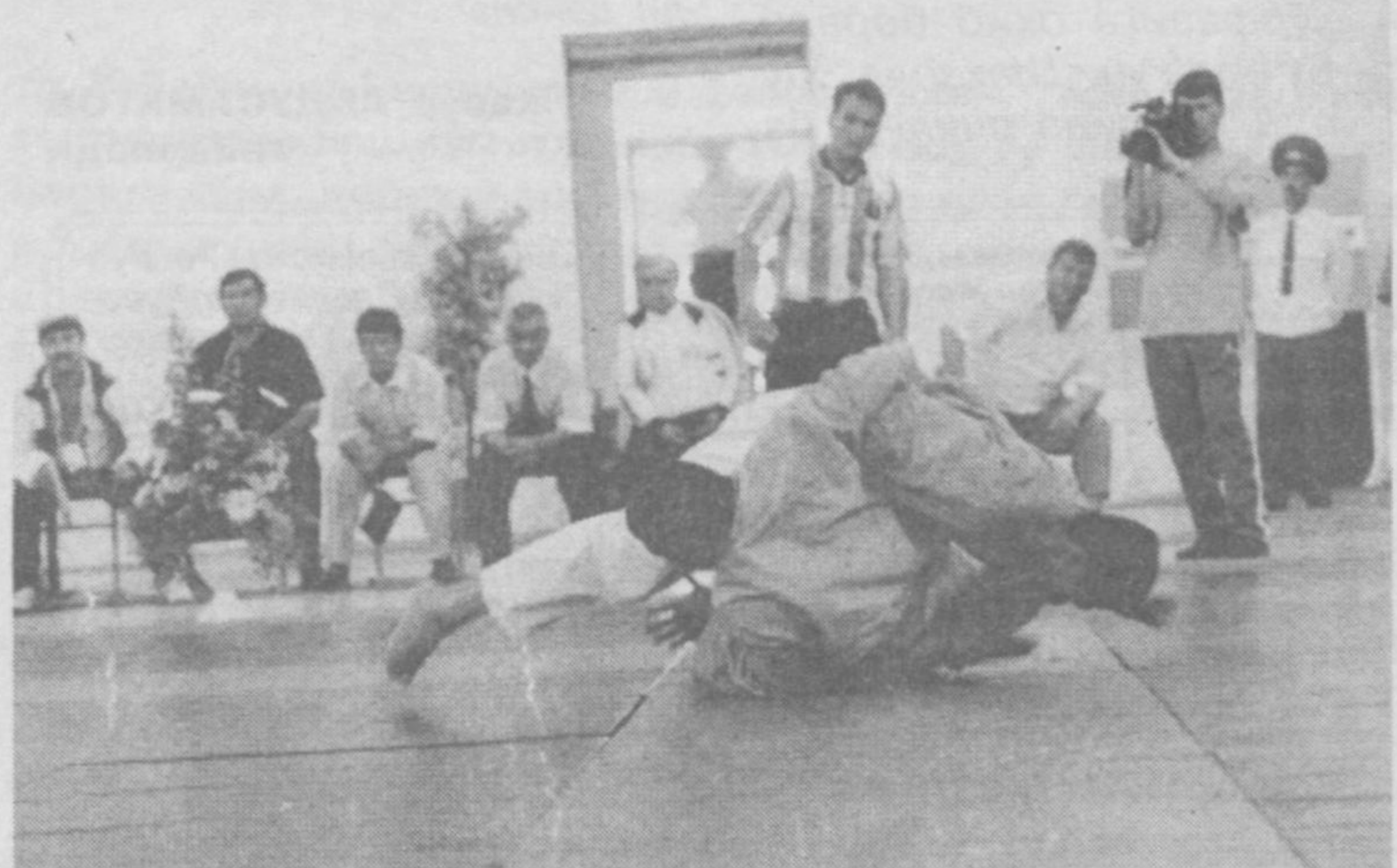
— Спортда муваффақиятни мураббий устозларнинг хизматларисиз тасаввур этиб бўлмайди. Мураббийимиз Абдураҳим Абдуллаевнинг ўз ишига чексиз меҳр-муҳаббат, ёшларга ишончи ва ғамхўрлиги, жонкуярлиги бизнинг "Баркамол авлод" ўйинларида зафар қучишимизга асос бўлди.

Хайрулла ҳожи Жўра ўғли, Бобур маҳалласи имоми:

— Жиззах халқи азалдан меҳмондўст бўлган. Бу гуёер халқимизга катта-катта аллоҳларни етказиб берган ўлка ҳисобланади. Мазкур мусобақаларнинг айнан бизнинг еримизда ўтказилиши қалбимизни фахр ва ифтихорга тўлдирди. Ўйлайманки, бу ўйинларнинг ташкил этилиши келажакда ёшларимизни жисмонан етук, Ватанимиз ҳимоячиларини тайёрлашда катта аҳамиятга эга.

Нормурод Мансуров, "Маданият" маҳалласи оқсоқоли:

— Менинг фикримча, мана шундай спорт мусобақалари орқали Ўзбекистон жаҳонга юз тутади, ёшларимиз ҳаётида унутилмас воқеа бўлиб муҳрланиб қолади. Мана кўриб турибсиз, бугунги учрашувда маҳалламиз мактаб ўқувчилари, ёшлари қатнашмаяпти. Бу тадбир уларга ҳам қайсидир маънода ибрат мактаби бўлишга аминман.

ҚАҲЛОБ

Ҳурматли Эшмирза
Норбўтаев!

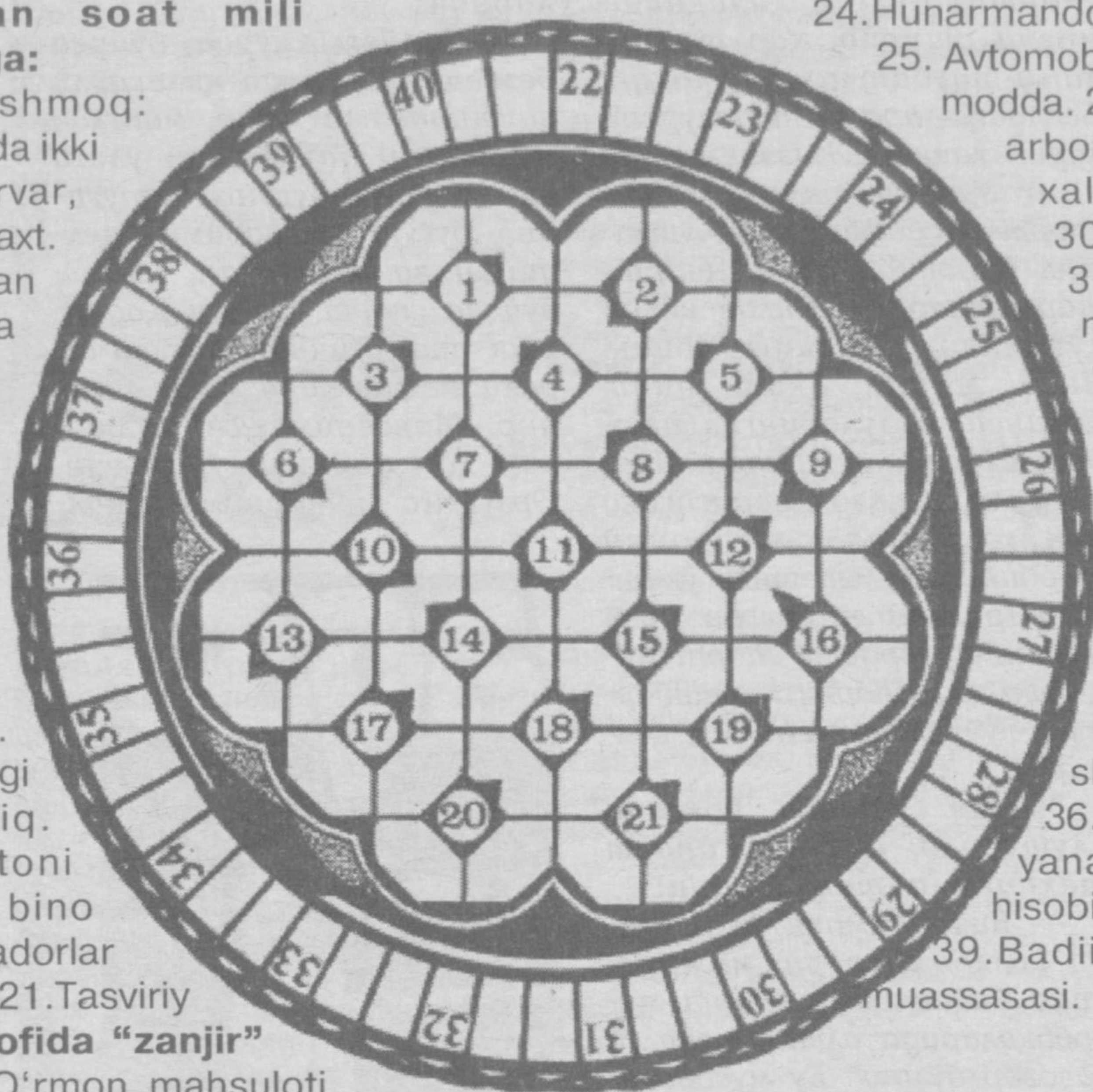
Сизни туғилган кунингиз билан чин дилдан муборакбод этамиз. Ўттиз беш йилдирки, шуғулланиб келаётган эзгу ишингиз, ҳаётингиз мазмуни—ўқитувчилик касбингиз умрингизни янада беазаб, бойитиб бораверсин. Ҳамиша соғу саломат бўлинг!

Нуробод туманидаги 56-мактаб жамоаси ва фарзандларингиз

TOPQIRLIK MASHQI

Belgilangan xonadan soat mili
yo'nalishida raqam atrofiga:

1. Shirinlik turi. 2. Topishmoq: Kelganda to'rt oyoq, ketganda ikki oyoq. 3. Qozoq ma'rifatparvar, mumtoz shoiri. 4. Sersoya daraxt. 5. Mevazorlari bilan tanilgan tuman. 6. Maktub tarzida yozilgan asar. 7. Amerika qit'asidagi davlat. 8. Ekinzor maskan. 9. Yopiq egri chiziqli turi. 10. O'zbek mumtoz shoirasi. 11. Afsonaviy yunon fazogiri. 12. Dengiz. 13. O'zbek xalq raqs kuyi. 14. Uy, imorat. 15. Gazlamaga pardo berish ashyosi. 16. "Shashmaqom" tarkibidagi maqom. 17. Tabiat, borliq. 18. Hamid Olimjon dostoni qahramoni. 19. Inshoot, bino loyihasi. 20. Asosan chorvadorlar istiqomat qiladigan manzil. 21. Tasviriylar san'at asari turi. **Shakl atrofida "zanjir" holida:** 22. Tabiiy fan. 23. O'rmon mahsuloti.

24. Hunarmandchiligi bilan mashhur shahar. 25. Avtomobil markasi. 26. Oksidlovchi gaz modda. 27. Taniqli hind davlat va jamoat arbobi. 28. Chahoryorlardan biri, xalifa. 29. Eronda pul birligi. 30. Yorug'lik o'lchovi birligi. 31. Miloddan avvalgi VII asr—milodning III asrlarida yashagan Qora dengizning shimoliy hududlarini maskan tutgan qabila vakili. 32. Yerning sutkalik aylanishini tasdiqlovchi tajriba o'tkazgan fransuz fizigi. 33. Rang-barang asl turi javohir bo'lgan ma'dan. 34. Fransiyadagi tarixiy, yirik shahar. 35. Milliy bezak turi. 36. Issiqlik va yorug'lik manbaini yangi bir nomi. 37. Shamsiya yil hisobidagi oy. 38. Harbiy bo'linma. 39. Badiiy asar ijodkori. 40. Moliya muassasasi.

Foziljon ORIPOV tuzdi

GAZETAMIZNING SHU YIL 14 APREL SONIDA
BERILGAN "FUTBOL" AYLANMA KROSSVORD,
CHAYNVORD VA MUAMMONOMA-TEST JAVOBLARI
AYLANMA KROSSVORD

Belgilangan xonadan raqam atrofiga soat mili yo'nalishida: 1. "Nasaf". 2. Loran. 3. "Rotor". 4. Rossi. 5. Zidan. 6. "Dnepr". 7. "Turon". 8. "Porto". 9. "Hisor". 10. Sakki. 11. Kubok. 12. "Bayer". 13. "Selta". 14. Hakam. 15. "Milan". 16. Final. 17. Milla. 18. "Latsio".

CHAYNVORD

19. "Toyota". 20. "Anderlecht". 21. Taym. 22. "Marakana". 23. "Ayaks". 24. Stadion. 25. Medved. 26. Durang. 27. Gol. 28. "Liverpool". 29. Legioner. 30. Ronaldo. 31. Ochko. 32. Olimpiada. 33. Angliya. 34. "Atsteka". 35. Akromov. 36. "Viborg". 37. Gullit. 38. To'p. 39. Pele.

MUAMMONOMA

Ta'rif: futbol millionlarning eng sevimli o'yini.

Кадрдонимиз
Юсуфжон Розиков!
Таваллуд айёмингиз
муборак бўлсин. Куч-
қудрат, қувват, меҳр-
муҳаббат Сизни асло
тарк этмасин. Узоқ
умр тилаб,
Охунбобоев тумани
халқ таълими бўлими
ходимлари

Меҳрибон устозимиз
Усмонали Ҳайдаров!
Туғилган кунингиз
билан самимий қут-
лаймиз. Бахтимизга
доимо соғу саломат
бўлиб, ёш авлод тар-
биясидек эзгу фаоли-
ятдан чарчаманг.

Охунбобоев тумани
даги 33-лицей
жамоаси
ва шогирдларингиз

Тошкент вилояти Зангио-
та туманидаги 4-ўрта мактаб
томонидан 1996 йилда Фет-
кулов Рамил Махаматкери-
вич номига берилган 033368
рақамли тўлиқсиз ўрта маъ-
лумот тўғрисидаги гувоҳно-
ма йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Жўраев Шерзод Айдарали-
евич номига Олмалик шаҳар
7-мактаб томонидан берилган
479672 рақамли гувоҳнома
йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Ҳурматли ҳамшаҳарлар!

Балки ушбу кичкина эълон сизнинг бутун ҳаётингизни, келажагингизни тубдан ўзгартириб юбориши мумкин.

- Сиз бой бўлишни хоҳлайсизми?
- Сиз обрўли ва юқори маошли фирма офисларида ишлашни хоҳлайсизми?
- Биз аминмизки, сиз, албатта, буларни хоҳлайсиз ва мақсадингизга эришасиз. Чунки келажагингиз ўз қўлингизда.
- Биз сизга ёрдам бериш мақсадида:
- замонавий лингвистика дарслари;
- инглиз тилининг мукаммал грамматикаси, фонетикаси ҳамда амалий курслари;
- энг янги ва сўнгги видеофильмлар ёрдамида видео дарслари;
- энг тажрибали университетимиз профессор-ўқитувчилари гуруҳи;
- энг замонавий овоз ёзиш студияси;
- компьютерда инглиз ва немис тиллари дарслари;
- Буюк Британия ва АҚШдан келган чет эллик тажрибали ўқитувчилар дарслари ёрдамида ташкил қилинган курсимизга сизларни таклиф этамиз!
- Юқорида санаб ўтилганларнинг барчаси 6 ой мобайнида сизнинг хизматингизда бўлади.
- Ишонинг, бизнинг хизматларимиз ёрдамида Сиз ҳақиқатан ҳам инглиз тилини мукаммал ўрганиб, энг зўр сўзловчи бўласиз.
- Курсни муваффақиятли битирганлар диплом ва сертификатлар билан тақдирланадилар.

Бизнинг манзилимиз: Юсуф Хос Ҳожиб кўчаси, Низомий номидаги ТДПУ, 5-бино, Чет тиллар факультетининг 2-қават, овоз ёзиш студиясида жойлашганмиз.

Мурожаат учун телефон: 55-78-07. 55-55-68,
факс: 55-50-77

ҚАЙТИШ

Кейинчалик "аср бўрони" деб ном олган тропик бир циклон шундай ноёб ҳодиса билан боғлиқки, у ўз пайтида бутун дунёни ҳаяжонга солган эди.

XIX аср охирида яшаб ўтган америкалик таниқли актёр Чарльз Коглен Авлиё Лаврентий кўрфазидеги Шахзода Эдуард оролида туғилган. 1899 йили Галвестонда гастролда юрган вақтида у вафот этади. Мархумни зич беркитилган кўрғошин тобутга солиб, шу ернинг ўзида дафн этишди. Орадан бир йил ўтгач, ақл бовар қилмас бўрон кўтарилди. Кутурган сув оқимлари қабристонни ювиб, Когленнинг тобутини денгизга олиб кетади.

Тўлқинма-тўлқин юрган тобут Гольфстрим оқими-га тушиб қолади ва у билан Авлиё Лаврентий кўрфазига оқиб боради. Бу ерда уни Шахзода Эдуард оролида яшовчи ба-

лиқчилар топиб олишади. Океанда қарийб тўққиз йил мобайнида сузиб юрган тобут чиганоклар ва сувўтлар билан қопланган эди. Балиқчилар уни тозалаб, тобут қопқоғида битилган мархумнинг номини ўқишади.

Bilasizmi?

Буни қарангки, Коглен туғилган жой бу ердан атиги бир неча миль масофада эди. Бундай ноёб ҳодисани кўпчилик нақ мўъжизанинг ўзи деб баҳолади. "Мархум ўз аждодларининг маконига қайтиб келишида қисмати азалнинг ўзини кўрмайпсизми, ахир?!—дейишарди одамлар. —Бу киши бир умр беғона ўлкаларда мусофирчиликда яшади, ўлимини сезгандан кейин эса Худодан ўзи туғилиб ўсган, энг бахтиёр дамларини кечирган жойга қайтаришини сўради".

Ҳа, ҳаётда нималар бўлмайди дейсиз!..

Жасур АБДУСАМАТОВ
тайёрлади

Ma'rifat

ТАЪСИС
ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги,
Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Кўмитаси.

Бош муҳаррир:
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир хайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БҲУРИБОЕВ, Шукур ЖОНБОВ, Фахриддин ҚАРИМОВ(масъул котиб), Курбонбой МАТҚУРБОНОВ, Нуъмонжон РАҲИМЖОНОВ, Йўлдош САИДЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Хулқар ТҲИМАНОВА, Саъдулла ҲАКИМОВ, Уткир ҲОШИМОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа акционерлик компанияси босмахонаси.
Қорхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди. «Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш тахририят рухсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-54-23.

Газета материаллари тахририятда терилди
ИВМ компьютерида
Лилия БИНАШЕВА ва Малоҳат ТОШОВА саҳифалади.

Навбатчи муҳаррир: Дилбар ҲҲҲАЕВА,
Навбатчи: Фарҳод ЭРДОШЕВ.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот Кўмитасида № 20 рақам билан 12 июнь 1998 йил рўйхатга олинган.
ИНДЕКС: 149, 150.
Г-2417. Тиражи 18.942.
Г. 1 2 3 4 5 6
Ҳажми 4 босма табоқ.
Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-3.
Босишга топириш вақти — 20.00.
Топирилди — 20.00